

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноукраїнський національний університет імені В. Даля

Інститут юриспруденції та міжнародного права

МАТЕРІАЛИ

***Міжнародної науково-практичної конференції
студентів, аспірантів та молодих науковців***

***«Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи
розвитку права в Україні»***

19 - 20 травня 2015 року

Сєвєродонецьк – 2015

УДК 340

Редакційна колегія:

Розовський Б.Г., проф., д.ю.н.

Іншин М.І. проф., д.ю.н.

Гуславський В.С., проф., д.ю.н.

Довжук І.В., проф., д.і.н.

Капліна Г.А. доц., к.ю.н.

Рецензент:

Ярошенко О.М., проф., д.ю.н.

Видається відповідно до рішення Вченої ради Інституту юриспруденції та міжнародного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол №7 від 26.02.2015 р.)

Розглянуті питання подальшого розвитку правової науки в умовах розбудови в Україні громадянського суспільства. Внесені пропозиції щодо вдосконалення законодавства з урахуванням передових досягнень зарубіжної науки. Мета конференції - розвиток світогляду студентської молоді у правовій та економічній науці, її ціннісних орієнтацій. Надання студентам, аспірантам та молодим науковцям можливості випробувати свої знання та репрезентувати наукові спроби. Пропонуються для обговорення ключові проблемні питання сучасного етапу реформування системи вітчизняного законодавства.

Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців. м. Северодонецьк, 19-20 травня 2015 р./ За ред. проф. Розовського Б.Г. — Северодонецьк, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. 2015. — 199с.

УДК 340

Друкується в авторській редакції

УДК 340

© Східноукраїнський національний
університет ім. В. Даля, 2015
© Інститут юриспруденції та
міжнародного права

Дорогі друзі, шановні колеги, студентське товариство !

Щиро вітаю учасників науково-практичної конференції.

Сьогодні, у складних умовах існування нашої Альма матер, наука, як і раніше, є одним з головних пріоритетів діяльності. Тим більше, що розв'язання актуальних проблем історичної та юридичної науки, зміцнення інтелектуального потенціалу служить подальшому розвитку та змістовному наповненню процесу освіти, поглибленню інноваційних перетворень в сфері підготовки кадрів для юриспруденції.

Переконалий, що ми з вами й подалі робитимемо все можливе задля розквіту університету й виконання нашого головного освітянського завдання – підготовки для України майбутньої еліти. Наука сьогодні, особливо юридична, спроможна підтримати та змінити життя, захистити людину, надати їй можливості для праці та творчості, і я пропоную вам рухатися шляхом інноваційного наукового пошуку.

Бажаю всім доброго здоров'я, щастя та творчої енергії.

З повагою

В. о. ректора Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля.

Доктор технічних наук, професор

Поркуян О. В.

СЕКЦІЯ 1

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА; ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Керівник секції к.і.н., доцент Барабаш Ю.В

Секретар секції Мазур В.

Войкова К. Л.,

студентка 5 курсу групи ЮІ –144м,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н.. доц. Татаренко Г. В.

ЗАХИСТ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ МОЛОДІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Молодь завжди була і залишається соціальним двигуном та майбутнім будь-якої країни. Енергійність, жвавість та життєвий запал допомагають обирати свій шлях і, не озираючись, йти вперед, скоряти вершину за вершиною, і, роблячи помилки, ніколи не здаватися. Але іноді права юнаків підпадають під обмеження, породжуючи тим самим вікову дискримінацію. Що з того є законне, а що протиправне, слід розібратися.

Актуальними є такі проблемні питання у галузі захисту прав молоді, як: проблема визначення вікових рамок молоді (вони дещо розрізняються на державному та міжнародному рівнях), низький рівень виконання законів у цій галузі та недодержання прав молоді, гарантованих законодавцем, мінімальний відсоток працевлаштування молоді, недостатня розвинутість молодіжних організацій та їх мізерна чисельність, інші.

Вивченню даного питання були присвячені праці багатьох науковців: О. Золотухіна, В. Орлов, В. Льовіна, О. Балакірева, В. Онікієнко, О. Валькована, С. Гавриша, В. Тарасенко, М. Тулісова, А. Єгорова, Н. Болотінова, М. Алексеєнко, Г. Христова, М. Бублія.

Метою роботи є огляд сучасних проблем захисту прав української молоді, узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду захисту прав молоді та надання пропозицій, спрямованих на подолання кризових явищ у цій сфері.

Особливу увагу слід приділити другому поколінню прав молоді, тобто особистим правам громадян. Права молоді у соціальній та економічній сфері визнають проблем більше од інших, все частіше провокують дискусії та «гарячі» обговорення. Питання падіння рівня життя [1], працевлаштування, відсутності належної турботи держави про свої молодих громадян, ВІЛ/СНІДу, інфекцій, що передаються статевим шляхом, туберкульозу, гепатиту тощо, високий рівень злочинності, падіння моралі. Це лише частка тих, так би мочити, незручностей, які заважають нормально жити у сьогоденні молодим українцям.

І хоча на законодавчому рівні ці питання достатньо урегульовані, положення нормативних актів не виконується у повній мірі. Виною цьому недостатня матеріально-фінансова підтримка, брак проектів та цільових програм. Тому вкрай потрібним є неухильне виконання існуючих законів, актів та програм, іншими словами необхідні конкретні практичні дії.

Необхідність застосування цих дій можна побачити й у тих особливостях та тенденціях, які склалися у молодіжному секторі зайнятості:

- Зменшення кількості молодих спеціалістів в усіх галузях економіки, особливо в сфері науки.
- Поступове збільшення безробіття серед молоді (близько 40% від загальної кількості. Крім того, три чверті цієї групи складають жінки, для яких процес працевлаштування є більш складним, ніж для чоловіків.
- Популяризація сфері тіньової зайнятості, яка приваблює молодь через свою мобільність, свободу у виборі дій й, найчастіше, не потребує спеціальної, довгої підготовки, а тільки певні навички.

Якщо розглянути закордонний досвід, то за даними дослідників понад 50 % нових дипломованих фахівців “самовлаштовуються”. На сьогоднішній день державної системи працевлаштування молодих фахівців майже не існує. Такий стан різко контрастує з працевлаштуванням молодих фахівців в інших країнах світу, де розповсюджена практика укладання студентами контрактів з окремими фірмами, які добирають для себе відповідних фахівців. Наприклад, у США більш ніж 80 % випускників працевлаштовуються протягом року. У Японії цей показник перевищує 90 %. Отже, це можливо тому, що система освіти в цих країнах орієнтована на гнучку різнобічну спеціалізацію [2, с. 79]. Світовий досвід свідчить, що витрати на освіту повинні становити не менш 5 % від ВВП, а експертами ЮНЕСКО мінімально можлива

частка витрат держави на освіту визначена на рівні 3,5 %. За їх недотримання неминучим стане розпад інфраструктури освітньої системи. Стосовно України у 2004 р. цей показник витрат держави становив лише 3,1 %. В наступні роки бюджетні видатки на освіту в нашій державі становили від 4,2 % до 6 % [3].

Також слід згадати про таке явище, як «дискримінація молоді», або за віковою ознакою, яка особливо помітна на ринку праці. Дискримінація молодих людей на ринку праці - це актуальна проблема для будь-якої ринкової економіки, тим більше для української, коли безробітними стають незатребувані випускники ПТУ, ВНЗ і технікумів молоді люди, які мають освіту, але не мають досвіду роботи за фахом. Можна виділити кілька видів дискримінації на ринку праці:

1. Дискримінація при наймі на роботу (або, навпаки, при звільненні з роботи) відбувається тоді, коли ту чи іншу групу населення за інших рівних умов, останніми беруть на роботу і першими звільняють. Відображенням такої ситуації буде більш високий рівень безробіття у таких груп населення.

2. Дискримінація при виборі професії або просуванні по службі відбувається, коли який-небудь групі населення забороняють або обмежують доступ до певних видів діяльності, професій, посад, незважаючи на те, що вони здатні виконувати ці роботи. Зворотний бік цього виду дискримінації - концентрація дискримінованих груп на роботах, для яких у них занадто висока кваліфікація.

3. Дискримінація з оплати праці виникає у випадку більш низької оплати праці одних працівників порівняно з іншими за виконання однієї і тієї ж роботи. Тобто в тому випадку, коли відмінності в оплаті праці не пов'язані з відмінностями в ефективності праці.

4. Дискримінація при отриманні освіти або професійної підготовки може виражатися або в обмеженні доступу до отримання освіти або професійної підготовки, або в наданні освітніх послуг більш низької якості.

Опинившись, в результаті ринкових реформ, найменш захищеною частиною трудових колективів, молодь страждає від різних форм соціальної дискримінації: незаконні звільнення, штрафи, використання неоплачуваної праці молоді, особливо молодших вікових груп, в період тривалого випробувального терміну, без твердих гарантій надання їм згодом постійної роботи, приймають по відношенню до молодих працівникам масовий характер.

Отже, з наведених прикладів, можна зробити ще один висновок, що державі

необхідна більш діюча система викорінення дискримінації молоді. Значність цієї проблеми більше, ніж може здаватися на перший погляд. Це зумовлено тим, що у початку своєї професійної проблеми, юнаки та дівчата не вміють відстоювати свої права належним чином й замість того, щоб реалізувати свій потенціал, вони витрачають його низько кваліфіковане робоче місце, на яке могли претендувати й без своєї освіти, внаслідок чого, ще й знижується авторитет освітньої системи.

Тому, в питанні захисту прав молоді більше уваги слід приділяти все ж таки реалізації закону, тобто його виконанню. Слід наголошувати на створенні більшої кількості молодіжних організацій, які будуть виконувати функцію громадського контролю за державними органами та ініціювати створення нормативних актів, регулюючих ті проблеми, які є найгострішими (оскільки молодь краще розуміється на тому, що їй потрібно).

В питаннях соціального забезпечення молоді, не зайвим буде досвід інших держав. Вкрай необхідним є створення нових робочих місць для молоді за рахунок державних дотацій, здійснення раннього професійного відбору та профорієнтації (сучасним прикладом є Німеччина). Також можливим є заохочення підприємців брати на роботу молодь відповідного віку на строк до двох - трьох років шляхом надання певних пільг у вигляді зниження розмірів внесків з цього підприємства на соціальне забезпечення (Франція, Іспанія).

Література:

1. Орлов В. В. Основні напрямки діяльності органів виконавчої влади як суб'єктів державного управління у сфері державної молодіжної політики в Україні // Економіка та держава. – 2008. – № 3. – С. 75-77.
2. Льовіна В. Праця молоді // Юридичний журнал. – 2009. – № 2.
3. Українське суспільство 1992 – 2009. Соціологічний моніторинг / за ред. Головахи Є., Паніна Н. – К. : Ін-т соціології НАН України, 2010. – 578 с.

Івченко К.,

*студентка 2-го року навчання магістратури денної форми
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник: к. ю.н., ас. Кравцова З.С.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ»

У становленні України як правової, демократичної, соціальної держави важлива роль належить Президенту України, який є главою держави, гарантом її суверенітету і територіальної цілісності, забезпечення прав людини та громадянина. Інститут президентства в Україні знаходиться на стадії розвитку. Відповідно, є необхідність врахування всього позитивного, що є у правовому регулюванні даної інституції в інших країнах світу, зокрема у Франції.

Розгляд у порівняльно-правовому аспекті інституту глави держави важливий для пошуку шляхів підвищення ефективності функціонування Президента України. Розвиток цього інституту - це не тільки важлива теоретична, а й практична проблема, оскільки вона пов'язана з проблемою розподілу владних повноважень між Президентом та іншими органами влади, а також з питанням оптимізації взаємодії владних структур.

Актуальною і гострою проблемою сучасної науки конституційного права України є проблема теоретичного обґрунтування місця і ролі Президента України як глави держави у загальній системі органів державної влади. Конституційні норми, присвячені правовому статусу Президента України, дають можливість широкого тлумачення повноважень глави держави. Це містить загрозу викривлення дійсних намірів законодавця і фактичного виходу Президента України за межі своєї компетенції. Саме тому є необхідність ретельного аналізу правового статусу Президента України в механізмі державної влади та впровадження у конституційну теорію та практику положення про те, що президент є арбітром серед інших органів державної влади України, використавши досвід Французької республіки.

Сукупність вказаних чинників визначають актуальність теми дослідження.

У наш час конституційний інститут Президента активно розглядається в публікаціях, авторами яких є: С. А. Авак'ян, В. Б. Авер'янов, М. В. Баглай, Ю. П. Битяк, Ф. Г. Бурчак, А. З. Георгіца, Л. М. Энтин, В. М. Єрмолаєв, М. И. Козюбра, А. М. Колодий, В. П.

Колісник, Ю. М. Коломиец, О. Л. Копыленко, Л. Т. Кривенко, В. В. Маклаків, О. Г. Мурашин, В. Н. Нижник, Л. А. Окунців, В. Ф. Погорелко, М. А. Сахаров, А. О. Селиванов, О. Ф. Скакун, Б. А. Страшун, В. Я. Таций, Ю. А. Тихомиров, Ю. М. Тодыка, А. Ф. Фрицький, М. В. Цвік, В. Є. Чіркін, В. М. Шаповал, Ю. С. Шемшученко, Л. П. Юзьков, В. Д. Яворський та ін. У Франції різні її аспекти досліджені в роботах П. Авріля, Л. Аммона, Ф. Ардана, Ф. Бореллі, И. Гіше, Г. Дебре, Г. Дюверже, Ж. - П. Жакке, Є. Золлер, П. Котті, Б. Шантебу, Ж. Шаттелена та ін.

Мета цієї роботи полягає в тому, щоб з'ясувати загальне і особливе в положенні Президента у Франції і Україні. Ця мета конкретизується в тому, щоб освітити конституційно-правові аспекти становлення і розвитку інституту Президента в досліджуваних країнах та проаналізувати деякі елементи конституційно-правового статусу глави держави тощо.

Почнемо аналіз з дослідження форми державного правління, тому що саме форма правління має вплив на конституційно-правовий статус глави держави. Аналізуючи конституційне законодавство України та Франції, можна виділити наступні спільні політико-правові ознаки змішаної республіканської форми державного правління: 1) політична відповідальність уряду перед парламентом і перед президентом; 2) дуалізм виконавчої влади і відсутність конституційного визначення президента як носія виконавчої влади; 3) конституційне закріплення функцій президента як арбітра або (та) гаранта у певних сферах державної діяльності; 4) побудова механізму здійснення державної влади на засадах розподілу влад.

Україна сприйняла французьку систему президентської влади. І хоча на відміну від французької Конституції Основний Закон України не закріпив положення про арбітражну функцію Президента, проте, обсяг його повноважень та механізм взаємовідносин із законодавчою та виконавчою гілками влади свідчить про реальне виконання саме такої функції Глави нашої держави.

Крім того, як Конституція України так і Конституція Франції не визначає до якої гілки влади належить уособлений інститут Президента. Інститут Президента України належить саме до четвертої, урівноважуючої гілки влади.

Президент України згідно зі ст. 102 Конституції України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина [1, ст. 102].

Глава держави – посадова особа або спеціальний державний орган, що здійснює верховне представництво держави у внутріполітичному житті країни та у відносинах з іншими державами. Глава держави символізує єдність народу (нації) і держави [2, с. 593].

З середньовіччя прийшла до нас традиція одноосібного глави держави. Первинно це був монарх. Потім у ряді держав, що встановили республіканську форму правління, розділом держави став президент (голова). У окремих країнах склалися своєрідні форми даного інституту.

Нині існують, наприклад, такі його форми, як:

- 1) одноосібний монарх, що успадкував свою посаду (наприклад, у Великобританії, Японії, Іспанії, Бельгії, Нідерландах, Марокко);
- 2) одноосібний монарх, призначений своєю сім'єю - правлячою династією (наприклад, в Саудівській Аравії);
- 3) одноосібний монарх федеральної держави, вибраний на встановлений період монархами суб'єктів федерації зі свого середовища (наприклад, в Малайзії, Об'єднаних Арабських Еміратах);
- 4) одноосібний президент, вибраний народом, парламентом Або представницькою колегією на встановлений термін (наприклад, в США, Германії, Італії, Індії, Китаї);
- 5) колегіальний орган, вибраний парламентом на встановлений термін; при цьому окремі повноваження розділу держави, які неможливо здійснювати колегіально, як, наприклад, прийом вірчих грамот іноземних дипломатичних представників, передаються голові колегіального органу (наприклад, на Кубі);
- 6) глава уряду, що здійснює також функції розділу держави (наприклад, в землях Німеччини);
- 7) представник британського монарха в державах, що мають статус британського домініону, тобто що визнають розділом держави британського монарха (наприклад, в Канаді, Австралії, Новій Зеландії, на Барбадосі);
- 8) одноосібний або колегіальний глава держави, що узурпував владу в державі, зазвичай без встановлення терміну [3, с. 254].

Юридичною формою глави держави в Україні згідно зі ст. 102 Конституції України є Президент України. Термін «президент» походить від латинського слова *praesidens*, яке у буквальному перекладі означає: «той, хто сидить попереду, головуючий». Правове становище президента у країнах світу є різним: в одних він очолює виконавчу владу або є керівником уряду, а в інших – главою держави [4, с. 24].

Конституційно-правовий статус президента визначається, як правило, конституціями відповідних держав, а іноді й окремими законами. Ці нормативно-правові акти визначають роль і місце президента в механізмі держави і його взаємовідносини з іншими органами державної влади, порядок заміщення поста президента, його повноваження та відповідальність за порушення конституції, зраду держави тощо. У кожній окремо взятій країні світу конституційно-правовий статус президента має відмінності залежно від різних видів республіканської форми правління (парламентської, президентської або змішаної форми правління).

У більшості країн президенти мають ряд повноважень щодо організації і діяльності органів законодавчої влади. Вони призначають дати виборів у парламенти, скликають їх на сесії, можуть достроково розпускати парламенти з обов'язковим призначенням нових виборів, санкціонують і промульгують закони, мають право вето. Президенти мають також право законодавчої ініціативи, право звернення з посланнями до парламенту, які не підлягають обговоренню тощо. Президенти мають значні повноваження також щодо формування й інших органів державної влади та призначення вищих посадових осіб. Водночас президенти мають право оголошувати надзвичайний чи воєнний стан, вводити президентське правління у суб'єктах федерації.

У більшості всіх країнах за конституціями президенти є головнокомандувачами, відповідають за безпеку держави як гарантії її цілісності. Ці повноваження президенти здійснюють через раду безпеки або подібні їй органи. За конституціями більшості країн президенти мають розгалужену систему гарантій своєї діяльності у вигляді стримувань і противаг та несуть відповідальність за свої дії. Зокрема, президентам властиві такі інститути стримувань і противаг щодо інших органів державної влади: право розпуску парламенту (право дострокового припинення його повноважень), право вето, право призначення референдуму тощо.

За змішаної республіки (напівпарламентської, напівпрезидентської) характерне поєднання ознаки президентської і парламентської республіки. Зокрема, у президентсько-парламентських республіках глава держави пропонує склад уряду і кандидатуру прем'єр-міністра, які затверджується Парламентом. Силові міністри і міністр внутрішніх справ підзвітні президентові. Він не є главою виконавчої влади, а розглядається як арбітр у суперечках між іншими гілками влади та державними органами (Франція, Португалія, Росія).

Отже, в країнах з президентською або ж змішаною (президентсько-парламентською) формою правління глава держави має, якщо не виключні, то значні повноваження у сфері виконавчої влади, у той час, коли форма правління республіки є парламентською, або ж парламентсько-президентською, значну частину повноважень глави держави переймає на себе глава уряду, тим самим залишаючи главі держави фактично представницькі функції.

В Україні інститут президента з'явився порівняно недавно. Остаточний статус Президента України було визначено Конституцією України, відповідно до ст. 102 якої Президент України є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина України [5, ст. 102].

За Конституцією України 1996 р. глава держави зберігав досить широкі повноваження (установчі та контрольні) в сфері виконавчої влади і наділявся суттєвими прерогативами в сферах законодавчої і судової влади.

Президент України на час виконання своїх повноважень користується правом недоторканності (ст. 105 Конституції України). Згідно з Рішенням Конституційного Суду України № 12-рп від 10 грудня 2003 р. (справа щодо недоторканності та імпічменту Президента України) це конституційне положення треба розуміти так, що Президент України на час виконання повноважень не несе кримінальної відповідальності, проти нього не може бути порушена кримінальна справа.

За посягання на честь і гідність Президента України винні особи притягаються до відповідальності на підставі закону.

Звання Президента України охороняється законом і зберігається за ним довічно, якщо тільки Президент України не був усунутий з поста в порядку імпічменту.

Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента України. Його повноваження припиняються достроково в разі: 1) відставки; 2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я; 3) усунення з поста в порядку імпічменту; 4) смерті.

Відставка Президента України набуває чинності з моменту проголошення ним особисто заяви про відставку на засіданні Верховної Ради України. Неможливість виконання Президентом своїх повноважень за станом здоров'я має бути встановлена на засіданні парламенту України і підтверджена рішенням, прийнятим більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання Верховного Суду України - за зверненням Верховної Ради України, і медичного висновку.

У разі дострокового припинення повноважень Президента України, відповідно до ст. 108-111 Конституції України, виконання обов'язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на Голову Верховної Ради України, який в період виконання ним обов'язків Президента України не може здійснювати повноваження, передбачені пунктами 2,6-8,10-13,22,24,25, 27,28 ст. 106 Конституції України.

Отже, Президент України - це офіційна особа, яка займає провідне місце в системі органів державної влади, здійснює верховне представництво України у внутрішньополітичному житті і у відносинах з іншими державами, виступає гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина.

З іншого боку, Президент України як глава Української держави - це один з найвищих її органів, який має повні компетенційні преференції щодо всіх трьох гілок державної влади, однак структурно не входить до жодної з них, виконує посередницьку роль по відношенню до інших інститутів державної влади, забезпечуючи взаємодію та узгоджене функціонування всіх органів держави, і є символом єдності Українського народу та державної влади [6, с. 33].

Система органів влади Франції заснована на принципі розділення влади. Ще в 1789 р. Декларація прав людини і громадянина закріпила цей найважливіший системотворний принцип французької державності, проте реалізація його в умовах П'ятої республіки інша, чим це було в попередній період республіканської історії.

Конституція Франції 1958 р. встановила республіканську форму правління, якій характерні змішані риси президентської і парламентської форми правління. Глава держави - президент обирається без участі парламенту. Уряд призначається президентом і несе відповідальність перед нижньою палатою.

П'ята республіка - це особливий конституційний режим, заснований Основним Законом 1958 р. Якщо не рахувати Третьої республіки, він має найбільшу тривалість серед усіх конституційних режимів, що існували в цій країні починаючи з Великої французької революції. Третю і Четверту республіки називали ще "Режимом Асамблеї", основною їх особливістю був наділ парламенту гіпертрофованими функціями при номінальній ролі глави держави і як наслідок - часто змінювані склади уряду. Обидві республіки були скасовані. В період окупації фашистської Німеччини Третю республіку змінив

вишистський режим. Четверта республіка потерпіла крах в результаті алжирської кризи [7, с. 325].

У 2007-2012 рр. главою держави був представник правих - Ніколя Саркозі, що отримав 53,06% голосів. На президентських виборах 22 квітня 2012 р. балотувалися 10 кандидатів, що представляють різні політичні організації і сили. За підсумками першого туру з невеликою перевагою переміг лідер Соціалістичної партії Франсуа Олланд, що набрав 28,63% голосів. Н. Саркозі отримав 27,18% голосів. 6 травня 2012 р. в другому турі перемога дісталася Ф. Олланду, 51,67%, що набрав. Він вступив на посаду 15 травня 2012 р. З деякою долею умовності можна стверджувати, що сталося деяке полевлення французького електорату.

Президент згідно ст. 5 Конституції стежить за дотриманням Основного закону країни, забезпечує своїм арбітражем нормальне функціонування публічної влади і спадкоємність держави, є гарантом національної незалежності, цілісності території, дотримання міжнародних договорів [8, с. 125].

Спочатку Президент П'ятої республіки обирався непрямим голосуванням - колегією вибірників, що складається з депутатів парламенту, мерів і радників, що представляють місцеву політико-адміністративну еліту. Загальне число вибірників дорівнювало приблизно 80 тис. чоловік. У 1962 р. Президент де Голль ініціював питання про перехід до прямих виборів Президента. Зустрівши протидію Парламенту, він відповідно до ст. 11 Конституції вирішив через референдум звернутися за підтримкою до нації. Референдум, що відбувся в цьому ж році, підтримав де Голля, схваливши встановлення принципу прямих виборів Президента.

Окремо необхідно виділити відповідну норму Основного Закону Французької Республіки, яка, не використовуючи термін «недоторканість», разом з тим визнає за президентом відповідне право. Так, ст. 68 Конституції Французької Республіки встановлює, що Президент Республіки не несе відповідальності за дії, вчинені ним під час виконанні своїх функцій, крім випадків державної зради. Йому може бути пред'явлено звинувачення тільки двома палатами, які виносять ідентичні рішення публічним голосуванням і абсолютною більшістю голосів членів, що складають палати; справу Президента розглядає Висока палата правосуддя [9, с. 47].

У державному механізмі України і Франції, в політичній системі цих країн інститут президентства займає особливе місце, що зумовлене його роллю у розв'язанні проблем

державотворення і правотворення, можливістю впливу на соціально-економічні і політичні процеси. Це, насамперед, визначається юридичною природою цього інституту.

Науковий аналіз інституту президентства в досліджуваних країнах дає можливість плідно в конституційно-правовій практиці України використовувати позитивний досвід нормативно-правового регулювання інституту президентства у Франції і практики реалізації главою французької держави своїх функцій та повноважень. Разом з цим, застосовуючи досвід Франції, як й інших країн світу щодо інституту президентства слід враховувати історичні умови появи цього інституту в країнах про які йдеться, різницю в накопиченому досвіді державотворення, менталітеті народів, у структурі політичної системи тощо.

Конституція Франції 1958 р. стала визначним документом у становленні інституту президентства в цій країні, оскільки вона встановила основи компетенції глави держави, систему стримувань і противаг в державному механізмі, показала необхідність чіткої взаємодії владних структур, що стало взірцем для конституційно-правового регулювання цього інституту в інших країнах світу. В Конституції Франції закладена класична форма напівпрезидентської республіки.

Становлення інституту президентства в Україні пов'язане з історією Української державності. В політико-правовій думці ідея президентства в Україні мала декілька етапів свого розвитку. Перший етап – до 1917 р., другий – 1917-1920 рр., третій – радянський період, четвертий – період становлення України як суверенної незалежної держави, п'ятий – сучасний період – коли відбувається поступовий перехід від президентсько-парламентської форми правління до парламентсько-президентської. Але ж реально ідея президентства в Україні була втілена тільки на етапі становлення України як суверенної незалежної держави, при введенні в 1991 р. в Конституцію УРСР інституту Президента, в результаті чого в Основний Закон була включена глава 12-1 “Президент України”. Введення в державну систему України в 1991 р. посади Президента було, з одного боку, відображенням історичних традицій державотворення в Україні, а з іншого – врахування міжнародного досвіду функціонування президента як одноособового глави держави з республіканською формою правління. При цьому брався за зразок саме історичний досвід становлення інституту президентства у Франції. А форма державного правління визначалася під впливом французької моделі.

Вважаємо що, до статті 102 Конституції України необхідно, взявши приклад з Франції та низки інших країн, внести доповнення про те, що Президент є гарантом

безперервності державної влади, а також єдності держави, як це зазначено у Конституції Португалії, задля подальшого збереження історичних та політичних традицій Української держави.

Можна підвести підсумок, що Конституція України, в частині що відповідає за статус глави держави, цілком відповідає поширеній світовій практиці, проте, потребує деяких уточнень, які, на нашу думку, уточнять конституційно-правовий статус глави держави в Україні та оптимізують діючу нормативно-правову базу.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254 // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Юридична енциклопедія: В 6 т./Редкол.: Ю.С.Шемшученко та ін. – К.: Укр.енцикл., 1998. – Т.1. – 672 с.
3. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Ученик. В 4-х томах. Т. 2. Отв.ред. Б.А.Страшун. – М.: БЕК, 1995. – 448 с.
4. Агафонов С. Правовий статус Президента України / С. Агафонов // Право України, 2000. - № 9. – С. 24-26.
5. Конституция Украины. – Х.: ООО «Одиссей», 2009. – 64 с.
6. Головатенко В. Окремі аспекти конституційно-правового статусу Президента України / В. Головатенко // Право України. - 1999. - №5. – С. 30-33.
7. Арбузкин А.М. Конституционное право зарубежных стран: Учебное пособие. – М.: Юристъ., 2012 г. – 666 с.
8. Конституції нових держав Європи та Азії / Упоряд. С. Головатий. - К.: Право. 1996. - 544 с.
9. Кохановский В.В. Институт президентства и срок его полномочий в Украине и других с і ранах мира: сравнительно правовой анализ// Юридичний вісник. – 2012. - №2. – С. 46-50.

*Литовка М.А.,
студентка ПАТ "Вищий навчальний заклад
"Міжрегіональна академія управління персоналом".
Сєвєродонецький інститут.*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ

Відповідно до Конституції України кожен має право на освіту [1, ст.53]. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі. Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства [2].

Історично право на освіту було привілеєм, користуватися яким міг далеко не кожний. Нерівне суспільство існувало лише за такими правилами. Грамотною була обмежена частина суспільства. Варто сказати, що й прагнення бути освіченими мали одиниці. Наприклад, зовсім не в традиції було навчати жінок іншому, ніж музиці та іноземним мовам, подекуди – поезії. Звичайно, що і це стосувалося лише привілейованих родин.

Право на освіту – одне з соціально-економічних, а також культурних прав людини «другого покоління». Тобто, воно було ідентифіковане та сформоване пізніше за право на життя чи право на гідне або рівне ставлення. Однак, з огляду на дискримінацію, право на освіту може розглядатися також як громадянське право першого покоління, тому що в такому випадку це право входить до змісту права на рівне ставлення.

Стаття 22 Декларації прав людини і громадянина якобінської Конституції (1793) [3] проголошувала завданням суспільства доступність освіти для кожного. А, наприклад, Стаття 157 Німецької Конституції Паульскірхе (1848) [4] передбачала вже безоплатність

початкової освіти. Першою право на освіту на конституційному рівні закріпила Мексика (у 1917 році).

У Радянській Росії на конституційному рівні доступ до освіти був визнаний завданням держави статтею 17 Конституції РФСР 1918 року[5]. Право на освіту з вказівкою на зобов'язання держави було вперше закріплене статтею 121 Конституції СРСР 1936 року[6], та згодом підтверджене статтею 45 Конституції СРСР 1977 року[7].

На загальному європейському рівні право на освіту нормативно було закріплене тільки після Другої Світової війни. Так, в Загальній декларації прав людини з'явилася стаття 26, де було закріплене право на освіту[8]. Також, право на освіту закріплене в статтях 13 і 14 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, статтях 28 і 29 Конвенції про права дитини [9], у статті 2 Першого протоколу Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у статті 17 Переглянутої Європейської соціальної хартії [10].

В українській історії право на освіту послідовно знаходило своє нормативно-правове закріплення у: Гадяцьких статтях (1658), Конституції Пилипа Орлика (1710), Конституційному проекті «Вільної Спілки» М. Драгоманова (1884), Першому Універсалі Української Центральної Ради (1917).

Сьогодні освіта надає кожному можливість докладно розуміти перелік прав, котрими кожний володіє, а також – зобов'язання уряду щодо забезпечення цих прав; полегшує доступ до будь-якої інформації. Освіта допомагає кожному розвивати навички спілкування, свої здібності та таланти, реалізовувати себе як особистість.

Основними характеристиками права на освіту є: наявність і доступність права на освіту (недискримінація, фізична і економічна (фінансова) доступність); прийнятність, якість і адаптованість освіти; академічна свобода викладача та учня (право вибору навчального закладу, викладача, методів викладання, теми дослідження тощо); безоплатність початкової та середньої освіти.

Конституційні норми є нормами прямої дії. Отже, якщо право на освіту порушується – є можливість звернення до суду навіть лише на підставі Конституції.

Якщо учнів не влаштовує якість викладацьких послуг, часта та невиправдана зміна вчителів, довга відсутність вчителя, через що належним чином не викладається предмет, немає доступу до підручників, комп'ютерів та інших необхідних для навчання предметів та технологій є можливість досудового та судового врегулювання таких справ (цивільний, адміністративний процес).

Досудове врегулювання може здійснюватися шляхом подання заяви або поставлення питання перед шкільними радами, дирекцією школи. Судове врегулювання може відбуватися в рамках адміністративного та цивільного процесів. Наприклад, якщо на погляд учня та/або його батьків, саме директор винний у негараздах, що заважають реалізувати право на освіту або суттєво обмежують це право – можна розпочинати адміністративний процес. Крім того, не варто забувати про дисциплінарне провадження. Якщо на погляд учня та/або батьків, директор школи чи викладачі не можуть впоратися зі своїми професійними обов'язками або нехтують ними – варто подавати заяви до відповідного управління освіти. Якщо у школі практикується насильство стосовно учнів, їх принижують чи вживають дискримінаційні дії; грубо порушується право на освіту – можна розпочинати цивільний процес, а також подавати заяву до відповідних відділів міліції та прокуратури.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/constitution.html>
2. Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 30. - Ст.259.
3. Декларації прав людини і громадянина яacobінської Конституції (1793) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakony.com.ua/juridical.html?catid=3758>
4. Німецька Конституція Паульскірхе (1848) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Конституция_Паульскирхе
5. Конституція РФСР 1918 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://5ka.at.ua/load/istorija_vsesvitnja/persha_konstitucija_radjanskoji_derzhavi_1918_roku_ku_rsova_robota/24-1-0-24554
6. Конституція СРСР 1936 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.hist.msu.ru/ER/Text/cnst1936.htm>
7. Конституція СРСР 1977 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.hist.msu.ru/ER/Text/cnst1977.htm>
8. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://kr-admin.gov.ua/mol/molod/2.pdf>
9. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/pravoznavstvo/stattya-konvencii-on-pro-prava-ditini0.html>

10. Європейська соціальна хартія (переглянута) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://readbookz.com/book/173/5573.html>

Мазур В. А.,

студентка 2 курсу групи ЮІз-131,

ІОМІ СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Капліна Г.А.

МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Конституційні права і свободи людини і громадянина займають важливе місце в житті сучасних демократичних держав. Але ще більш важливим є не просто законодавче закріплення цих прав і свобод, а створення ефективного механізму їхнього захисту.

Саме поняття "механізм" розкривається як система правових засобів. Їх метою є захист прав і свобод людини і громадянина, потреба в такому захисті виникає при здійсненні правопорушення.

Суб'єктами механізму захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні є: Президент України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Конституційний Суд України, інші органи державної влади та міжнародні організації, членом або учасником яких є Україна.

Згідно ст. 102 Конституції України Президент є гарантом прав і свобод людини і громадянина. До повноважень Президента у сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина відноситься, насамперед, право вето на закони, які, на його думку, порушують права і свободи. Важливим також є право помилування, що нерозривно пов'язане з природним, невід'ємним правом людини на життя, а також інші повноваження.

З прийняттям Конституції України було запроваджено інститут Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, який здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина. Він розглядає скарги громадян з приводу порушення їх прав і законних інтересів, і хоча акти Уповноваженого з прав людини носять лише консультативний характер, у багатьох державах з розвиненими

інститутами демократії акти омбудсмана відіграють важливу роль, на їх підставі приймаються заходи щодо захисту і відновлення порушених прав.

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції. Основні його функції - вирішення питань про відповідність законів та інших нормативних актів Конституції України. Громадяни України, іноземці, особи без громадянства, юридичні особи мають право на звернення до Конституційного Суду України для отримання офіційного тлумачення Конституції та законів України з метою забезпечення реалізації та захисту своїх прав і свобод.

Важливу роль у забезпеченні прав і свобод людини і громадянина грають суди загальної юрисдикції. Право на звернення до суду для захисту свого порушеного права - невід'ємне право кожної людини.

Конституція України дає можливість після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних організацій (ст.55).

Підсумовуючи сказане, відзначимо, що інститут омбудсмана в Україні знаходиться на стадії становлення й удосконалення. Це нове правове явище, новий конституційний механізм захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, що у повній мірі ще не розкрив свого потенціалу, хоча й набуває належного визнання в українському суспільстві.

Конституційне запровадження інституту омбудсмана в Україні стало важливим кроком у розвитку демократичних процесів, що спрямовані на подальше зміцнення статусу особистості, гарантій реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина.

Література:

1. Конституція України із змінами і доповненнями внесеними Законом Ураїни від 8 грудня 2004р. №2222-IV - К., 1996р.
2. Кравченко В.В., Конституційне право України: Навчальний посібник, видавництво "Атака" 2000р.

*Масловская Ирина,
студентка АО "ВУЗ "Межрегиональная академия
управления персоналом" Северодонецкий институт*

ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО: НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРОБЛЕМЫ

Вопросы гендерного равенства волнуют мировую общественность уже в течение нескольких десятилетий и до сих пор не утрачивают своей остроты. Современная гуманизация и демократизация, пришедшие в Украину, обусловили актуальность гендерных факторов при правовом регулировании общественных отношений с целью преодоления господствовавших веками стереотипов относительно социальных ролей женщины и мужчины, эмансипации всего общества.

С целью определения сущности, значения и перспектив реализации принципа гендерного равенства на современном этапе развития следует рассмотреть понятия «гендер».

В словаре гендерных терминов определено что "гендерным равенством" называют «равенство полов», а именно – равенство мужчин и женщин [1, с.25]. Поэтому для многих «гендерное равенство» принимает форму борьбы за права женщин, которые помогут построить общество, где мужчины и женщины будут иметь равные возможности. Часто термины "гендерное равенство" и "права женщин" отождествляются и употребляются в качестве взаимозаменяемых категорий, что по сути считается не правильным.

По мнению директора Европейского института гендерного равенства Виргинии Лангбак термин "гендерное равенство" - это характеристика социального устройства, согласно которой различные социальные группы (в данном случае - мужчины и женщины) обладают устойчивыми различиями и вытекающими из них неравными возможностями в обществе [2]. Соглашусь с мнением Виргинии Лангбак и поддерживаю необходимость «выравнивания» возможностей женщин принимать участие в политической жизни, карьерного роста и ликвидации «стеклянного потолка», возможности самими женщинами рапоржаться своим телом и обладать правом на аборт и пр.

Современная гендерная политика - это последовательное создание условий для равенства мужчин и женщин во всех сферах жизни.

Во всем мире признается, что представительное участие женщин в разработке и принятии решений является показателем развития демократического общества, которое

ценит и в полной мере использует вклад всех его членов. Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, принятая Организацией Объединенных Наций в 1979 г., обязывает все государства предоставить женщинам равные права с мужчинами для активного участия в жизни общества[3].

В госструктурах женщин, которые подпадают под категорию "специалист" по международной классификации МОТ, больше, чем мужчин. Например, в Румынии женщины составляют половину всех специалистов, в Словакии - 2/3, в Литве - 70 %. Женщины, занимающие эти должности, участвуют в принятии решений на нижнем уровне управления, у них есть основа для профессионального роста и возможность занять высокий руководящий пост. И все же, несмотря на то, что женщины имеют все необходимые для профессиональной карьеры качества, им намного труднее стать руководителями: приходится преодолевать препятствия, которые обусловлены гендерными стереотипными представлениями о статусах и ролях. Часто кандидатура женщины при заполнении вакансий руководящей или другой высокой должности не рассматривается вообще, хотя профессиональный уровень, интеллектуальные способности, опыт, квалификация в некоторых случаях значительно превосходят те же качества коллег-мужчин. Даже для элементарного продвижения по службе от женщин требуются, как правило, более высокая квалификация и уровень знаний.

На смену программе WID ООН разработал и начал внедрять с 2000 года новую программу "Гендер и развитие" (GAD) в которой был предложен альтернативный подход к имеющимся гендерным проблемам. В этой программе учтена ошибка, когда женские проблемы рассматривались, преимущественно учитывая биологические отличия и оставляли при этом вне поля зрения гендер, то есть социальные отношения между мужчиной и женщиной, за которых последняя часто находится в угнетаемом положении.

Первоочередным заданием программа GAD определила необходимость изучения и улучшения гендерной структуры общества. Главной целью новой программы является обеспечение таких условий, при которых женщина имела бы возможность заниматься планированием общественного развития и политикой гендерных изменений в обществе.

Программа "Гендер и развитие" рассматривает женщин больше как активных носителей изменений, чем как пассивных получателей помощи. Эта программа рекомендует в первую очередь от правительств членов ООН внедрение гендерных подходов в политику и государственное управление.

В каждом обществе существуют определенные ожидания относительно поведения женщин и мужчин в сфере управления. Например, в большинстве стран мира существует убеждение, что начальником должен быть мужчина, а секретарем - женщина. От мужчин ожидают стремления к власти и достижению высот, в то время как амбициозность среди женщин считается явлением ненормальным.

Это, в конечном итоге, влияет на деление ролей в обществе, на то, кто в нем принимает жизненно важные решения и на чью пользу они принимаются.

Такие общественные стереотипы часто влияют на статистику относительно количества женщин и мужчин на государственной службе вообще и на руководящих должностях в частности.

Особенной в этом отношении является ситуация в Украине, где среди государственных служащих 72,8% - женщины, 27,2 - мужчины; занимают руководящие должности 51,5% женщин и 48,5% мужчин [4].

Но, анализируя деление женщин и мужчин на руководящих должностях за категориями, наблюдаем резкое уменьшение количества женщин с ростом категории должности (с 65,2% на должностях шестой категории до 9 - первой). Среди специалистов на государственной службе также подавляющее большинство женщин (81,5%).

Отсутствие гендерной сбалансированности в представительстве на высших ступенях власти содержит риск снижения качества и эффективности управленческих решений, а отсюда - риск сдерживания темпов, развития нации.

Потому одним из заданий кадровой политики в Украине есть содействие карьерному росту женщин на государственной службе.

Изучение позитивного мирового опыта дает возможность сделать вывод о целесообразности обеспечения в практике формирования государственной политики относительно гендерного равенства в Украине таких условий управленческой деятельности: на управленческом уровне.

Так же хотелось бы сказать, что все-таки Украина делает определенные положительные шаги в вопросах регулирования этих вопросов, в 2006 году Кабинет Министров Украины одобрил Концепцию Государственной программы гендерного равенства в Украинском обществе. В этом документе отмечено, что «решение гендерных проблем нуждается в концептуальном определении, формировании и реализации гендерной политики как основе гендерной культуры, развития гендерной активности женщин и мужчин, адаптации к мировым условиям гендерной демократии. Так же, был

разработан и утвержден Национальный план действий по улучшению положения женщин и содействию внедрению гендерного равенства на 2001-2005 года [5].

Важным шагом вперед в обеспечении равенства прав мужчин и женщин стало принятие Закона Украины от 8 сентября 2005г. «Об обеспечении равных прав и возможностей женщин и мужчин» [6].

В статье 1 указанного Закона раскрыто понятие гендерного равенства, под которым понимается равный правовой статус женщин и мужчин та равные возможности для его реализации, что позволяет лицам обоих полов принимали равное участие во всех сферах жизнедеятельности общества.

В органах законодательной власти женщины составляют 5,1 процента, среди руководителей центральных и местных органов исполнительной власти - 7, среди владельцев наибольших бизнесовых структур нет ни одной женщины, среди владельцев среднего и малого бизнеса - 20 процентов [4].

Заработная плата женщин почти на треть меньше, чем мужчин, безработных женщин значительно больше, чем безработных мужчин, пенсия женщин за прогнозами через 20–30 лет будет составлять в среднем 40–45 процентов пенсии мужчин [4].

В средствах массовой информации освещает стереотипное изображение женщин и мужчин, откровенная дискриминация наблюдается в объявлениях о работе, рекламных сообщениях и тому подобное

Поэтому на выполнение международного документа “Цели Развития Тысячелетия. Украина” Кабинет Министров Украины определил задания, которые должны обеспечить гендерное соотношение на уровне не меньше чем 30 до 70 того или другого пола в государственных органах и сократить наполовину разрыв в доходах женщин и мужчин.

Разработка и выполнение Программы считается наиболее оптимальным и реальным вариантом, поскольку в ней предусматриваются конкретные действия государства в направлении утверждения равных прав женщин и мужчин, равных возможностей их реализации во всех регионах и сферах жизнедеятельности.

Для решения гендерной проблемы необходимо решить вопросы внесенные ООН в проект "Гендер и развитие": - формирование и реализация государственной политики обеспечения гендерного равенства в обществе; -адаптация законодательства Украины к законодательству Европейского Союза в сфере гендерного равенства; - внедрение гендерно-правовой экспертизы законодательства и проектов нормативно правовых актов; - создание государственно-правовых механизмов применения законодательства по

вопросам обеспечения равных прав и возможностей женщин и мужчин; разработка и выполнение государственных целевых программ относительно обеспечения гендерного равенства; - поддержка общественных инициатив, направленных на формирование гендерной культуры, преодоления устоявшихся стереотипов относительно роли и места женщин в обществе; осуществление контроля за соблюдением гендерного равенства во время решения кадровых вопросов в центральных и местных органах исполнительной власти; - организация научных и экспертных исследований по вопросам обеспечения равных прав и возможностей женщин и мужчин; - привлечение объединений граждан и международных общественных организаций ко всем процессам формирования гендерной политики; обеспечение гендерного подхода до формирования государственного бюджета; - проведение информационно просветительской работы из ликвидации всех форм дискриминации по признаку пола.

Ожидаемые результаты выполнения Программы даст возможность сформировать эффективный механизм проведения гендерных преобразований, как на государственном, так и на местном уровне, а также достичь значительных изменений в направлении паритетной демократии в Украине.

ООН своей программой подтолкнула Украину к своему идеалу гендерного мира. В их представлении гендерный мир будущего, это мир, в котором женщины и мужчины будут иметь равные права и возможности на всех этапах своей жизни, где женщина должна будет возможности реализовать все стремления и мечты; мир, в котором к женщине будут относиться с уважением как к равной, будут считать ее за наибольшую ценность, как и мужчину.

Женщина будет иметь столько же прав относительно социальных ценностей: справедливости, равенства, демократии, уважения к человеку, как и человек под которым всегда подразумевали в первую очередь мужчину.

Литература:

1. Словарь гендерных терминов. Под ред. А. А. Денисовой. — М:Региональная общественная организация "Восток-Запад: Женские Инновационные Проекты":Информация XXI век, 2002. - С.2 5

2. Конференция, посвященная открытию Ресурсного центра и документации Института, 1-2 октября 2013 года, Вильнюс, Литва. [Электронный ресурс]. - *Режим доступу:* http://www.mlsp.government.bg/equal/news3.asp?law_id=377

3. Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, принятая Организацией Объединенных Наций в 1979 г [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/cedaw.shtml
4. Боровкова О. Гендерные аспекты занятости [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://dssclub.com.ua/categories/stuff/gendernye-aspekty-zanyatosti.html>
5. Національний план дій щодо поліпшення становища жінок та сприяння впровадженню гендерної рівності у суспільстві на 2001-2005 роки: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show /479-2001-п>
6. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – Ст.561.

Могиленко М. А.,

студент 5 курсу групи ЮІ –141м,

ІОМІ СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Татаренко Г. В.

РЕГІОНАЛЬНІ ІНСТИТУТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

При ретельному вивченні механізмів захисту прав людини, не можна обійти стороною те, що не скрізь даний процес однаковий. Його відмінності характеризуються наявністю різних, так званих, регіональних систем, що володіють своїми специфічними особливостями. Існування такого явища можна розглядати з двох точок зору. З одного боку, регіональна система допомагає враховувати специфіку механізмів правозахисту в різних куточках нашої планети, де необхідний певний підхід у вирішенні того чи іншого питання. З іншого боку, наявність різних систем в деяких випадках, виливається в наявності ряду ідентичних норм або ж навпаки, йде наперекір їм. Тому, на мою думку, їх ретельний аналіз, порівняння і виділення найбільш позитивних моментів, є основою для вдосконалення процесу правозахисту в світі.

Дане питання було висвітлено у працях Васильєва А.М., Ліщина І., Карташкіна В.А., Лукашева Е.А., Нурума Д.І., Мутагіров Д.З., Ліндхольт Л., Лешкашелі З.В. та ін. Дані праці стали орієнтиром і стартовою точкою для створення даної роботи.

Першою успішною регіональною системою стала Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, а також створені відповідно до неї інститути [1, с. 42-62]. Конвенція була прийнята 4 листопада 1950 державами-членами, що входять до Ради Європи, і вступила в силу 3 вересня 1953. В даний час всі держави-члени Ради Європи є учасниками цієї Конвенції. В Конвенції закріплені основні права і свободи людини, перелік яких не повторює права, наявні в тексті Загальної декларації прав людини. Крім перерахування прав в Конвенції передбачено і створення механізмів контролю за її виконанням. В даний час Європейська конвенція вважається найбільш вдалим прикладом функціонування регіональної системи захисту прав людини.

Відповідно до правил, Суд розділений на чотири секції, в яких представлені всі географічні регіони, а також дотриманий гендерний баланс та забезпечено представництво основних правових систем. Секції очолюються Президентами. В кожній з секцій на один рік створюються Комітети, які з трьох суддів. [2, с. 237].

Будь-яке з держав-учасниць або індивід може подати скаргу до Суду з приводу порушення положень Конвенції. Процедура роботи Суду є змагальною і публічною, якщо секційна Палата або Велика палата не вирішать, що необхідно розглянути справу на закритому засіданні.

Ще однією регіональною системою захисту прав людини, що представляє практичний інтерес, є Міжамериканська система захисту прав людини. Ця система була сформована на основі двох міжнародно-правових джерел: Статуту Організації Американських Держав та Американської конвенції з прав людини. Механізми, що входять до Міжамериканську систему захисту прав людини, мають різну історію і статус залежно від правової основи, на якій вони створювалися. Сформований механізм прав людини в цьому регіоні представляється можливим аналізувати в двох рівнях - ця система, яка створена на основі Статуту Організації Американських Держав, і система Американської конвенції з прав людини.[3]

Згідно Міжамериканської конвенції в Міжамериканський суд прав людини можуть бути обрані громадяни будь-якої держави-члена Організації Американських Держав, навіть якщо ці держави не є учасниками Конвенції. Суд складається з семи суддів, які обираються Генеральною Асамблеєю ОАД абсолютною більшістю голосів-учасниць Конвенції. Таким чином, процес обрання членів Суду помітно відрізняється від процесу обрання Комісії, де всі держави-члени ОАД мають право голосу, що відображає різну правову природу цих механізмів захисту прав людини.

Юрисдикція Суду охоплює всі суперечки, які відносяться до тлумачення і застосування положень Конвенції, передані йому за умови, що держави-сторони спору визнають таку юрисдикцію згідно з умовами. Направляти справу до Суду можуть тільки держави-сторони спору та Комісія, а держава, проти якої воно було направлено, має зробити відповідну заяву про визнання компетенції Суду розглядати такі справи.

Ще однією регіональною системою є Африканська система захисту прав людини. Для розуміння особливостей формування регіонального режиму прав людини в Африці слід враховувати колоніальне минуле африканських народів і підвищену чутливість держав даного континенту до зовнішнього втручання. Прийнятий у 1953 Статут Організації Африканської Єдності, до якого приєдналися в даний час практично всі держави Африки, прямо говорить про ідеї «єдності та солідарності» африканських держав (ст. II (1)).[4]

Ця політична орієнтація вплинула на те, що більшість країн Африки, в основному, не піднімають проблеми дотримання прав людини в інших країнах континенту, розглядаючи їх як питання, які можуть негативно вплинути на «єдність і солідарність» всіх держав Африки [5, с. 742]. Прикладом невтручання у внутрішні справи Африканських держав є і те, що жодне африканська держава за винятком Танзанії не засудив кривавий режим Іді Аміна в Уганді.

XVIII Асамблея глав держав і урядів Організації Африканської Єдності у червні 1981 прийняла Африканську Хартію прав людини і народів, яка стала першою конвенцією з прав людини на Африканському континенті. Таким чином, Африка стала третім регіоном у світі, в якому є своя система захисту прав людини. На відміну від двох інших регіональних систем, африканська система не передбачає створення регіонального суду з прав людини. Конвенція передбачає тільки установа Африканської комісії з прав людини з повноваженнями розглядати міждержавні та індивідуальні скарги. Обсяг повноважень Комісії не до кінця з'ясовано. Аналіз тексту Африканської Хартії, в той же час показує, що наголос робиться, насамперед, на дружнє вирішення спорів з приводу порушення прав людини в Африканських країнах.

Підводячи підсумок розгляду регіональних систем захисту прав людини як необхідного елемента, слід зазначити, що загальним недоліком є їх слабе дотримання всередині держав. Найдієвіша притаманна Європейській системі захисту прав людини, але в Африканській вона практично відсутня.

До того ж, уже давно назріла необхідність створення самостійного регіонального режиму захисту прав людини в Азії, але політична воля держав цього регіону може бути реалізована в конкретних інститутах і процедурах, принаймні в найближчому майбутньому.

Слід зазначити, що створення регіональних режимів у галузі прав людини не привело до помітного розмивання універсальних міжнародних стандартів у галузі прав людини; хоча ряд важливих положень цих договорів був уточнений і доповнений з урахуванням регіональної специфіки. Для подальшого підвищення ефективності регіональних структур захисту прав людини необхідно, на мій погляд, більш активно взаємодіяти як між собою, так і з універсальним режимом міжнародних конвенцій з прав людини в рамках ООН. Така взаємодія могло б посилити й істотно розширити досвід створення міжнародної системи захисту прав людини.

Література:

- 1 . Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2009. – 218 с.
- 2 . Туманов В .А .Европейский Суд по правам человека / В .А . Туманов . – М .: Норма, 2001 .– 304 с .
- 3 Баймуратов М.О. Міжнародне право. - Х.: Одіссей, 2002. -672 с.
- 4 . Права человека и процессы глобализации современного мира ./ Отв . редактор Е .А .Лукашева .– М .: Норма, 2005 .– 462 с .
- 5 . Международные акты о правах человека . Сборник документов . / Сост . и авторы вступительной статьи Карташкин В .А .и Лукашева Е .А .– М .: Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М, 1998 .– 784 с .

Птушко Я. Ю.,

Северодонецкий институт

ЧАО "ВУЗ «Межрегиональная академия управления персоналом»

*Научный руководитель: Кравченко И. Н., доц. кафедры правоведения СИ ЧАО «ВУЗ
«МАУП»*

ПРОБЛЕМЫ СОБЛЮДЕНИЯ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА В ЗОНЕ АТО

Актуальность темы данного исследования обусловлена тем что Права и свободы человека и их гарантии определяют содержание и направленность деятельности Украины, всех государственных органов и должностных лиц. Украина отвечает перед человеком за свою деятельность. Утверждение и обеспечение прав и свобод человека является главной обязанностью украинского государства. [3,1]

Однако в условиях проведения антитеррористической операции на Украине (в дальнейшем “АТО”) появилось достаточно много проблем с соблюдением прав и свобод людей находящихся либо вынужденно покинувшие зону АТО. Уважение прав человека, является важной гарантией мира. В самих международных актах предусматривается , что уважение этих прав является основой всеобщего мира. В развитии идей Всеобщей декларации прав и свобод человека (от 10 декабря 1948 года)принято значительное число конвенций и пактов, посвященных правам и свободам человека. Но главный их посыл в том, что права, свободы каждого человека, честь и достоинства личности – величайшие общечеловеческие ценности, повсюду подлежащие защите и обогащению [6, 5-10].

Все права человека универсальны, неделимы, взаимозависимы и взаимосвязаны. Исходя из этого Украинское государство, Государственные органы и должностные лица обязаны относиться к правам человека, в том числе и тех кто находится в зоне АТО или вынужден был ее покинуть глобально, на справедливой и равной основе, с одинаковым подходом и вниманием. Необходимо иметь в виду что государство, независимо от его политической, экономической и культурной системы, несет обязанность поощрять и защищать все права человека и основные свободы [7,3]. В этих условиях признание и уважение прав каждого человека являются предпосылкой ненасильственного разрешения конфликтов, предотвращения вооруженных конфликтов и операций.

Объектом исследования являются правоотношения связанные с соблюдением прав и свобод человека в зоне АТО, как района вооруженного конфликта.

Предмет исследования являются нормативно- правовые акты регулирующие правоотношения связанные с соблюдением прав и свобод человека в районе вооруженного конфликта и практика их соблюдения. Целью данного исследования является сравнительный анализ нормативных актов Украины которые принимаются и реализуются в связи с проведением АТО с конвенциями О защите прав человека и основных свобод (Рим, 4 ноября 1950 г.) и Конвенцией (IV) о защите гражданского населения во время войны. (Женева, 12 августа 1949 года.), обязательство по которым взяла на себя Украина.

Теоретической основой исследования послужили труды таких ученых, Арцибасов И.Н., Егоров С.А., Капустин А.Я, Кастро А ,Блищенко И.П., Григорьев А. Г., Гушер А.И., Ганюшкин Б.В. Алешин В.В., Лукашук И.И.

В соответствии со ст.1 Закона Украины «О борьбе с терроризмом» Антитеррористическая операция — это комплекс скоординированных специальных средств, направленных на предупреждение, предотвращение или прекращение преступных действий, осуществляемых с террористической целью, освобождение заложников, минимизацию последствий террористического акта или иного преступления, осуществляемого с террористической целью. Что касательно понятия “терроризм” в соответствии с Толковым словарем живого великорусского языка Владимира Даля это: лат. устраивание, устрашение смертными казнями, убийствами и всеми ужасами неистовства.

Операция (воен.), в свою очередь это совокупность ударов, боев, сражений, согласованных и взаимосвязанных по цели, времени и месту, проводимых оперативными объединениями одного или нескольких видов вооружённых сил по единому замыслу и плану для решения оперативных или стратегических задач. Однако, на мой взгляд, в связи с действиями в зоне АТО происходящими на территории Луганской и Донецкой областей уместнее всего использовать понятие Вооруженный конфликт немеждународного характера. В целом же согласно положениям Женевских конвенций 1949 г. международными вооруженными конфликтами признаются такие конфликты, когда один субъект МП применяет вооруженную силу против другого. Таким образом, сторонами могут выступать государства, нации и народности, борющиеся за свою независимость, международные организации, осуществляющие коллективные вооруженные меры по поддержанию мира и международного правопорядка.

Согласно ст. 1 Дополнительного протокола I “международными” являются также

вооруженные конфликты, в которых народы ведут борьбу против колониального господства и иностранной оккупации и против расистских режимов в осуществление своего права на самоопределение. Существует проблема в определении понятий: какая сторона кем кого считает, условно обозначим их повстанцами и центральным правительством и именно Вооруженный конфликт между ними как правило, считается внутренним конфликтом. Однако повстанцы могут быть признаны "воюющей стороной", когда: они имеют свою организацию; имеют во главе ответственные за их поведение органы; установили свою власть на части территории; соблюдают в своих действиях "законы и обычаи войны". Признание повстанцев "воюющей стороной" исключает применение к ним национального уголовного законодательства об ответственности за массовые беспорядки и т.п. На захваченных в плен повстанцев распространяется статус военнопленных. Власти освободительного движения могут вступать в правоотношения с третьими государствами и международными организациями, получать от них допустимую МП помощь. Власти повстанцев на контролируемой ими территории могут создавать органы управления и издавать нормативные акты, осуществляя квазигосударственные функции. Таким образом, признание повстанцев "воюющей стороной", как правило, свидетельствует о приобретении конфликтом качества международного и является первым шагом к признанию нового государства.

Вооруженные конфликты немеждународного характера — это все не подпадающие под действие ст. 1 Дополнительного протокола I вооруженные конфликты, происходящие на территории какого-либо государства "между его вооруженными силами или другими организованными вооруженными группами, которые, находясь под ответственным командованием, осуществляют такой контроль над частью его территории, который позволяет им осуществлять непрерывные и согласованные военные действия и применять положения Протокола II".

Такие конфликты характеризуются следующими признаками:

- а) применение оружия и участие в конфликте вооруженных сил, включая полицейские подразделения;
- б) коллективный характер выступлений. Действия, влекущие обстановку внутренней напряженности, внутренние беспорядки не могут считаться вооруженными конфликтами немеждународного характера;
- в) определенная степень организованности повстанцев и наличие органов, ответственных за их действия;

г) продолжительность и непрерывность конфликта. Отдельные спорадические выступления слабоорганизованных групп не могут рассматриваться как вооруженные конфликты немеждународного характера; д) осуществление повстанцами контроля над частью территории государства.

Естественно, что в обстановке вооруженного конфликта сложно говорить о каких-либо правах человека, однако нельзя забывать о том, что права человека – это понятие, характеризующее правовой статус человека и личности в целом, по отношению к государству, его возможности и притязания в экономической, социальной, политической и культурной сферах. По господствующим в современном мире представлениям, носят естественный и неотчуждаемый характер. Права человека закреплены в ряде основополагающих международных документов, так как Всеобщая декларация прав человека 1948 г., международные пакты о правах человека 1966 г. Женевская конвенция о защите гражданского населения во время войны, а также конституциях и законах государств. Существуют так называемые, общие принципы прав человека:

- Права и свободы человека принадлежат ему от рождения, а не предоставлены государством;
- Признание, соблюдение и защита прав и свобод человека и гражданина - обязанность государства;
- Набор закреплённых прав и свобод человека и гражданина в государстве должен соответствовать международно-правовым стандартам;
- В соответствии с принципом равноправия права и свободы предоставлены в равной мере всем и каждому;
- Правовые нормы о правах и свободах человека должны быть непосредственно действующими, а не декларацией;
- Права и свободы человека и гражданина должны определять смысл, содержание и применение законов, деятельность государственной власти и местного самоуправления;
- Государство не должно издавать законы, отменяющие или умаляющие права и свободы человека и гражданина; они могут быть ограничены только в чрезвычайных условиях;
- Права и свободы человека и гражданина должны быть гарантированы судебной защитой.

С момента принятия в 1948 году Всеобщей декларации прав человека, ООН и ее специализированные учреждения создали ряд механизмов защиты прав человека.

Оформление и практическое применение этих механизмов сыграло определенную положительную роль, несмотря на сильное воздействие геополитических факторов. Более того, история человечества показала, что права человека не могут быть ограничены национальными или еще какими-либо рамками, т.к. все крупные мировые события накладывают свой отпечаток, независимо от территориальных, идеологических или иных барьеров. Поэтому закономерно, что мировое сообщество пришло к пониманию и осознанию правового статуса человека и гражданина как важнейшей фундаментальной проблемы. Анализ содержания конкретных норм современного международного права свидетельствует о том, что статус человека в период вооруженных конфликтов определяется двумя основополагающими положениями, которые обязывают воюющие стороны, с одной стороны, обеспечить гражданскому населению и отдельным гражданским лицам физическую защиту в ходе военных действий, а с другой – обеспечить уважение основных прав и свобод человека в условиях вооруженного конфликта [8,561].

Следует сказать, что оказание международной помощи жертвам вооруженных конфликтов полностью соответствует требованиям Женевских конвенций 1949 года, Всеобщей декларации прав человека и других не маловажных международных документов по правам человека. Но никакие законы не будут действовать пока все участники вооруженных конфликтов, как военные, так и гражданские лица, не поймут что главным вопросом в период вооруженных конфликтов, является вопрос соблюдение прав человека в условиях вооруженных конфликтов.

Литература:

1. Конституция Украины (Толкование от 15.05.2014).
2. Закон Украины О борьбе с терроризмом (от 20 марта 2003 года №638-IV, 12.08.2014 г. №[1630-VII](#)) (ст.3).
3. Женевская конвенция от 12 августа 1949 года о защите гражданского населения во время войны.
4. Конвенция о защите прав человека и основных свобод ETS N 005 (Рим, 4 ноября 1950 г.) (с изменениями и дополнениями).
5. Дополнительный протокол к женевским конвенциям от 12 августа 1949года, касающийся защиты жертв международных вооруженных конфликтов (Протокол I).
6. Сабикинов С.Н. Общечеловеческая концепция прав человека как идейная основа международного сотрудничества государств в сфере защиты прав человека //

Права человека и актуальные проблемы международного права: Материалы научно-теоретической конференции, посвященной 60-летию Всеобщей Декларации прав человека. – Алматы, 2009г. – С. 5-10.

7. .Краткий путеводитель по системе защиты прав человека в рамках ООН [un.by/ru/hr/\(3\)](http://un.by/ru/hr/(3)).

8. Давид Э. Принципы права вооруженных конфликтов. МККК. М., 2000г., с. 561.

9. (Большая советская энциклопедия: В 30 т. - М.: "Советская энциклопедия", 1969-1978).

Федосенко Х.В.,

студентка 4 курсу групи ЮІ – ІІІа,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: ас. Фоменко Д.О.

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Формування громадянського суспільства, розбудова України як правової, демократичної, соціальної держави, що відбувається на основі Конституції України 1996 р. [1], ставить на порядок денний необхідність дослідження питань конституційних прав громадян України.

Вважаю за доцільне, погодитися з думкою Бринь Т.О., яка стверджує в своїй дисертації, що процеси демократизації українського суспільства і держави потребують удосконалення існуючих і створення нових механізмів, спрямованих на реалізацію прогресивних ідей у сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина, встановлення конструктивних, дієвих відносин громадян з органами влади [2]. Права і свободи людини – один з основоположних чинників сучасної цивілізації.

Функціонування суспільного і державного життя в режимі конституційної законності є не лише правовою вимогою, а й основою стабільної життєдіяльності суспільства і держави, звертає увагу Ткаченко Ю.В. у своїй дисертації [3]. Погоджуючись з його думкою, слід зауважити, що права громадян України, які закріплені в Основному

Законі держави, виступають одним із засобів реального забезпечення протікання соціальних процесів у межах норм Конституції.

Доцільно звернути увагу, що на українських теренах питання прав людини та їх захисту порушувалися ще в Конституції Пилипа Орлика 1710 р. Остаточне становлення прав людини і громадянина як абсолютної соціальної цінності пов'язане з поваленням феодалізму й проголошенням за часів буржуазних революцій свободи людини. У Декларації незалежності США 1776 р. підкреслено: "Ми вважаємо за очевидне такі істини: усі люди створені рівними і всі вони обдаровані своїм Творцем деякими невідчужуваними правами, до яких належать: життя, свобода і прагнення до щастя. Для забезпечення цих прав засновані серед людей уряди, що запозичують свою справедливу владу за згодою тих, ким вони керують". У Декларації прав людини і громадянина, прийнятій у Франції 1789 р., проголошувалося: "1. Люди народжуються і залишаються вільними та рівними в правах. 2. Метою кожного державного союзу становить забезпечення природних і невідчужуваних прав людини. Такими є свобода, власність, безпека і опір пригнобленню" [4, с. 122].

Таким чином, можна зазначити, що свобода людини - вихідне поняття в проблемі прав людини і громадянина. В сучасній юридичній науці в дослідженнях даної проблеми розрізняють природні права людини, тобто пов'язані із самим її існуванням і розвитком, і набуті, що в основному характеризують соціально-політичний статус людини і громадянина (інститут громадянства, право на участь у вирішенні державних справ тощо). Звісна річ, що за відсутності в людини свободи вона не може володіти і реально користуватися своїми правами. Саме свобода створює умови для реального набуття прав та їх реалізації. З іншого боку, права людини закріплюють і конкретизують можливість діяти у межах, установлених її правовим статусом.

Теоретична невизначеність природи конституційної свободи людини, її місця і значення в системі конституційних прав людини негативно позначається на ефективності правового регулювання у сфері протікання соціальних процесів у межах норм Конституції. Люди є вільними від народження, ніхто не має права порушувати їхні природні права. До того ж, у демократичному суспільстві саме держава є головним гарантом свободи людини. За обсягом поняття "свобода людини" повно відображає принцип, закладений у ст. 19 Конституції України, згідно з яким людина має право робити все, за винятком того, що прямо заборонено чинним законодавством [1].

Свободу людини характеризує й принцип рівних правових можливостей, правового сприяння і правової охорони, що його закріплюють демократичні конституції, у тому числі й Конституція України. Водночас свобода людини як об'єктивна реальність виходить за межі, врегульовані правом, і має витoki в системі інших соціальних норм, що панують у демократичному суспільстві. Слід пам'ятати, що поняття "свобода" може мати неоднакове тлумачення, оскільки, з одного боку, свобода характеризує загальний стан людини, її соціальний статус, а з іншого - конкретизується в можливості вчиняти ті або інші конкретні дії в межах, наданих людині мораллю і правом. Можливості, що надаються нормами чинного права, визначаються як суб'єктивні права людини.

Серед факторів, якими обумовлена ця ситуація, не останнє місце посідає та обставина, що в юридичній науці теорія права і правова практика розрізняють поняття "права людини" і "права громадянина". У першому випадку йдеться про права, пов'язані із самою людською істотою, її існуванням і розвитком. Людина (як суб'єкт прав і свобод) тут виступає переважно як фізична особа. Згідно Конституції України, до цього виду прав належать право на життя (ст. 27), право на повагу до гідності людини (ст. 28), право на свободу та особисту недоторканність (ст. 29), право на невтручання в особисте і сімейне життя (ст. 32) тощо [1].

Слід погодитися з Н.К. Шапталом, який зазначає що права громадянина зумовлені сферою відносин людини з суспільством, державою, їхніми інституціями. Основу цього виду прав становить належність людини до держави, громадянином якої вона є [4, с. 125].

Права людини порівняно із правами громадянина пріоритетні. Адже права людини поширюються на всіх людей, які проживають у тій або іншій державі, а права громадянина - лише на тих осіб, які є громадянами певної країни. Слід привести приклади прав громадянина, закріплених Конституцією України, такими є право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації (ст. 36), право брати участь в управлінні державними справами (ст. 38), право на проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій (ст. 39), право на соціальний захист (ст. 46) тощо [1].

Варто також погодитись з думкою вищевказаного вченого стосовно того, що розмежування прав людини і громадянина не має абсолютного значення, оскільки за згодою між державами деякі громадянські права можуть бути поширені на громадян іншої держави - суб'єктів укладених між державами договорів. Приділяє значну увагу розвитку та забезпеченню прав людини сучасне міжнародне співтовариство. Ці процеси набули особливої інтенсивності після Другої світової війни. Цьому сприяли загальна

демократизація міжнародних відносин, створення Організації Об'єднаних Націй, інших демократичних міжнародних інституцій [4, с. 126].

Підводячи підсумок, хочу зауважити, що визначення природи та поняття конституційних прав громадян України, вивчення “вузьких місць” в існуючому порядку його реалізації та системі гарантування треба проводити під кутом зору необхідності вдосконалення законодавства у цій сфері. Необхідність побудови в Україні демократичного суспільства і держави європейського зразка актуалізують дослідження ролі окремого громадянина і колективів громадян у політичному житті, їх взаємин з державою, в організації місцевого самоврядування. Важливо з'ясувати саму природу цього інституту, розглянути досвід зарубіжних країн з метою кращого розуміння особливостей функціонування в наших специфічних умовах для існування ефективного механізму захисту прав і свобод людини і громадянина.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Бринь Т.О. Конституційний Суд України в механізмі захисту та забезпечення прав і свобод людини і громадянина: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Т. О. Бринь; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2010. - 19 с.
3. Ткаченко Ю.В. Проблеми конституційної законності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Т. О. Бринь; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2001. - 20 с.
4. Шаптала Н. К. Конституційне право України: [навч. посіб.] / Н. К. Шаптала, Г. В. Задорожня. – Запоріжжя: Дике Поле, 2012. – 479 с.

СЕКЦІЯ 2
РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Керівник секції к.ю.н., доцент Арсентьєва О.С.

Секретар секції Гніденко В.

Denis A. Fomenko,
assistant Department of law
Institute of jurisprudence and international law
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

AN EXAMINATION OF RECENT TRENDS IN THE RIGHTS OF ACADEMIC STAFF
IN THE UNITED KINGDOM

There are 90 universities and 115 university institutions in the United Kingdom. The Higher Education Funding Council for England is responsible for distributing funds for universities in Northern Ireland and England. Separate funding councils are responsible for institutions in Wales and Scotland.

Over the past two decades, there has been a marked increase in student enrolments that has not been matched by adequate increases in government funding. Beginning in the early 1980s, the central government began cutting funding, setting a pattern for the next two decades. Spending fell from £6,090 to £4,537 per full-time equivalent student [1, p. 77]. Meanwhile, student enrolments grew rapidly, particularly between 1988 and 1993. This prompted the government to place a cap on any further growth in publicly funded fulltime undergraduate student numbers. At the same time, almost all public funding for capital expenditures were cut in 1995.

It is important to note that the allocation of resources within the higher education system has been increasingly tied to government prescribed performance indicators. Funding for teaching is based on student enrolments. Research funding is based on a controversial assessment of quality every four to five years. For academic staff, these changes have dramatically refashioned the work they perform, leading some to suggest that the academic profession has undergone a process of “de-professionalization” [2, p. 224].

University funding has increased modestly in recent years, but there has also been a marked shift toward user-pay financing. In 2004, the Labour government enacted a new Higher Education Act that allows universities to set their own student fees, up to a defined amount [3]. Institutions that wish to charge fees above this rate will be able to do so if they have developed a plan to ensure access is not compromised. Plans must be approved by the new Director of Fair Access to Higher Education.

Collective bargaining and trade union rights in the United Kingdom are governed by the Employment Relations Act of 2004 [4]. The Act amended a number of previous statutes and strengthened measures to prevent the intimidation of workers during recognition and derecognition ballots. It also increased the protections against the dismissal of employees engaged in legal strike actions, clarified issues surrounding the determination of the appropriate bargaining unit, and allowed unions to communicate with workers at an earlier stage in the process of union recognition.

Salary levels in the United Kingdom are relatively uniform, particularly when compared with the United States. Salary scales are long with staff progressing through the scale on an annual basis. In addition to set salary scales, there are also individual merit-based increments awarded to staff on a competitive basis, but these remain very small. Attempts to introduce more extensive merit-based pay schemes have been met with stiff opposition from academic staff unions.

Until the 1980s, British academics enjoyed comparatively strong tenure rights. Faculty could only be removed for “good cause”. Definitions of “good cause” varied between universities, but it was generally taken to mean a serious dereliction of duty or conduct of a highly improper or criminal nature. No university statutes made provision for redundancy based on financial exigency.

With the arrival of the Thatcher government in the 1980s and the specter of deep expenditure cuts, there arose a new preoccupation with tenure in the United Kingdom. Since more than 50% of university expenditures at the time were on tenured academic staff, the ability of university managers to deal with funding reductions was limited. Initially, the government responded to the problem by providing funding for early retirements.

In my opinion, the government has taken an important step when it agreed to change the legislation to specify that academic staff have the “freedom within the law to question and test received wisdom, and to put forward new ideas and controversial or unpopular opinions, without

placing themselves in jeopardy of losing their jobs or privileges they may have at their institutions” [5].

As we can see, the higher education system in the United Kingdom has undergone tremendous changes over the past decade. The Thatcherite revolution began the process whereby universities were to be transformed by market forces into entrepreneurial entities fully responsive to the needs of their consumers. This was accompanied by the creation of a complicated and intrusive accountability regime that gave the central government increasing power to monitor and micro-manage virtually all aspects of academic affairs. Today, universities, traditionally decentralized and largely autonomous from government, have become more and more tightly controlled and subject to increasing degrees of bureaucratic oversight and interference. Teaching and research are increasingly subject to assessment based on externally imposed performance indicators.

For academic staff, this revolution had dramatic consequences. There was a long-term decline in salaries and an increase in work loads and stress. Decades of underinvestment in the UK’s higher education system also led to a large increase in the use of part-time staff. By the end of the century, it was widely recognized that the academic profession was in crisis.

Some improvements, however incremental they may be, are now being made. Salaries have begun to rise faster than the rate of inflation in recent years. New regulations that will soon be in force will, with continuing pressure from academic staff unions, discourage the over-use and exploitation of part-time staff. The recently announced creation of a new higher education union will give academic staff a powerful new voice. There remain serious challenges, particularly with regard to the impact of user-pay financing on higher education. But overall, there is good reason today for academic staff in the UK to remain cautiously optimistic.

References:

1. William Bruneau and Donald C. Savage. Counting Out the Scholars: The Case Against Performance Indicators in Higher Education. – Toronto: James Lorimer & Company, 2002. – 266 p.
2. Oliver Fulton. Academic staff in the United Kingdom // Employment and Working Conditions of Academic Staff in Europe, ed. Jurgen Enders (GEW: Frankfurt am Main). – October 2000. – pp. 224-234.
3. Higher Education Act of 2004 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/8/contents>

4. Employment Relations Act of 2004 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/24/contents>

5. Education Reform Act of 1988 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/40/contents>

Біннатова Айшам,

студентка 5 курсу групи ЮІ – 144с,

ІЮМІ СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Котова Л. В.

ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКА ЯК СУБ'ЄКТА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Поступовий розвиток в Україні ринкової економіки, запровадження урядової політики щодо подальшої інтеграції до європейської спільноти, відсутність в положеннях діючого законодавства чітких норм, які б регулювали нові, постійно виникаючі відносини в сфері праці, а також зростаючий соціальний вплив в сфері регулювання трудових відносин зумовлюють необхідність перегляду вже існуючої позиції, сформованої в науковому світі, щодо правового статусу суб'єктів трудових правовідносин.

Проблема правового статусу, як юридичної категорії, що відображає положення особи у суспільстві, її фактичний стан у взаємовідносинах з іншими суб'єктами права, була і залишається в центрі уваги багатьох вчених-правників, оскільки безпосередньо пов'язана з ефективністю правового регулювання суспільних відносин. Трудовим правовідносинам та, безпосередньо, правовому статусу його суб'єктів, приділялась значна увага в наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених М.Г. Александрова, С.С. Алексеева, Б.К. Бегичева, Н.Б. Болотіної, Н.Д. Гетьманцевої, Л.Я. Гінцбурга, С.Ф. Кечекьяна, В.В. Лазора, Л.І. Лазор, Р.З. Лівшиця, А.М. Лушникова, М.В. Лушникової, С.П. Мавріна, В.М. Скобелкіна, А.М. Слюсара, Л.С. Таля, Є.Б. Хохлова, Г.І. Чанишевої, І.І. Шамшиної, О.М. Ярошенка та інших. Проведені дослідження саме цих вчених дозволили сформулювати відповідний «теоретичний фундамент» вчення про правовий статус суб'єктів трудових правовідносин, а також розкрити основні його характеристики. Але, на жаль, на цей час зазначене надбання вказаних науковців вже не відповідає тим вимогам, які продиктовані новітніми реаліями суспільного життя, домінуванням

роботодавців приватного сектору економіки, появою нових професій, ринків праці тощо. Проголошення конституційного права людини на вільне розпорядження своєю здатністю до праці істотно змінює правовий статус працівника як суб'єкта трудового права. У зв'язку з акцентуванням уваги на правах людини у сучасних умовах посилюється пріоритет інтересів і потреб кожного окремого працівника.

Основною метою тез є формування нового підходу до регулювання правового статусу працівника, розробка пропозицій із вдосконалення правового статусу працівника як суб'єкта трудового права в умовах подальшого розвитку в Україні ринкової економіки.

Сьогодні правовий статус працівника, деякі елементи його змісту визначені нормами Кодексу законів про працю України (надалі - КЗпП України). Чинний КЗпП був розроблений в інших соціально-економічних умовах, коли у системі інтересів суб'єктів трудових відносин первинними були інтереси держави, яка у радянський період була й основним суб'єктом, що регламентував трудові відносини, й одночасно, основним, єдиним роботодавцем. Правовий статус працівника був похідним від статусу держави, що було цілком природно в умовах домінування державної форми власності.

Суттєвого реформування в діючому законодавстві вимагають і положення, що формують правовий статус працівника, як суб'єкта трудових правовідносин. Так правовий стан осіб, що не досягли чотирнадцятирічного віку, і задіяні в сфері кіноіндустрії, шоу-бізнесу, професійного спорту, є до цих пір невизначеним і трудовим правом неохопленим.

Незважаючи на те, що трудовим правовідносинам та, безпосередньо, правовому статусу його суб'єктів, приділялась значна увага в наукових працях, дослідження проблеми співвідношення правового статусу суб'єктів трудових правовідносин відсутнє, а це і обумовлює актуальність даної теми.

Формування якісної моделі трудового законодавства передбачає складний процес, передусім його ефективну систематизацію та кодифікацію і приведення у відповідність до сучасного стану трудових відносин, створення належних умов для функціонування їх учасників.

Динамічний початок цьому процесу було задано прийняттям Конституції України, у якій передбачено такі основоположні соціально-економічні права людини, як право власності (ст. 41), право на працю (ст. 43), право на страйк (ст. 44), право на відпочинок (ст. 45), право на соціальний захист (ст. 46) та інші. Однак Основний Закон України, формулюючи сутність соціально-економічних, у т. ч. трудових прав, не визначив цілісної моделі їх реалізації, гарантування та захисту. Ці питання має вирішити законодавчий акт з

трудових відносин. За логічними висновками та з урахуванням досвіду інших країн таким актом буде Трудовий кодекс України — сучасний кодифікований закон, норми якого цілісно і системно регулюватимуть трудові відносин, які виникають при реалізації особою права на працю шляхом укладення трудового договору [1].

Серед учених та юристів-практиків дискусії навколо цього акта ведуться ще з початку 90-х років минулого сторіччя, але реальна робота, пов'язана із внесенням відповідного законопроекту до парламенту, розпочалася лише з 2003 року. За цей час на розгляд парламенту вносилося кілька варіантів проекту Трудового кодексу України (далі — проект ТК). Сьогодні парламентом розглядається черговий проект ТК (реєстр. № 2902 від 24 квітня 2013 року).

Важливою складовою проекту ТК є положення, що регламентують правовий статус (правосуб'єктність) працівника, який є носієм трудових прав, отже, одним із основних суб'єктів трудових відносин.

На сьогодні трудова правосуб'єктність працівника визначена нормами КЗпП, одним із головних завдань якого є сприяння «зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих, зміцненню трудової дисципліни і поступовому перетворенню праці на благо суспільства в першу життєву потребу кожної працездатної людини» (ст. 1 КЗпП). Це означає, що первинними у системі суб'єктів трудових відносин є інтереси держави, яка у радянський період поєднувала у собі інтереси держави як основного суб'єкта, що регламентував трудові відносини, та роботодавця, що було цілком природно в умовах домінування державної форми власності. Трудова правосуб'єктність працівника була похідною від правосуб'єктності держави та створюваних нею підприємств, установ, організацій (далі - підприємство), які виступали роботодавцями.

Становлення ринкових трудових відносин, їх демократизація виявили потребу юридичної переоцінки правового становища працівника, виходячи із таких основних чинників: 1) реального забезпечення положень Конституції України, яка передбачає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3); 2) створення умов для ефективного залучення найманої праці, підвищення її продуктивності; 3) забезпечення поєднання у трудових відносинах інтересів працівника та роботодавця як основних соціальних

партнерів.

Певною мірою цим чинникам відповідає задекларована мета проекту ТК - визначення основних засад реалізації передбачених Конституцією України трудових прав і гарантій працівників, створення належних умов праці, забезпечення захисту інтересів працівників і роботодавців (ст. 1 проекту ТК).

У КЗпП не наведено визначення терміна «працівник». Проте на підставі аналізу його норм можна визначити ключові ознаки працівника: а) фізична особа, яка досягла встановленого законом віку; б) фізична особа, яка уклала трудовий договір.

Конструктивнішими є норми окремих законодавчих актів з питань трудового права, які наводять визначення терміна «працівник»:

- фізична особа, яка працює на підставі трудового договору на підприємстві чи у фізичної особи, що використовує найману працю (ст. 1 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 року № 1045-XIV);

- особа, яка працює на підприємстві та виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором або контрактом (ст. 1 Закону України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII).

Проект ТК містить чітке визначення терміна «працівник». Згідно зі статтею 20 проекту ТК працівник - фізична особа, яка вступила в трудові відносини на підставі трудового договору. Це лаконічне визначення повною мірою не розкриває змісту основних ознак, оскільки не дає достатнього уявлення, яким правовим та іншим ознакам повинна відповідати фізична особа, щоб стати працівником. Тому термін «працівник» у проекті ТК потребує законодавчої конкретизації шляхом уточнення переліку основних ознак працівника як учасника трудових відносин.

З практичної точки зору достатньо важливим є питання щодо умов набуття фізичною особою трудової правосуб'єктності працівника.

Умови набуття особою статусу працівника містяться у главі XIII «Праця молоді» КЗпП. Стаття 188 КЗпП визначає чи не єдину умову укладення трудового договору - досягнення віку. Відповідно до частини першої зазначеної статті «не допускається прийняття на роботу осіб молодше шістнадцяти років». Як виняток, за згодою одного з батьків або особи, що його замінює, можуть прийматися на роботу особи, які досягли чотирнадцяти або п'ятнадцяти років (частини друга та третя ст. 188 КЗпП). Інші умови не визначені КЗпП, за винятком факту укладення трудового договору (ст. 2, 21 КЗпП).

Проект ТК дублює окремі положення КЗпП і встановлює низку принципово нових

умов набуття особою статусу працівника [2]:

1. Працівником може бути особа, яка досягла шістнадцятирічного віку. Для окремих категорій працівників законом може бути встановлено вищий віковий ценз.

Очевидно, що ця новела дублює положення статті 188 КЗпП та допускає можливість встановлення вищого вікового цензу. Однак неясно, як вона реалізовуватиметься на практиці та на підставі яких актів може встановлюватися вищий віковий ценз при прийнятті на роботу. Видається, що зазначена новела потребує змістовного уточнення.

Частинами третьою та четвертою статті 20 проекту ТК передбачається, що в трудові відносини можуть вступати особи, які досягли п'ятнадцяти років, за наявності письмової згоди одного з батьків або особи, яка їх замінює. Для підготовки молоді до праці допускається прийняття на роботу учнів загальноосвітніх шкіл і професійно-технічних навчальних закладів (для виконання легшої роботи, що не завдає шкоди здоров'ю і не порушує процес навчання) у вільний від навчання час по досягненні ними чотирнадцятирічного віку за письмовою згодою одного з батьків або особи, яка їх замінює. Перелік видів легшої роботи, до виконання якої можуть залучатися особи, що не досягли п'ятнадцяти років, затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань праці.

Така норма дублює відповідне положення статті 188 КЗпП, конкретизуючи письмовий характер згоди батьків на застосування праці чотирнадцятирічних та п'ятнадцятирічних осіб.

3. У частині п'ятій статті 20 проекту ТК пропонується, що в організаціях кінематографії, театральних, концертно-видовищних та інших творчих організаціях дозволяється за письмовою згодою одного з батьків або особи, яка їх замінює, приймати на роботу осіб, які не досягли чотирнадцятирічного віку, для участі в концертах, виставах, інших заходах, а також у створенні кінофільмів або інших творів мистецтва, якщо це не завдає шкоди їх здоров'ю, моральному розвитку і процесу навчання. Прийняття на роботу в таких випадках допускається за наявності дозволу служби у справах неповнолітніх у разі погодження умов праці та її оплати з цією службою.

Частиною шостою статті 20 проекту ТК передбачається, що іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну на визначений термін, одержують право на трудову діяльність лише за наявності в них дозволу на працевлаштування, виданого в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, службою зайнятості України.

Дозвіл на працевлаштування не потрібний: представникам іноземного морського (річкового) флоту та іноземних авіакомпаній, які обслуговують ці організації на території України; працівникам іноземних органів масової інформації, акредитованим для роботи в Україні; артистам та працівникам мистецтва для роботи в Україні за фахом; працівникам аварійно-рятувальних служб для виконання термінових робіт; керівникам представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні та керівникам підприємств з іноземними інвестиціями; працівникам, яких приймають на роботу в межах і за посадами (спеціальністю), визначеними угодою про розподіл продукції.

Безперечно, такі положення, конкретизують умови праці іноземців на території України, однак відсилочний характер норм проекту ТК ускладнюватиме процедуру їх застосування.

Нестабільність на сході країни створює додатковий тиск на ринок праці в інших регіонах через значну кількість внутрішньо переміщених осіб: зростання навантаження на одне вакантне робоче місце в середньому становить 2 особи. Найбільше зростання навантаження на одне робоче місце спостерігається у Запорізькій (9 осіб), Черкаській (6 осіб), Сумській (4 особи), Кіровоградській та Харківській (3 особи) областях [3].

За період з 1 березня по 20 серпня 2014 року до центрів зайнятості звернулися за сприянням у працевлаштуванні лише 7,6 тис. внутрішньо переміщених осіб, з них статус зареєстрованого безробітного отримали 4,4 тис. осіб [3].

Допомогу у зв'язку з безробіттям отримували 3,6 тис. осіб. За направленням державної служби зайнятості працевлаштувалися 1,2 тис. осіб.

Найбільше зареєстровано безробітних з числа переселенців у м. Києві (849 осіб), Дніпропетровській (804 особи), Запорізькій (802 особи), Харківській (703 особи) та Черкаській (372 особи) областях. Зазначені явища відбуваються на фоні негативних тенденцій на ринку праці у всій країні – зменшення чисельності зайнятого населення, скорочення чисельності працівників, переведення працівників на короткий робочий день тощо [3].

За даними Державної служби статистики України, у I кварталі 2014 року чисельність зайнятого населення у віці 15-70 років порівняно з I кварталом 2013 року зменшилася на 683,3 тис. осіб та становила 19,4 млн. осіб, рівень зайнятості населення знизився з 59,3% до 57,6% [3].

Чисельність безробітних у середньому в I кварталі 2014 року збільшилася на 127,4 тис. осіб і становила 1,9 млн. осіб, рівень безробіття населення віком 15-70 років,

визначених за методологією МОП, зріс з 8,0% до 8,8% економічно активного населення – у міських поселеннях з 7,8% до 8,4%, у сільській місцевості – з 8,6% до 9,9%. Продовжується тенденція до скорочення чисельності працівників. У червні 2014 року середньооблікова кількість штатних працівників в Україні порівняно з відповідним періодом 2013 року зменшилася на 1658,7 тис. осіб та становила 11619,3 тис. осіб. [3].

Відповідно до реформи системи центральних органів виконавчої влади очікується скорочення чисельності державних службовців від 75 до 125 тис. осіб. У першому півріччі 2014 року відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» від 27.03.2014 № 1165-VII скорочено 24 тис. осіб державних службовців (10 %). [3].

З ініціатииви Президента України спільно з Кабінетом Міністрів України розпочато реалізацію реформи державних контролюючих органів, якою передбачено скорочення з 75 до 59 контролюючих органів і, як наслідок, зменшення кількості державних службовців [3].

За інформацією консалтингової компанії Ernst&Young, у I кварталі 2014 року 10 % опитаних нею компаній скоротили персонал у середньому на 4% (в опитуванні брали участь понад 50 компаній з десяти галузей економіки), у 12 % компаній очікується скорочення у II кварталі поточного року в середньому 6 % робочих місць [3].

Збільшується чисельність працівників, які з економічних причин переведені на неповний робочий день (тиждень).

За січень-червень 2014 року в Україні 717 тис. осіб були переведені на неповний робочий тиждень, тоді як протягом усього 2013 року на неповний робочий тиждень було переведено 798,6 тис. осіб. Існуючі проблеми на ринку праці створюють передумови для розвитку неформальної зайнятості. Частка зайнятих у неформальному секторі по відношенню до загальної чисельності зайнятих збільшилася з 14,8% у 2000 до 23,9% у 2013 році. Такий рівень неконтрольованої зайнятості призводить до збереження безробіття у прихованому вигляді та ненадходження коштів до бюджетів усіх рівнів [3].

За прогнозами фахівців Федерації роботодавців України, наприкінці 2014 року було збільшення кількості безробітних (за оптимістичними прогнозами) до 2,0 млн. осіб. Проте кількість безробітних може бути і більша, оскільки відсутня повна інформація щодо кількості безробітних та руйнування інфраструктури підприємств у Донецькій та Луганській областях.

Збройне протистояння зумовлює невинне погіршення економічних показників розвитку Донецької та Луганської областей, яке супроводжується також втратою (руйнуванням, викраденням тощо) частини активів.

Оцінки вартості зруйнованих складових виробничої, комунальної, соціальної, транспортної, енергетичної та іншої інфраструктури носять орієнтовний характер через неможливість оглянути об'єкти, розташовані на підконтрольній терористичним угрупованням території.

Загострення соціальних і гуманітарних проблем крім посилення потенціалу протестних настроїв серед населення країни зумовлює зростання фінансового навантаження на бюджет та соціальні фонди держави.

Разом з тим, слід зазначити, що ситуація може ускладнитись, а обсяги втрат значно зрости внаслідок вчинення протиправних (диверсійних, терористичних) дій на потенційно небезпечних об'єктах та/або порушення умов тимчасового припинення вогню та, як наслідок, чергової ескалації збройного протистояння, поширення його на нові території країни.

Література:

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) Із змінами, внесеними згідно із Законами № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143
2. Костюк В.Л. Трудове законодавство: теорія та практика застосування / ЛЛ.В. Костюк // Журнал «Довідник кадровика». – 2008. - №11
3. Інформаційно-аналітичний центр РНБО [Електрон. ресурс].- Режим доступу: http://antikor.com.ua/articles/14096rnbo_otsiniv_vijnu_v_lugansjkij_ta_donetsjkij_oblastjah_perspektiva_hahлива/print

*Гніденко В. І.,
студентка 5 курсу група ЮІ – 141м,
ІЮМП СНУ ім. В. Даля.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Капліна Г.А.*

НАЦІОНАЛЬНА СЛУЖБА ПОСЕРЕДНИЦТВА І ПРИМИРЕННЯ ЯК ГОЛОВНИЙ МЕДІАТОР ПРИ ВИРІШЕННІ КОЛЕКТИВНИХ ТРУДОВИХ СПОРІВ

У процесі утворення, функціонування і припинення трудових правовідносин між учасниками можуть виникати розбіжності - односторонні або взаємні претензії, зумовлені можливим неспівпадінням інтересів найманих працівників або уповноваженого ним органом. За таких обставин одна із сторін вважає, що її трудові права порушені. Такі непорозуміння чи розбіжності в поглядах, трактування умов договору, букви закону, у вчинках і висновках, спричинених незнанням або не правильним розумінням правових норм, а часто їх недосконалістю, можуть бути ліквідовані в результаті переговорів між сторонами і прийняття ними компромісного рішення. Саме тоді говорять про врегулювання розбіжностей. В іншому випадку неврегулювання суперечок призводить до конфлікту між учасниками трудових право відносин - трудового спору.

З метою сприяння поліпшенню трудових відносин та запобігання виникненню колективних трудових спорів (конфліктів), їхнього прогнозування та своєчасного вирішення, здійснення посередництва для вирішення таких спорів (конфліктів) Указом Президента України від 17 листопада 1998 р., № 1258/98 було утворено Національну службу посередництва і примирення [1].

Національна служба посередництва і примирення неодноразово ставала предметом наукового дослідження таких українських науковців та практиків, як Є. Є. Березін, С. В. Гербеда, В. В. Лазор, О. Я. Окіс, В. М. Руденко, С. П. Савчук, М. В. Сокол, Г. І. Чанишева та багатьох інших. Проте, незважаючи на численні спроби визначити правовий статус цієї служби, до цього часу відсутнє чітке її віднесення до виконавчої чи судової влади, що створює передумови для проведення даного дослідження.

Колективний трудовий спір (конфлікт) – це розбіжності, що виникли між сторонами соціально-трудових відносин. Колективні трудові спори (конфлікти) виникають щодо: встановлення нових або зміни існуючих соціально-економічних умов праці та виробничого побуту; укладення чи зміни колективного договору, угоди;

виконання колективного договору, угоди або окремих їх положень; невиконання вимог законодавства про працю [2].

Колективний трудовий спір (конфлікт) виникає з моменту, коли уповноважений представницький орган найманих працівників, категорії найманих працівників, колективу працівників або профспілки одержав від власника або уповноваженого ним органу повідомлення про повну або часткову відмову в задоволенні колективних вимог і прийняв рішення про незгоду з рішенням власника або уповноваженого ним органу (представника) або коли строки розгляду вимог, передбачених Законом, закінчилися, а відповіді від власника не надійшло (ст. 6 Закону України "Про вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)") [3].

Примирний процес – це розв'язання трудових конфліктів без участі судових органів шляхом примирення сторін, процедура якого встановлюється колективними договорами чи законодавством.

Якщо звернутись до міжнародного досвіду, то можна сказати, що у більшості європейських країн існують конституйовані органи з примирення, посередницькі чи арбітражні служби, які мають незалежний статус. Це стосується Великої Британії (ACAS), Ірландії (Комісія з трудових відносин та Суд з питань праці), Греції (OMED), Австрії (Федеральний суд примирення), Фінляндії (Національна служба мирових посередників), Швеції (Національна служба посередництва), Данії (Statens Forligsinstitution), Португалії (IDICT) та Нідерландів щодо державного сектору (Adviesen Arbitrage Commissie)[4].

Процедура примирення може відбуватися як без участі, так і за участю посередника, який допомагає пом'якшити гострі відносини у взаємостосунках між сторонами, що конфліктують та скерувати їх вирішення у правове поле.

Національна служба посередництва і примирення здійснює посередництво у примирних процедурах, сприяє у процесі досягненню домовленості між двома сторонами. Здійснює комплекс заходів щодо забезпечення взаємодії сторін конфліктів, організацію примирливо-переговорних процедур, правових консультацій сторін, роз'яснень, рекомендацій, правового супроводу і контролю за виконанням рішень примирних комісій, трудових арбітражів, забезпечення сторін відповідною нормативно-правовою базою.

Примирна процедура – це один з етапів врегулювання колективно-трудоного конфлікту. Її структура може бути проаналізована у двох напрямках. По-перше, як сукупність елементів, що входять у структуру конфлікту: сторони конфлікту, предмет конфлікту, ресурсний бік взаємодії (законодавчі акти, правила, традиції тощо). По-друге,

як певна послідовність актів взаємодії сторін: початок переговорів, звернення до посередника (чи втручання посередника), дії посередника, завершення переговорів, підписання погоджувального документа[5].

Посередник у примирній процедурі зацікавлений, щоб сторони застосовували різні види влади не проти одна одної, а спрямовували їх у русло розв'язання проблеми. Для сприяння конструктивній взаємодії сторін також потрібна наявність влади і в посередника. Водночас, він має пам'ятати, що виключне право приймати рішення мають сторони трудового конфлікту (якщо вони дійдуть згоди). Посередник зазвичай стимулює сторони до досягнення рішення найвищого рівня в межах можливого.

На етапі, коли спору ще немає, НСПП здійснює реєстрацію висунутих працівниками вимог і може перевірити отримання їх протилежною стороною спору. Крім того, вона може контролювати розгляд вимог роботодавцем, а також державними органами, якщо їх розгляд і вирішення виходить за межі компетенції роботодавця. Працівники служби роз'яснюють представникам сторін порядок вирішення спору, їх права та обов'язки згідно з чинним законодавством.

Після початку колективного трудового спору НСПП може перевіряти також повноваження представників сторін. НСПП аналізує вимоги найманих працівників, здійснює оцінку їх обґрунтованості, а також дотримання при цьому чинного законодавства. Національна служба посередництва і примирення формує списки незалежних посередників і трудових арбітрів, які можуть залучатися до вирішення спорів, та проводить їх підготовку[6]. При наявності прохання сторін також пропонує кандидатури незалежних посередників та трудових арбітрів для участі у примирних процедурах, тобто, уже починаючи з етапу виникнення колективного трудового спору, НСПП бере активну участь у формуванні примирних органів, а також у примирних процедурах.

На цьому етапі і в подальшому НСПП сприяє встановленню контактів між сторонами спору. На прохання сторін вона розглядає матеріали спору з метою його успішного вирішення, координує дії сторін спору щодо організаційного, матеріально-технічного і фінансового забезпечення роботи незалежних посередників, членів примирних комісій і трудового арбітражу. Крім того, служба здійснює контроль за виконанням сторонами колективного трудового спору рішень примирних органів. Якщо представники служби визнають за необхідне, то до участі у примирних процедурах за

погодженням зі сторонами спору можуть залучатися народні депутати України, представники органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Залучаючи до участі у вирішенні колективних трудових спорів місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування НСПП опосередковано реалізує їх компетенцію щодо формування і виконання бюджету, плану соціально – економічного розвитку, тарифної політики, розпорядження майном і т. ін. в частині, що дозволяє своєчасно, і повно вирішити головне завдання – вирішення колективного трудового спору на відповідних підприємствах установах і організаціях[7].

Вважаємо, що розширення повноважень Національної служби посередництва і примирення є досить необхідним та дасть можливість Службі безперешкодно виконувати функції по моніторингу стану соціально-трудових відносин, сприянню поліпшенню трудових відносин, прогнозуванню виникнення колективних трудових спорів та сприяння своєчасному їх вирішенню (зокрема, це стосується питань безперешкодного відвідування підприємств, проведення опитувань працівників; обов'язковості надання інформації на запити відділення; визначення відповідальності адміністрації підприємств за ненадання інформації).

Якщо порівняти межі повноважень органів, які здійснюють примирницько-посередницькі функції європейських держав та України, то можна сказати, що більша половина цих органів не лише здійснюють контроль, а й наглядають за всім процесом примирних процедур.

Проблема недосконалості правового регулювання та недостатнього визначення правового статусу НСПП є не єдиною, яку варто розглянути у дослідженні. Заслуговує на увагу також питання про структуру та склад даного державного органу.

У деяких державах Європи органи, що здійснюють посередництво, примирення та арбітраж, мають переважно тристоронній склад. Наприклад, у Люксембурзі Національна служба примирення складається із трьох представників, відповідно об'єднань профспілок, роботодавців та очолюється Міністром праці або його заступником[4].

Такий правовий досвід європейських держав заслуговує на увагу, оскільки роль держави в системі управління колективними трудовими спорами є досить великою. Це проявляється у тому, що держава виступає як гарант дотримання прав та свобод людини, законотворець, учасник у переговорах та консультаціях у рамках трьохсторонніх соціально-трудових відносин, координатор у процесі розробки та реалізації Генеральної та галузевих угод, а також держава виступає в ролі фінансиста соціально-економічних

програм, які спрямовані на покращення рівня життя та праці працівників. Враховуючи важливу функцію держави у соціально-трудових відносинах та багатофункціональність роботи НСПП, пропонуємо у кожній області при відділенні Служби створити Раду Національної служби посередництва і примирення, яка повинна складатися із представників державної влади, працівників і роботодавців. Основним завданням роботи Ради буде сприяння і стабілізація соціально-трудових відносин.

Реалізація даного завдання можлива шляхом проведення якісного моніторингу соціально-трудових відносин на підприємствах. Основним напрямом проведення такої роботи є виявлення ускладнень у соціально-трудових відносинах, здійснення комплексу заходів, спрямованих на збір, вивчення, узагальнення та аналіз інформації про стан соціально-трудових відносин, розбіжностей, прогнозування виникнення колективних трудових спорів, створення бази даних та механізму обміну інформацією.

Досвід вирішення колективних трудових спорів як в Україні, так і за її межами свідчить про те, що примирно-третейське вирішення трудових спорів - це розумний та діючий спосіб соціального управління і контролю, примирення протилежних інтересів в сфері праці і трудових відносин, попередження та профілактику страйкового руху. Наведені методи примирення позитивно вплинуть на ефективність праці, виробничий процес та забезпечать нормальне функціонування всієї економіки держави.

Література:

1. Про утворення Національної служби посередництва і примирення : Положення, затверджене Указом Президента України від 17.11.1998 р., № 1258/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46
2. Практический комментарий к законодательству о трудовых спорах / Куренной А. М., Миронов В. И. – М. : Дело, 1997. – 384 с. 2. Запара С. Генезис юридичного змісту поняття "колективні трудові спори (конфлікти)" / Запара С. // Право України. – 2003. – № 8. – С. 113–117.
3. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03.03.1998 р. № 137/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
4. Міжнародний досвід вирішення колективних трудових спорів: Упоряд. С.П. Савчук. - К., 2003. - С. 23.
5. Березін Є. Є. Статус Національної служби посередництва і примирення в системі державних органів України [Електронний ресурс] / Є. Є. Березін. – Режим доступу: //

http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=CEE6473A79ACB07E44851506BCDDFBA5?art_id=485571&cat_id=37402

6. Структура НСПП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=category&id=12&Itemid=6

7. Окіс О. Шляхи до врегулювання колективних трудових спорів / О. Я. Окіс // Бюлетень Національної служби посередництва і примирення. – 2013. - № 5-6. – С. 4-5.

Головкова Г.А.,

студентка 5 курсу група ЮІ – 141с,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Арсентьєва О.С.

**ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МОЛОДЬ» У СУЧАСНОМУ
ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ**

На сучасному етапі розвитку України роль та необхідність всебічного розвитку трудового потенціалу є особливо важливим, оскільки створення сучасного і справедливого ринку праці є гарантією демократичної держави та важливим рушієм розвитку її економіки. Створення дієвої програми захисту інтересів працюючих неможливе без впровадження певної системи організації праці на виробничому рівні.

Актуальність теми обумовлена тим, що молодь - головна рушійна сила сучасного світу. Вона перебуває в центрі міжнародних, соціальних, економічних і політичних подій. Завдяки високому інтелектуальному потенціалу, мобільності та гнучкості молоді люди мають можливість впливати на суспільний прогрес, визначаючи майбутнє суспільства, держави та світового співтовариства. Одним з перспективних напрямків залучення молоді в суспільні процеси країни є забезпечення молоді робочими місцями.

Проблемам правового регулювання молоді присвятили свої роботи такі вчені, як О.О.Абрамова, М.Г.Александров, Д.А.Аширов, Б.К.Бегичев, Н.Б.Болотіна, М.Д.Бойко, Г.М.Боровська, В.С.Васильченко, В.С.Венедиктов, М.І.Гаврилюк, Л.В.Генин, В.І.Гуляєв, Л.Я.Гінцбург, О.О.Голованова, В.В.Жернаков, І.Д.Зверев, М.І.Іншин, Г.А.Капліна, Д.О.Карпенко, В.Л.Костюк, Р.І.Кондратьєв, Л.В.Котова, А.Р.Мацюк, Л.І.Лазор, Ю.П.Орловський, П.Д.Пилипенко, В.І.Прокопенко, О.І.Процевський, О.С.Реус, В.Г.Ротань, Н.М.Хуторян, Г.І.Чанишева, І.І.Шамшина, О.М.Ярошенко тощо.

Визначення поняття «молодь» важливе не тільки для вироблення єдиного підходу до встановлення вікових меж молоді, а й для з'ясування питання про сутність молоді, її місце у соціальній структурі суспільства, соціальних показників, в яких відображається специфіка правового статусу молоді.

Існує декілька підходів до визначення поняття «молодь». Найпростішим з них є використання вікових ознак як найголовнішого параметра, що характеризує молодь як певну соціально-демографічну групу, розглядаючи молодь, як перехідну фазу від соціальної ролі дитини до соціальної ролі дорослого [1, с.477]. Інколи молодь розглядають як соціалізовану групу, головною характеристикою якої є процес соціалізації [2, с.264].

Поняття «молодь» досліджується багатьма науками, такими, як соціологія, економічна теорія, філософія і, звичайно, юридична наука. Всіма вищевказаними науками «молодь» в соціальному аспекті визначається як: особлива вікова група або як соціально-демографічна група; як соціальна група; як суспільна група [3, с.73]. Так, Радянський енциклопедичний словник визначає молодь як «соціально-демографічну групу, що виділяється на основі сукупності вікових характеристик, особливостей соціального положення та обумовлених тим та іншим соціально-психологічних властивостей» [4, с.478].

В.Чупров та Н.Черниш визначають молодь, як суспільно диференційовану соціально-демографічну спільноту, якій притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовираження її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей. Молодь, на думку авторів, тому і є специфічною спільнотою, що її суттєві характеристики і риси, на відміну від представників старших поколінь і вікових груп, знаходяться у стані формування і становлення; сутністю молоді та проявом її головної соціальної якості є міра досягнення нею соціальної суб'єктності, ступінь засвоєння суспільних відносин та інноваційної діяльності [5, с.98].

У західній соціології термін «молодь» було запроваджено в науковий обіг лише в середині 70-х років XX століття. [5, с.100] Це досить пізнє впровадження терміна «молодь» зумовлювалося тим, що доіндустріальний період розвитку західної цивілізації знав поділ населення лише на дітей і дорослих. Перехід до індустріальної фази висунув потребу введення окремого вікового проміжку «юність», пов'язаного з необхідністю відповідної освітньої та фахової підготовки робітників.

Дискусійним і дотепер є питання вікової періодизації молоді. Згідно з найпоширенішою точкою зору, віковими межами молоді вважається період від 16 до 30 років. Але в соціологічній літературі є й інші підходи. Деякі соціологи до молоді відносять осіб віком 11-25 років, інші - 15-28, 16-24 роки тощо. Останнім часом нижньою межею молодіжного віку вважається 14, а верхньою - 35 років. В основу цієї точки зору (14-35 років) - покладено тезу про «продовження юності», збільшення часу входження у трудове життя [2, с.266].

Як відомо, молодь - це специфічна соціально-демографічна група населення країни. Так, А.В.Мельниченко, полемізуючи з іншими авторами зазначав, що Г.І.Шебанова вказувала, що молодь є певною групою суспільства, яка відрізняється від інших робітників та службовців, як віком, так і особливостями свого положення в сфері трудових відносин, обумовлених початком трудової діяльності, а також зв'язком праці з навчанням. За точкою зору О.О.Коваленко, молодь як соціально-демографічна група характеризується не лише віковими ознаками, але й специфікою соціального становлення й розвитку, особливим місцем у структурі суспільства. Ця специфіка і це особливе місце дозволяють нам стверджувати, що молодь як суб'єкт правових відносин взагалі, і трудових правовідносин зокрема, наділена державою особливим правовим статусом [2, с.267].

Правову основу молодіжної державної політики України в галузі праці зосереджено в базових законодавчих актах: Конвенції та Рекомендації МОП [6], КЗпП України [7], «Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» [8], закони України «Про охорону праці» [9], «Про оплату праці» [10], «Про зайнятість населення» [11], «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [12], «Про охорону дитинства» [13], «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» [14].

Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» передбачені легальне визначення ключових понять щодо правового регулювання праці молоді. Так, зазначеним законом передбачено, що: «молодь, молоді громадяни» - це громадяни України віком від 14 до 35 років; «неповнолітні» - громадяни віком до 18 років; «перше робоче місце» - місце роботи молодих громадян після закінчення будь-якого навчального закладу або припинення навчання в ньому, завершення професійної підготовки і перепідготовки, а також після звільнення зі строкової військової служби або альтернативної (невійськової) служби [12].

Фахівці приділяють особливу увагу вивченню однієї з найсерйозніших соціальних проблем, пов'язаних із становленням ринку праці, - загрози безробіття для молодих фахівців, що закінчили вищий навчальний заклад (в подальшому – «ВНЗ») [15, с.207]. Пункт 4 ст.7 Закону «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05.02.1993 року № 2998-ХІІ формулює таке ж визначення поняття молодих спеціалістів, як і частина друга ст.197 КЗпП України. До «молодих спеціалістів» належать випускники державних вищих навчальних закладів і професійно-технічних училищ, потреба в яких визначена державним замовленням.

Аналогічним чином визначається поняття молодих спеціалістів і в п.4 Положення про сприяння в працевлаштуванні випускників державних вищих навчальних і професійних навчально-виховних закладів України. У п.6 цього Положення уточнюється, що випускник вищого навчального закладу, працевлаштований на підставі посвідчення про направлення на роботу, вважається молодим спеціалістом протягом трьох років з моменту укладання ним трудового договору з замовником (час навчання в інтернаті в цей строк не входить). Випускник професійного навчально-виховного закладу, працевлаштований на підставі посвідчення про направлення на роботу, вважається молодим спеціалістом протягом двох років з дня укладення ним трудового договору з замовником.

Зазначення на строк два роки не вповні узгоджується з правилами частини другої ст.197 КЗпП України і п.4 ст.7 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», але дозволяє зробити висновок про те, що випускники професійних навчально-виховних закладів права як молоді спеціалісти мають протягом трьох років, а обов'язки, передбачені законодавством для молодих спеціалістів, несуть протягом двох років.

У п.2 «Порядку працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалася за державним замовленням» від 22.08.1996 року № 992, дається значно вужче визначення молодих спеціалістів: «Випускники вищих навчальних закладів, яким присвоєна кваліфікація фахівця з вищою освітою різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і які працевлаштовані на підставі направлення на роботу, вважаються молодими спеціалістами протягом трьох років з моменту укладення ними трудового договору із замовником». Не можна вважати, що це визначення суперечить визначенню молодих спеціалістів, що дається в Законі України «Про сприяння

становленню та соціальному розвитку молоді». Це визначення має лише вузьку сферу дії, застосовується там же, де діє названий Порядок.

Таким чином, частина друга ст.197 КЗпП України поширюється на випускників державних вищих навчальних і професійних навчально-виховних закладів, однак не на всіх, а лише на тих, які були замовлені підприємствами, установами, організаціями, і які направлені на роботу відповідно до встановленого порядку.

На нашу думку, виходячи з вище викладеного, можна визначити такі категорії молоді за законодавством України: молоді громадяни, малолітні, неповнолітні, випускники вищих навчальних закладів, молоді спеціалісти. Більш того, на наш погляд, доцільно всі зазначені категорії, з розкриттям їх правового статусу, окремою частиною включити до ст.187 КЗпП України, глави XIII «Праця молоді», а молоддю, в контексті її прав щодо трудових правовідносин, з огляду на положення Резолюції МОП 1998 року «Про зайнятість молоді», вважати працездатних осіб вік яких не перевищує 28 років.

Література:

1. Філіппов Ф.Р. Енциклопедичний соціологічний словник. – К., 2001.
2. Мельниченко А. Соціально-політичні технології реалізації молодіжної політики в сучасних умовах: управлінський аспект // Українська Акад. держ. упр. при Президентові України. Зб. наук. пр. - К., 1999. - Вип. 2, ч. 1: Проблеми наукового забезпечення адміністративної реформи в Україні. - С. 263-269.
3. Реус О.С. Вікові межі працездатності неповнолітніх: адаптація українського законодавства до міжнародних угод. // Право України. – 1998. - № 5 - С. 73-75.
4. Радянський енциклопедичний словник. - М., 1980.
5. Чупров В. И. Молодежь в общественном воспроизводстве // СОЦИС. - 1998. - № 3. - С. 93-106.
6. Конвенції МОП, які ратифікувала Україна. - Офіційний веб-сайт Державної інспекції України з питань праці. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dpu.gov.ua/Lists/internationalcooperation/DispForm.aspx/ID9>.
7. Кодекс законів про працю України // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (редакція станом на 15.04.2015р.)
8. «Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 16. - Ст.166
9. Закон України «Про охорону праці» // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (редакція станом на 05.04.2015р.)

10. Закон України «Про оплату праці» // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр> (редакція станом на 01.01.2015р.)
11. Закон України «Про зайнятість населення» // Відомості Верховної Ради України. -2013. -№ 24. - Ст.243 (редакція станом на 27.03.2015р.)
12. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» // <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/2998-12> (редакція станом на 01.01.2015р.)
13. Закон України «Про охорону дитинства» // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (редакція станом на 01.01.2015р.)
14. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» // Відомості Верховної Ради України. – 2009. - № 23. - Ст.284.
15. Ярошенко О.М. Проблеми та перспективи правового регулювання зайнятості та праці молоді / О.М.Ярошенко // Вісник Академії правових наук України. - 2004. - № 4. - С. 205-213.

Кобзев І. В.,

студент 5 курсу група ЮІ – 141м,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Івчук Ю.Ю.

ЗАХОДИ ПРАВОВОГО ПОЛІПШЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРИТЯГНЕННЯ РОБІТНИКА ДО ДИСЦИПЛІНАРНОГО СТЯГНЕННЯ ЗА СИСТЕМАТИЧНЕ ПОРУШЕННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ

Основою будь-якої держави є соціальна стабільність. Врахування інтересів робітників та роботодавців є її фундаментом, для цього необхідно, щоб правове регулювання відповідала основним конституційним принципам та створювала сприятливий клімат при взаємодії суб'єктів трудового права. Для цього, окрім іншого, треба встановити оптимальну процедуру звільнення робітника. Наявна процедура звільнення працівника за систематичне порушення трудових обов'язків є недосконалою, що завдає шкоду як працівникам і роботодавцям.

Закріплення у ст. ст. 40, 41 КЗпП вичерпного переліку підстав, за якими дозволяється звільнення працівників за ініціативи роботодавця, є важливою юридичною гарантією права на працю, що полягає в обмеженні права роботодавця на таке звільнення [1]. Правильно зауважує Г.І. Ставцева щодо того, що вичерпний характер переліку

зазначених підстав забезпечує підтримку високого рівня юридичних гарантій права на працю за умов формування ринку праці [2, с. 28].

Стаття 4 Конвенції МОП 158 «Про припинення трудових відносин з ініціативи роботодавця» (1982 р.) містить вимогу, відповідно до якої трудові відносини не припиняються за умови, якщо немає законних підстав для такого припинення, пов'язаних зі здібностями та поведінкою працівника або викликаних виробничою потребою підприємства [3]. Порухення працівником трудової дисципліни, невиконання або неналежне виконання покладених на нього трудових обов'язків є підставою для застосування до нього заходів дисциплінарного стягнення (ст. 147 КЗпП, п. 24 Типових правил внутрішнього трудового розпорядку для робітників і службовців підприємств, установ, організацій) [1;4]. Відповідно до частини першої статті 147 КЗпП, за порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано тільки один з таких видів заходів стягнення: догана і звільнення[1].

Звільнення з роботи застосовується як дисциплінарна санкція. Тому воно підпорядковується правилам застосування дисциплінарних санкцій, які регулюються главою X КЗпП України «Трудова дисципліна». Вважаємо що, в статті 147 КЗпП варто посплатись на ці пункти статті 40 КЗпП України, як це зроблено в Трудових кодексах інших держав, наприклад Російської Федерації (ст. 192), Республіки Білорусь (ст. 198) та інших, щоб не виникало непорозумінь з приводу правової природи звільнення за порушення дисципліни праці і порядку його застосування.

Звільнення працівника за систематичне порушення трудових обов'язків є різновидом дисциплінарного стягнення, отже, у випадку його застосування мають бути дотримані правила і порядок накладення дисциплінарних стягнень, передбачені статтями 147-1-149 КЗпП: при обранні виду стягнення (зокрема звільнення) має бути враховано: ступінь тяжкості вчиненого проступку, заподіяну ним шкоду, обставини, за яких вчинено проступок, попередня робота працівника; до працівника за кожне порушення трудової дисципліни може бути застосовано лише одне дисциплінарне стягнення[1]. Тобто не можна одночасно оголосити порушнику трудової дисципліни догану і звільнити його з роботи; рішення про звільнення працівника можна прийняти не пізніше одного місяця від дня виявлення (а не вчинення) проступку, без урахування часу звільнення

Так, згідно зі статтею 147-1 КЗпП, дисциплінарні стягнення застосовуються органом, якому надано право прийняття на роботу (обрання, затвердження і призначення на посаду) працівника. При цьому О.А. Шурин визначає, що треба передбачити в проекті

Трудового кодексу особу, або орган, який здійснює прийняття на роботу, коли відсутні посадові особи відповідні за це, наприклад знаходяться у відрядженні [5]. На нашу думку, важко найти підстави для необхідності закріплення цього положення на законодавчому рівні, так як це питання можна врегулювати локальними актами підприємства, установи, організації.

Відповідно до ст. 149 КЗпП до застосування дисциплінарного стягнення з порушника трудової дисципліни адміністрація повинна вимагати письмове пояснення [1, ст.149]. Пояснення, як зазначає С.А. Калужний, може розглядатися, як вираження права порушника, в окремих випадках захистити свою трудову честь і гідність, у вигляді встановленої законом форми, де він може відстоювати своє право на справедливе покарання, якщо для його застосування є підстави та звільнення від відповідальності при їх відсутності [6, с. 49]. А.О. Шурин підтримує дану позицію. На його думку, пояснення представляє собою суттєву гарантію проти безпідставного накладення стягнення. Разом з тим в поясненнях правопорушника об'єктивно відображена важлива риса юридичної відповідальності – надати відповідь за свої дії перед вирішенням питання про покарання. В них в тій чи іншій мірі міститься оцінка порушника своєї поведінки, іноді – цінна інформація про причини та умови вчинення правопорушення[5].

В дисциплінарній практиці не завжди надають належного значення поясненням порушника трудової дисципліни. Водночас, на практиці постійно виникають всілякі питання, які відносять до таких пояснень. Проте їх правова природа, значення в процесі застосування дисциплінарної відповідальності майже не вивчені в теорії трудового права. Це певна прогалина, що призводить в порушенні законності носіями дисциплінарної влади при прийнятті рішення про застосування дисциплінарних стягнень. Але, на нашу думку, більш сприятливим було б встановити строки подання пояснення, так як інакше дисциплінарне провадження затягується і роботодавець втрачає важелі впливу на робітника, який порушує дисципліну і це негативно впливає на процес виробництва, тому вважаємо за потрібне встановити строк в 5 робочих днів для подання пояснення робітником.

Слід звернути увагу, що при застосуванні пункту 3 статті 40 КЗпП не враховуються заходи громадського впливу, наприклад, обговорення поведінки працівника на засіданнях профспілкового комітету чи іншого громадського формування, створеного на підприємстві (у п. 3 ст. 40 КЗпП йдеться про громадські стягнення, а не заходи громадського впливу). На нашу думку це підкреслює відсутність дієвості заходів

громадського впливу, тому пропонуємо не включати їх в проект Трудового кодексу України.

В новому Трудовому кодексі слід звернути увагу на питання структуризації порядку накладення дисциплінарного стягнення та його процесуального забезпечення. Проведення у справах про дисциплінарні проступки до сьогоднішні залишається недостатньо осмисленим теоретично, та й на практиці зустрічається багато помилок. Таким чином, сукупна наявність указаних умов дозволяє роботодавцю правомірно звільнити працівника на підставі п. 3 ст. 40 КЗпП у разі дотримання передбаченого порядку звільнення (отримання згоди профспілкового органу; урахування того факту, що звільнення за цією підставою є дисциплінарним стягненням тощо) [7].

Вважаємо також за потрібне, керуючись принципом справедливості, встановити, що в випадку порушення порядку звільнення працівника він не буде поновлен на роботі, якщо в суді буде доведено сам факт систематичного порушення трудової дисципліни був без поважних підстав, але в такому випадку роботодавець повинен буде сплатити робітнику додаткову компенсацію за порушення процедури звільнення, що буде стимулювати роботодавця її дотримуватися, але в той же час не поновлювати систематичного порушника на роботі.

Таким чином, запропоновані заходи будуть сприяти поліпшенню процедури притягнення робітника до дисциплінарного стягнення за систематичне порушення обов'язків без поважних підстав, але не є вичерпними і потребують подальшої наукової розробки.

Література:

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Ставцева А.И. Разрешение трудовых споров / А.И. Ставцева. -М. :БЗК, 1998.- 314 с.
3. Про припинення трудових відносин з ініціативи роботодавців: Конвенція Міжнародної організації праці від 22 червня 1982 року № 158 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 92. - Ст 3388.
4. Об утверждении типовых правил внутреннего трудового распорядка для рабочих и служащих предприятий, учреждений, организаций № 213 от 20.07.84//[Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0213400-84>

5. Шурин О.А. Звільнення за ініціативи роботодавця при систематичному невиконанні працівником без поважних причин/ О.А. Шурин // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/pravo06/part_1/26.pdf
6. Калужный С.А. Проблемы ответственности в сфере трудовых отношений / С.А. Калужный: учеб. пособие. – Уфа. : Изд-во Башкирского университета, 1984. – 80 с.
7. Прогонюк Л. Ю. щодо порядку звільнення працівника за систематичне невиконання трудових обов'язків./ Л. Ю. Прогонюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.hnpu.edu.ua/ojs/law/article/view/869>

Рочева М.О.,

Северодонецький інститут

ПАТ "ВНЗ «Межрегіональна академія управління персоналом»

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ В ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ АТО

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Тому захист прав та свобод людини є головним обов'язком держави. Сама постановка проблеми прав людини, зокрема права на працю, має сенс у тому, що обов'язок держави полягає не лише у визнанні цього права шляхом закріплення в законодавчому порядку, а й, головним чином, у застосуванні певних заходів щодо його належного забезпечення.

Нові соціально-економічні умови - різноманіття форм власності, ринкові відносини, впровадження нових методів господарювання, свобода підприємницької діяльності, формування ринку праці неминує вносять істотні зміни в зміст категорії «право на працю». Заборона примусової праці, реальне втілення принципу свободи праці обумовили появу раніше невідомих проблем, які потребують вивчення і наукового обґрунтування. Норми права, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з реалізацією права на працю, ще досить недосконалі і містять у собі низку протиріч. Питання належного забезпечення права на працю набуває особливої актуальності у період проведення АТО, коли частина працівників вимушена була переміститися за своїми

підприємствами, або взагалі залишилися без роботи. Практичне застосування чинного законодавства, яке стосується реалізації права на працю, свідчить про необхідність його глибокого теоретичного дослідження та вдосконалення.

Деяким питанням забезпечення реалізації права на працю приділяли увагу у своїх працях видатні правники: М. Г. Александров, Н. Б. Болотіна, Л. Ю. Бугров, П. А. Бущенко, Л. Я. Гінзбург, В. В. Жернаков, О. Д. Зайкін, І. В. Зуб, Г. С. Гончарова, М. І. Іншин, Р. І. Кондратьєв, Л. І. Лазор, В. В. Лазор, Р. З. Лівшиць, М. В. Лушнікова, А. Р. Мацюк, В. І. Нікітинський, А. Ю. Пашерстник, О. І. Процевський, С. М. Прилипко, П. Д. Пилипенко, О. І. Процевський, В. Г. Ротань, В. М. Скобелкін, О. В. Смирнов, А. І. Ставцева, Б. С. Стичинський, В. М. Толкунова, К. П. Уржинський, Р. І. Шабанов, Г. І. Чанишева, Н. М. Хуторян, О. М. Ярошенко та ін. До проблем юридичних гарантій у сфері праці та розробки правового механізму реалізації права на працю зверталися і зарубіжні автори: Х. Енсен, Д. Мідор, Р. Паннет, Г. Редфорд, Дж. Ріггс, Р. Родес, А. Сільвестрак та ін.

Але питання захисту прав та свобод працівників, які є внутрішньо переміщеними особами ніхто з правників не розглядав.

Метою дослідження є: виявлення способів та механізмів захисту трудових прав усіх працівників, а також працівників, які є внутрішньо переміщеними особами, в період проведення АТО. Завданням дослідження є аналіз прийнятих нормативно-правових актів в аспекті захисту трудових прав працівників, розробка і формулювання науково обґрунтованої пропозиції щодо підвищення ефективності правового механізму реалізації права на працю.

Предметом дослідження виступають правовий механізм реалізації конституційного права на працю, зокрема в період проведення АТО, практика його застосування, погляди й думки науковців щодо означених питань.

Право на працю - одне з фундаментальних прав людини, встановлене міжнародно-правовими актами і визнане усіма державами світу. Це право належить до групи соціально-економічних прав і в загальному сенсі відображає потребу людини створювати і здобувати джерела існування для себе і своєї сім'ї, реалізовувати свій творчий потенціал, виражати свою особистість.

Право на працю є головним у системі трудових прав, закріплених за членами суспільства, таким же природним, властивим людині, як і право на життя. Від того, наскільки реальне це право, залежить реальність інших прав соціально-економічного

характеру. Адже, саме в праці поєднуються економічний та соціальний фактори, саме в ній концентрується більшість завдань, що стоять перед суспільством [1, с.45].

Право на працю проголошено Загальною декларацією прав людини (1948р.), Міжнародним Пактом про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), ратифікованим Верховною Радою УРСР. На європейському рівні право на працю встановлено Європейською соціальною хартією (1961 р.), підписаною Україною при вступі до Ради Європи, та Конвенціями і Рекомендаціями Міжнародної організації праці (МОП). Окремі положення щодо трудових прав закріплено в Європейській конвенції про захист прав людини та основних свобод (1950 р.), ратифікованій Україною.

Закріплення права на працю у згаданих міжнародних актах має юридичне значення для нашої держави.

Основний закон держави - **Конституція України** проголосила, що кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється.

Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення.

Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.

Кодекс законів про працю України закріплює основні трудові права працівників, зокрема право на працю. Необхідно наголосити на **рівність трудових прав** громадян України.

Як бачимо, розуміння змісту права на працю досить просте. Необхідно лише забезпечити людині можливість вільно розпоряджатися своєю здатністю до праці, обирати

собі працю або вільно на таку працю погоджуватися, обирати професію, рід занять.

Але, як засвідчує практика, у сфері забезпечення цього права виникають чи не найголовніші труднощі, а проблеми у цій сфері виявилися вагомими і загальними для всіх держав світу. Сама постановка проблеми прав людини, зокрема права на працю, має сенс у тому, що обов'язок держави полягає не лише у визнанні цього права шляхом закріплення в законодавчому порядку, а й, головним чином, у застосуванні певних заходів щодо його належного забезпечення.

На сьогоднішній день склалася досить складна картина в трудовій сфері. З'явилося багато проблем, які пов'язані з проведенням АТО. Підсумком цього стає численні порушення прав працівників та утиск їх законних інтересів. Нинішня ситуація породила багато проблем, які необхідно вирішувати. Сьогодні прийнято ряд законів, які повинні допомогти вирішити важливі питання та проблеми, які склалися в період проведення АТО. Одним з них є **Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»**. Він встановлює гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб.

Внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, який постійно проживає в Україні, якого змусили або який самостійно покинув своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Гарантіями дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб є вживання Україною всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, повернення таких осіб до їх покинутого місця проживання в Україні та їх реінтеграції. Громадянин України має право на захист від примусового внутрішнього переміщення або примусового повернення на покинуте місце проживання.

Факт внутрішнього переміщення підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Підставами для взяття на облік внутрішньо переміщеної особи є наявність реєстрації місця проживання на території, де виникли обставини, зазначені в статті 1 цього Закону, на момент їх виникнення.

Для отримання довідки внутрішньо переміщена особа має звернутися до структурного підрозділу місцевої державної адміністрації з питань соціального захисту населення за місцем фактичного проживання із заявою про отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Заява підписується заявником або його законним представником, який дає згоду на обробку, використання, зберігання його персональних даних та персональних даних осіб, законним представником яких він є.

Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи видається структурним підрозділом місцевої державної адміністрації з питань соціального захисту населення в день подання заяви, підписується та засвідчується уповноваженою посадовою особою цього структурного підрозділу без сплати будь-яких платежів та зборів, включаючи як першу видачу такої довідки, так і в разі повторної її видачі у випадку втрати, пошкодження або з метою продовження її дії.

Термін дії такої довідки становить шість місяців з моменту її видачі, але його може бути продовжено на наступні шість місяців.

Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи на період наявності підстав, зазначених у статті 1 цього Закону. У випадку зміни фактичного місця проживання внутрішньо переміщена особа повідомляє про це у найближчий територіальний підрозділ центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), протягом 10 днів. Реєстрація або перереєстрація місця проживання внутрішньо переміщеної особи здійснюється територіальними підрозділами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), **є безкоштовною та не передбачає сплати суми державного мита, інших платежів та зборів.**

Не менш важливим є **забезпечення реалізації прав зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту.**

Перереєстрація безробітних, яких у подальшому було зареєстровано як внутрішньо переміщені особи, здійснюється державною службою зайнятості за місцем перебування фактичного проживання особи у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Зареєстрована (взята на облік) внутрішньо переміщена особа, яка звільнилася з роботи (припинила інший вид зайнятості), за відсутності документів, що підтверджують

факт звільнення (припинення зайнятості), періоди трудової діяльності та страхового стажу, **реєструється як безробітна** та отримує допомогу по безробіттю, соціальні та інші послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття відповідно до чинного законодавства.

Зареєстрована (взята на облік) внутрішньо переміщена особа, яка не звільнилася з роботи (не припинила інший вид зайнятості), у разі неможливості продовження роботи (іншого виду зайнятості) за попереднім місцем проживання, для набуття статусу безробітного та отримання допомоги по безробіттю та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття може припинити трудові відносини, надавши нотаріально посвідчену письмову заяву про припинення працівником трудових відносин з підтвердженням того, що ця заява таким громадянином надіслана роботодавцю рекомендованим листом (з описом вкладеної до нього такої заяви).

Зареєстрована (взята на облік) внутрішньо переміщена особа, яка не має документів, необхідних для надання статусу безробітного, отримує статус безробітного без вимог, що застосовуються за звичайної процедури. До отримання документів та відомостей про періоди трудової діяльності, заробітну плату (дохід), страховий стаж допомога по безробіттю цим особам призначається у мінімальному розмірі, встановленому законодавством України на випадок безробіття.

Внутрішньо переміщені особи користуються тими ж правами і свободами відповідно до Конституції, законів та міжнародних договорів України, як і інші громадяни України, що постійно проживають в Україні. Забороняється їх дискримінація при здійсненні ними будь-яких прав і свобод на підставі, що вони є внутрішньо переміщеними особами.

Однак багато питань треба надалі вирішувати. Необхідно забезпечити захист прав новій категорії працівників, а саме внутрішньо переміщених осіб та законодавчо ці питання врегулювати. Виникають і інші колізії, зокрема, законом передбачено створення «Єдиного державного реєстру внутрішньо переміщених осіб», а орган, який відповідає за цей реєстр, не визначено. На наш погляд, необхідно і далі удосконалювати наше законодавство взагалі, та трудове як його частину та негайно втілювати його у життя. Люди, які залишаються в зоні проведення АТО в Луганській та Донецькій областях хочуть бачити реальну допомогу від держави, зокрема при реалізації їх трудових прав.

Література:

1. Кивалов С.В. Основы правоведения Украины: Учебное пособие / С.В. Кивалов. - Х.: ООО «Одиссей», 2007. – 384с.
2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.11.2014 р. Електронний інформаційний ресурс <http://zakon1.rada.gov.ua>

*Соболева О.О.,
студентка 4 курсу групи ЮІ – 114,
ІЮМІ СНУ ім. В. Даля.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Котова Л.В.*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДИХ ЮРИСТІВ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність обраної теми обумовлюється тим, що на теперішній час у молоді усе частіше постає питання: «На яку спеціальність краще піти, щоб після закінчення була гарантія того, що я буду працювати за своєю професією?». А все чому? Тому що молоді люди досить часто зазнають труднощів при реалізації права на працю. Роботодавцям потрібні досвідчені кадри, тому молодій людині без досвіду роботи працевлаштуватися нині непросто.

Стаття 43 Конституції України проголошує право кожного на працю і встановлює умови для його реалізації [1]. У нашій країні проблема працевлаштування молоді є однією з найбільш актуальних. Ця проблема сьогодні полягає не стільки у відсутності самих робочих місць, скільки як у нездатності роботодавців, держави та самих молодих спеціалістів знайти між собою спільну мову. Роботодавці не беруть на роботу початківців, мотивуючи своє рішення бракуванню у них досвіду. Такі невирішені проблеми працевлаштування молоді призводять до високого зростання безробіття, а це, в свою чергу, призводить до зниження рівня життя.

Згідно з п.7 ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення», зайнятість - не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно [2].

В Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» закріплено, що «держава забезпечує працездатній молоді надання першого робочого місця на строк не менший двох років після закінчення або припинення навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах...»[3], але дія цієї статті поширюється тільки на осіб, підготовка яких здійснюється за державним замовленням. Також законодавством не передбачена відповідальність за можливість відсутності робочих місць на підприємстві, на яке направляється молодий спеціаліст. Отже, коли молодий спеціаліст хоче влаштуватися на роботу на певне підприємство, а там йому дають обґрунтовану відмову у прийомі на роботу у зв'язку з відсутністю робочих місць, то він не може заперечити це рішення.

Безробіття призводить до негативних соціальних та економічних наслідків. Соціальні наслідки безробіття викликають напруження в суспільстві, оскільки незайняті є нестабільною категорією населення. Професійна дискваліфікація молоді у стані тривалого безробіття зменшує їх конкурентоспроможність, що є причиною ускладнень при подальшому працевлаштуванні, зниження якості робочої сили та продуктивності суспільного виробництва. Як наслідок, у безробітній молоді знижується мотивація до суспільно корисної праці [4].

Труднощі щодо працевлаштування спонукають молодь займатися нерегламентованою, а то й тіньовою діяльністю. Така діяльність серед молодого покоління призводить до певних негативних наслідків, які можна поділити за напрямками:

- економічні – знецінення робочої сили, вивезення за кордон національних ресурсів, зменшення надходжень до бюджету тощо;
- правові – підвищення рівня криміногенності суспільства, зростання злочинності тощо;
- психологічні – втрата мотивації до праці, зміна структури ціннісних орієнтацій, що призводить до уповільнення формування престижності легальної зайнятості;
- соціальні – посилення незахищеності молоді на ринку праці, зростання соціальної напруженості. В умовах, коли молодь намагається зосередитися на матеріальному становищі, морально-етичні мотиви відступають на задній план. Рівень доходів істотно впливає на співставлення самооцінки молоді з її можливостями й реаліями ринкового становища [5, с. 7].

Серед чинників, що заважають молоді займатися підприємництвом, слід назвати відсутність соціальних гарантій, великий ризик, відсутність підтримки з боку держави, незахищеність від кримінальних структур, свавілля чиновників [6, с. 139].

Кабінетом Міністрів України 15 квітня 2015 року прийнято постанову № 216 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. № 992», якою скасовано норму щодо обов'язковості відпрацювання випускниками вищих навчальних закладів та відшкодування ними вартості навчання (крім осіб, що навчаються за спеціальностями медичного профілю). Зазначену постанову прийнято на реалізацію основних положень Закону України «Про вищу освіту». На нашу думку, можна підходити до цього питання з двох сторін. С одного боку – для студентів, які навчаються за державним замовленням та хочуть пов'язати своє життя зі своєю професією безумовно непогано, тому що є гарантія того, що після випуску в нього буде стовідсотково робота за фахом. Якщо дивитись з іншого боку – молодому спеціалісту може не сподобатись робота, на яку його направили та він має обов'язково відпрацювати там.

Стосовно саме молодих юристів, то можна сказати, що нині для суспільства небезпечною є не сама проблема безробіття, а недосконалість механізмів його регулювання та профілактики. Отже, юридична освіта в Україні та сучасний стан працевлаштування випускників юридичних факультетів та інших категорій молодих юристів є нерозривно пов'язаними чинниками, які впливають на їх зайнятість та подальше соціальне становлення. Випускник юридичного вузу, який щойно залишив стіни свого ВНЗ, постає перед вибором – йти працевлаштовуватися до приватного сектору, або податися на державну службу.

Однак, своє місце на приватному підприємстві або юридичній фірмі випускники розцінюють як спосіб заробітку, тобто як робота для нормального існування без бідності, чого, з відомих причин, державна служба гарантувати молодому поколінню юристів аж ніяк не може. Безумовно, ще є третій шлях – відкрити свій власний юридичний бізнес, однак, зрозуміло, що на початку своєї юридичної кар'єри зробити це дуже важко. Також займатися своїм власним бізнесом, та ще й юридичним, не така й легка справа, тому що відомо, що далеко не кожному даються бізнесові здібності. З цим твердженням молодим юристам важко не погодитись. Тому дуже малий відсоток випускників юридичних вузів у своєму майбутньому планують відкрити власний юридичний бізнес. Також, слід зазначити той факт, що далеко не останню роль у працевлаштуванні випускників юридичних вузів відіграє якість отриманої освіти молодими юристами.

Окрім того, з огляду на нинішні умови спостерігається явище перманентного (постійного) безробіття молодих юристів, які, отримавши вищу освіту, з огляду на їх слабку підготовленість та дезорієнтацію у сучасному стані правового ринку праці, втрачають надію на життєві та особистісні перспективи, що вкрай негативно впливає на їх соціальне становлення. Водночас в органах державної влади та управління, у сфері економіки багато посад, які потребують правової підготовки, заміщуються спеціалістами без юридичної освіти, що в свою чергу породжує низький рівень підготовки нормативно-правових актів та стану правової роботи на підприємствах.

Вважаємо, що з цього питання можна виділити такі проблеми та путі їх вирішення:

- 1) законодавство спрямовано переважно на захист від безробіття, в той час, як основний акцент варто зробити на сприянні зайнятості шляхом створення відповідних умов;
- 2) відсутність затверджених регіональних програм працевлаштування студентів у вільний від навчання час;
- 3) запровадити загальнодержавний реєстр осіб, які закінчили ВНЗ за спеціальністю «Правознавство» та здобули кваліфікацію юриста, а також затвердити перелік посад в органах державної влади, які обов'язково повинні заміщуватися особами з юридичною освітою;
- 4) розробити та забезпечити прийняття окремого нормативного акта - Державної програми розвитку юридичних клінік, саме для того, щоб він сприяв професійному становленню та набуттю практики та досвіду молодих юристів.

Підводячи підсумки, можна зробити висновок. Переважно, вихід на ринок праці відбувається саме після закінчення навчання. Та саме на цьому етапі життя у людини виникає ціла купа проблем, стосовно реалізації її трудового потенціалу. Окреме коло проблем тим чи іншим шляхом молодь долає сама, але є і проблеми, які можуть бути вирішені лише за умови державного сприяння. Існують наявні недоліки в сучасному механізмі державного впливу на процеси працевлаштування молодих спеціалістів, які в свою чергу призводять до високого рівня безробіття серед молодого населення, але завдяки зазначеним способам оптимізації можна дозволити максимально зблизити цілі суспільства й особистості.

Література:

1. Конституція України // ВВР. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Про зайнятість населення: Закон України // ВВР. – 2013. – № 24. – ст.243.

3. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України // ВВР. –1993. – № 16. – ст.167.
4. Шерстюк А., Огієвич І. Працевлаштування молоді в Україні: Проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2876>
5. Покришук В., Горошко Л. Мотиваційна поведінка безробітної молоді в Україні / В. Покришук, Л. Горошко // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 8. – С. 7-12.
6. Кобець О.Ю. Організаційно-правові проблеми працевлаштування студентів після закінчення вищих навчальних закладів / О.Ю. Кобець // Правове регулювання економіки. – 2010. – № 10. – С. 133-142.

Соболев С.Ю.,

студент 5 курсу групи ЮІ – 144м,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Арсентьева О.С.

ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Декларування децентралізації правового регулювання суспільних відносин та необхідність узгодження інтересів різних сторін трудових правовідносин у сучасних умовах, зумовлюють актуалізацію необхідності дослідження поняття соціального партнерства на сучасному етапі.

Останнім часом чимало науковців приділяли свою увагу окремим питанням соціального партнерства, зокрема, О.С. Арсентьева, В.В. Жернаков, В.В. Лазор, Г.І. Чанишева, І.І. Шамшина, О.М. Ярошенко тощо. Незважаючи на це, питання визначення поняття, сутності та значення соціального партнерства залишаються дискусійними й потребують подальших досліджень.

Наразі у вітчизняній науці відсутній єдиний погляд щодо визначення поняття соціального партнерства.

Так, А. Садовенко переконує, що соціальне партнерство, на відміну від колективно-договірної (одноканальної) системи, є системою представництва інтересів персоналу, яка включає два канали: профспілки та виробничі ради. Суть такої моделі полягає в тому, що партнерська взаємодія сторін не завершується підписанням договору, а є постійним

процесом [1]. Натомість, А. Рибак стверджує, що колективні переговори, договори й угоди є невід'ємними формами соціального партнерства поряд із такими формами, як спільні консультації, участь найманих працівників в управлінні виробництвом, у розподілі прибутку, спільне управління представниками сторін фондами соціального страхування та ін. [2, с. 131].

В основу визначення «соціального партнерства» у В. Жукова покладено загальний підхід, який під цим поняттям запропонував розуміти результат цивілізованої діяльності, певної соціальної технології, що спрямована на здобуття кожною із сторін взаємозадовільних рішень у соціально-трудових відносинах; динамічне поняття, що існує в межах демократичного суспільства за певних соціально-політичних та економічних умов; результат копіткої співпраці заінтересованих сторін; суспільна система, яка діє в межах ідеологічного, політичного та економічного простору; ідея, винахід суспільства, саме його соціал-демократичної частини, яка замість протистояння й боротьби підприємців та найманих працівників пропонує їхнє співробітництво та соціальну злагоду; стабілізуючий вектор докладання зусиль сторін соціально-трудових відносин із регулювання соціальної політики та забезпечення сталої якості трудового життя [2, с. 175-176].

Варто зауважити, що схильність до розгляду соціального партнерства як певного ідеологічного конструкту найбільш притаманна вченим держав, які раніше входили до складу СРСР.

Наприклад, російський учений А. Шурус тлумачить соціальне партнерство як ідеологію цивілізованого суспільства ринкової економіки, яка виступає як альтернатива всякої диктатури (класу чи особистості) і спрямована на досягнення соціальної стабільності й злагоди в суспільстві [3].

У розумінні білоруського ученого А. Русаковича соціальне партнерство представляє собою політичну ідеологію та практику цивільно-мирного, неконфронтаційного способу регулювання соціальних відносин між групами й класами суспільства [4].

В авторській дефініції Д. Неліпи соціальне партнерство інтерпретоване як система інститутів і механізмів, а також відносин і зв'язків, покликаних підтримувати баланс інтересів роботодавців і найманих працівників та сприяти досягненню ними взаємоприйнятних рішень як між собою, так і з державою заради реалізації власних корпоративних і загальносуспільних цілей [5].

Таким чином, оцінюючи внесок усіх вищезазначених робіт учених у розвиток теоретичних аспектів соціального партнерства, необхідно відзначити, що дослідницьке поле у цій сфері й на сьогодні не позбавлене дискусійних і суперечливих положень, які не сприяють наближенню до визначення його сутності.

Представляється, що у національному законодавстві відбулася хибна підміна понять: соціальне партнерство є метою врегулювання соціально-трудових відносин, а соціальний діалог є лише елементом системи соціального партнерства [6, с. 226-227].

Так, Закон України «Про соціальний діалог в Україні» у статті 1 встановлює: «Соціальний діалог – процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин» [7].

Визначення поняття «соціальне партнерство» відсутнє у чинному українському законодавстві, що не сприяє однозначному тлумаченню поняття та визначення його суті.

Доцільно було б у новому Трудовому кодексі України закріпити дефініцію соціального партнерства. Законодавче закріплення дефініції дало б можливість єдиного трактування суті та значення цього явища.

Отже, на сучасному етапі відсутній єдиний підхід до визначення поняття «соціальне партнерство». Представляється, що соціальне партнерство – це система взаємозв'язків між найманими працівниками, трудовими колективами, професійними спілками – з одного боку, роботодавцями та їх об'єднаннями – з другого, і державою та органами місцевого самоврядування – з третього, їхніми представниками та спільно створеними органами з регулювання соціально-трудових відносин, які (взаємозв'язки) полягають у взаємних консультаціях, переговорах і примирних процедурах на взаємоузгоджених принципах з метою дотримання прав та інтересів працівників, роботодавців і держави.

Для вирішення спірних питань у тлумаченні поняття соціальне партнерство, суті цього явища необхідним є закріплення на законодавчому рівні (наприклад, у новому Трудовому кодексі) дефініції, а також основних засад цього явища (принципи, сторони, рівні та форми соціального партнерства).

Література:

1. Садовенко А. П. Правові основи становлення та розвитку соціального партнерства в Україні / А. П. Садовенко // Соціальне партнерство : кер. автор. кол. С. В. Бакуменко, І. Є. Левенець. – К., 1999. – С. 29-55.
2. Соціальне партнерство: навч. посібник / С. В. Бакуменко, І. Є. Левенець та ін. – К., 1999. – 285 с.
3. Шулус А. Социальное партнерство – российская модель [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oilru.com/sp/15/644/>
4. Русакович А. Социальное партнерство: опыт Германии и Беларуси / А. Русакович // Wider Europe Review. – 2007. – Т. 4. – № 3(13). – Режим доступу: <http://review.w-europe.Org/13/2.html>
5. Неліпа Д. В. Особливості інституціоналізації соціального партнерства: політологічний аналіз : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Д. В. Неліпа // Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 17 с.
6. Арсентьева О. С. Щодо співвідношення понять «соціальний діалог» і «соціальне партнерство» в умовах реформування трудового права України / О. С. Арсентьева // Актуальні питання теорії і права. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2009. – № 15. – С. 219-228.
7. Закон України «Про соціальний діалог в Україні» від 23.12.2010 №2862-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №28. – Ст.255.

СЕКЦІЯ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ЦИВІЛІСТИКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Керівник секції: к.ю.н., доцент Капліна Г. А.

Секретар секції: Савотченко Г.

Агєєва Ю. О.,

студентка 2 курсу групи ЮІз – 131,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к. ю. н., доц. Капліна Г. А.

ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Відповідно до статті 3 Конституції України, найвищою соціальною цінністю сучасного суспільства визнається людина [1, ч. 1 ст. 3]. За Цивільним Кодексом України, «людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою» [2, ч. 1 ст. 3]. При цьому слід відмітити, що саме людина, фізична особа була і залишається сьогодні центральною ланкою права, що зумовлено двома основними причинами: по-перше, людина є творцем права, оскільки саме вона створює об'єктивне право і залучає його для регулювання відносин у суспільстві; по-друге, людина є найпоширенішим учасником існуючих правових зв'язків, саме завдяки їй правові норми трансформуються в конкретні права та обов'язки суб'єктів правовідносин. У зв'язку з цим, велика увага в правовій науці приділяється головній фігурі правової реальності – суб'єкту права, і саме тому актуальність проблем людини, як суб'єкта права є неминучою.

Розгляду питань стосовно фізичних осіб як суб'єктів цивільних правовідносин присвятили значну кількість публікацій на рівні статей, глав, параграфів у підручниках та монографіях наступні вчені-правознавці: Дзера О. В., Суханов Є. О., Борисова В. І., Баранова Л. М., Ігнатенко В. М., Гончарова А. В., Кобзева Т. А., Килимник І. І., Бровдій А. М., Кутоманов Д. Є., Стефанчук Р. О., Калітенко О. М., Малєйна М. Н., Пунда О. О., Мазур О. С., Понікаров В. Д., Попова С. М., Назаренко Д. В., Григорович Є. В., Давидова Н. О., Єрмолова О. М., Волкова Н. В. та інші.

Нормативну базу дослідження склали Конституція України, Цивільний Кодекс України, Закони України «Про громадянство», «Про авторське право і суміжні права» тощо.

Для позначення такого найтрадиційнішого суб'єкта права, як людина, цивілістична наука та законодавство протягом своєї історії використовує різноманітні поняття: «громадянин», «фізична особа», «особистість», «людина» тощо. Аналіз норм

законодавства у світлі проблеми співвідношення означених термінологічних понять дає змогу зробити висновок про традиційність, історичну та теоретичну обґрунтованість використання в цивільному праві поняття «фізична особа», яке є більш широким, ніж поняття «громадянин», та повинно ототожнюватися з поняттям «людина».

Слід звернути увагу на те, що «поняття «фізична особа» є новелою в Цивільному Кодексі України. До його прийняття в аналогічних випадках застосовувався термін «громадянин». У Цивільному Кодексі УРСР 1963 р. відповідний розділ глави 2 «Особи» мав назву «Громадяни» [3]. А згідно з сучасним Цивільним Кодексом, терміном «фізична особа» охоплюються не тільки громадяни України, а й іноземці та апатриди.

Фізична особа як учасник цивільних правовідносин має деякі суспільні й природні властивості, що певним чином індивідуалізують (відрізняють) її серед інших учасників цивільних правовідносин, у тому числі й інших фізичних осіб, і впливають на її правове положення.

Розкриваючи питання індивідуалізації фізичної особи, ми цілком погоджуємося з Н. В. Волковою, яка на підставі аналізу юридичної літератури пропонує класифікацію, відповідно до якої у фізичної особи є три характеристики. «Перша характеристика – формального характеру, оскільки містить формальні ознаки: людині привласнені визначені ім'я, по батькові і прізвище, вона має дату і місце народження, громадянство, зареєстрована за визначеним місцем проживання. Друга – соціального характеру, містить соціальні ознаки: громадянин є унікальним «членом людської сім'ї» і відрізняється від інших членів суспільства своїм зовнішнім виглядом, біологічними і соціальними якостями. Третя – правового характеру, оскільки містить правові (правосуб'єктні) ознаки. У ній людина постає як суб'єкт цивільного права, що бере участь у цивільних правовідносинах» [4, с. 239 – 240]. Дана класифікація, на наш погляд, відображає основні аспекти індивідуалізації фізичної особи та сприяє розкриттю її багатогранності.

Завдяки зазначеним видам індивідуалізації можна скласти три «портрети» людини – учасника цивільних відносин: «формальний» (відрізняє людину по імені, по батькові, прізвищу, місцю проживання тощо), «соціальний» (індивідуалізує фізичну особу за зовнішнім виглядом, зв'язком з родичами і т. д.) та «правосуб'єктний» (визначає наявність будь-яких ознак, що дають або не дають людині можливості брати участь у цивільних правовідносинах). Відмітимо, що з розвитком суспільства та інформаційних технологій, зазначені «портрети» мають розширюватися і доповнюватися новими елементами. При цьому подальший розвиток і зміцнення цивільно-правового статусу фізичної особи не

повинні відступати від головного принципу – пріоритету прав і свобод людини, її інтересів.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]//Верховна Рада України (офіційний веб-сайт)–Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page>
2. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України (офіційний веб-сайт)–Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.
3. Дзера О. В. Цивільне право України [Електронний ресурс] // Бібліотека українських підручників.– Режим доступу :<http://www.westudents.com.ua/knigi/478-tsivlne-pravo-ukrani-dzera-ov.html>.
4. Волкова Н. В. Засоби індивідуалізації фізичних осіб (окремі аспекти) / Н. В. Волкова // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – с. 238 – 243.

Атюшкіна А.Ю.,

студентка 2 курсу групи ЮІ – 132,

ІЮМІ СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н. доц. Капліна Г.А.

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Розкриття сутності юридичної особи є однією з найцікавіших і в той же час найскладніших проблем юриспруденції, яка привертає вже кілька століть пильну увагу теоретиків права, цивілістів та представників інших юридичних наук в усьому світі. Проте досі не існує адекватної загальноновизнаної теорії, яка б всебічно пояснювала природу аналізованого феномена [1, с. 103]. Існує багато теорій, за допомогою яких правознавці намагалися дати відповідь на запитання, що становить сутність юридичної особи, виявити її суттєві ознаки. У зв'язку з цим науковий пошук у цьому напрямку не втрачає своєї актуальності.

Актуальність теми. Конструкція юридичної особи формувалася протягом тривалого часу під впливом різних історичних умов. Її сутність намагалися пояснити різні теорії. Підходи іноземних науковців, розроблені переважно в ХІХ та на початку ХХ століття, були відображенням економічних відносин у різних країнах того часу.

Вітчизняні концепції щодо сутності юридичних осіб формувалися в умовах командно-адміністративної економіки і стосувалися юридичних осіб державної форми власності.

Метою цієї статті є визначення загальних рис та особливостей правового статусу юридичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин.

У дореволюційних державно-правових дослідженнях питання про поняття юридичної особи розглядалося Ю.С. Гамбаровим, Л.Л. Гервагеном, Д.Д. Гриммом, В.Б. Ел'яшевичем, А.І. Камінкою, В.Я. Максимовим, М.Я. Пергаментом, Н.С. Суворовим, Е.Н. Трубецьким та ін. У подальшому значна увага до виявлення загальних ознак юридичних осіб приділялася такими відомими вченими, як А.С. Аскназія, А.В. Бенедиктов, Н.І. Гапдаєнко, І.П. Грешников, В.В. Зайцева, В.П. Мозолін, П.А. Панкратов, Ю.К. Толстий тощо.

Залежно від відповіді на питання про те, що стоїть за поняттям юридичної особи, різні теорії юридичної особи можна розділити на дві великі групи:

- концепції, що заперечують існування деякого реального суб'єкта із властивостями юридичної особи;
- концепції, що визнають існування носія таких властивостей.

До першої групи теорій можна віднести концепцію Ф.-К. Савіньї, яка стала однією з перших фундаментальних теорій юридичної особи – «теорії фікції», відповідно до якої властивостями суб'єкта права у дійсності володіє тільки людина. Однак законодавець у практичних цілях визнає за юридичними особами властивості людської особистості, уособлює їх. Таким чином, законодавець, застосовуючи юридичну фікцію, створює вигаданий суб'єкт права, що існує лише як абстрактне поняття [2, с. 116]. У той же час теорія фікції наводить раціональне обґрунтування того, як штучний суб'єкт права може володіти, користуватися і розпоряджатися майном. В чинному законодавстві є безпосереднє підтвердження такого доктринального пояснення виникнення волі і волевиявлення юридичної особи. Цивільний кодекс України вказує на те, що юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону (ч. 1 ст. 92) [3].

Реалістична теорія юридичної особи, що з'явилася вперше в працях німецьких вчених, була істотно розвинена і доповнена в працях таких цивілістів, як Н.Л. Дювернуа, А.І. Камінка, І.А. Покровський та ін. В межах цієї теорії юридична особа розглядається як реальний, тобто такий, що існує в дійсності, а не удаваний, суб'єкт права, особливий соціальний організм зі своєю власною волею. Відповідно до ч. 1 ст. 80 Цивільного кодексу

України, юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді [3].

Залежно від мети діяльності юридичні особи можуть бути класифіковані на комерційні і некомерційні; за організаційно-правовою формою – товариства, установи, підприємства, організації, органи тощо; залежно від правового режиму закріпленого за ними майна – юридичні особи, які реалізують свою господарську компетенцію на основі права власності, юридичні особи, які реалізують свою господарську компетенцію на основі права господарського відання, юридичні особи, які реалізують свою господарську компетенцію на основі права оперативного управління; за видом (предметом) діяльності – сільське господарство, мисливство, лісове господарство; рибальство, рибництво; добувна промисловість; переробна промисловість тощо; за формою власності – приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи), підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності), комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади, державне підприємство, що діє на основі державної власності; підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності); за територією функціонування – міжнародні, всеукраїнські, регіональні, локальні.

На підставі здійсненого огляду думок щодо означеної проблематики можна зробити такі висновки. Найбільш впливовими теоріями, що намагаються пояснити сутність природи юридичної особи, виступають теорія фікції і реалістична теорія. Кожна із них має як переваги, так і недоліки, що зумовило необхідність вироблення комплексного підходу, який і знайшов вираз у вітчизняному законодавстві: з одного боку, визнається, що юридична особа набуває прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи (як прояв теорії фікції), з іншого – юридична особа виступає самостійним учасником правових відносин, є суб'єктом права власності, може бути притягнута до юридичної відповідальності тощо.

Література:

1. Толстой Ю.К. К разработке теории юридического лица на современном этапе / Ю.К. Толстой // Проблемы современного гражданского права. Сборник статей. – М.: Городец. – 2000. – С. 81-112.

2. Гражданское право : учебник. Ч. 1 / под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М. : Проспект, 1988. – 632 с.
3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

*Козирєва Н. О.,
студентка 2 курсу групи ЮІ-131,
ІЮМІ СНУ ім. В. Даля.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Капліна Г. А.*

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ОСОБИ

У сучасності захист прав людини стає однією з домінант суспільного прогресу, основою якого є загальнолюдський інтерес, пріоритет загальнолюдських цінностей.

Справжній прогрес неможливий без належного забезпечення прав і свобод людини, у тому числі права на честь, гідність та ділову репутацію.

Жодна держава не в змозі не помічати при прийнятті тих чи інших рішень проблеми захисту прав людини. Без цього неможливо закласти моральну і політичну основу нашого майбутнього. У суспільства немає майбутнього, якщо воно не поважає права і свободи особистості. Право на честь, гідність, ділову репутацію є найважливішою соціально-правовою цінністю і потребою для будь-якої держави і суспільства. Дуже важливо при цьому створити справді правову державу, бо правова держава і права людини невіддільні один від одного: правова держава – гарантія реальності прав людини в плані їхнього захисту від порушень, а права людини - гуманістичний, людський вимір правової державності.

Поняття "честь", "гідність", "репутація" визначають близькі між собою моральні категорії. Відмінності між ними лише в суб'єктивному чи об'єктивному підході в оцінці цих якостей.

Честь — об'єктивна особиста особистості, що визначає ставлення суспільства до громадянина або юридичній особі, це соціальна оцінка моральних та інших якостей особистості.

Гідність - внутрішня самооцінка особистості, усвідомлення нею своїх особистих якостей, здібностей, світогляду виконаного обов'язку і свого суспільного

значення. Самооцінка повинна ґрунтуватися на соціально-значимих критеріях оцінки моральних та інших якостей особистості. Гідність визначає суб'єктивну оцінку особистості. Категорії честі і гідності визначають ставлення до людини як найвищої суспільної цінності.

Чесť і гідність між собою мають нерозривний зв'язок у силу того, що в їх основі лежить єдиний критерій моральності. Між тим, незважаючи на нерозривний зв'язок, який існує між суспільною оцінкою особи та її самооцінкою, між чесťю і гідністю існують і відмінності. Вони полягають в тому, що чесť - об'єктивна суспільна властивість, а в гідності на передньому плані - суб'єктивний момент, самооцінка.

Зміст честі і гідності будь-якої людини постійно збагачується, змінюється в міру розвитку його громадської діяльності. Нерозривно з чесťю і гідністю стоїть і таке поняття, як *репутація*.

На мій погляд слід виявити відмінність понять чесť і гідність від поняття ділова репутація.

Виділити три відмінності :

По-перше - це суб'єктивний склад правовідносин. Носієм ділової репутації може бути тільки суб'єкт — виробник матеріальних благ (товарів, послуг, робіт). Хоч ділова репутація - термін загальногромадянський і не відноситься лише до комерційного права, він позначає дуже конкретне поняття. Носієм ж честі і гідності може бути будь-яка особа.

По-друге - відмінність полягає в тому, що ділова репутація не є особистим, але лише пов'язаним з особою благом. Чесť - це оцінка особистості суспільством, достоїнство - внутрішня самооцінка особистості. Вони з'являються з виникненням суб'єкта, який автоматично їх набуває. Ділова репутація - створилося з плином часу думка публіки, може бути як негативним, так і позитивним. Володіючи діловою репутацією в будь-якому секторі господарської діяльності, суб'єкт не буде автоматично мати схожою діловою репутацією в іншій області суспільного виробництва.

По-третє - відмінність полягає в тому, що це за порушення, і куди направлено. Порушення ділової репутації має будуватися на елементах нематеріального складу господарюючих суб'єктів, які є предметом його репутації в конкретній області і в конкретний момент діяльності, а не піддавати опорочиванню загальну оцінку, дану господарюючому суб'єкту суспільством.

Ділова репутація являє собою окремий випадок репутації взагалі і являє собою сформовану думку про якості (достоїнствах і недоліках) колективу, організації,

підприємства, установи, конкретної фізичної особи у сфері ділового обороту, у тому числі у сфері підприємництва. Носієм ділової репутації може бути будь-індивідуально-визначений господарюючий суб'єкт:

а) громадянин-підприємець

б) громадянин працює за договором(общегражданскому). У даному випадку не має значення те, наскільки систематичен така праця яку роль грають для громадянина доходи від такої діяльності (останні можуть бути мінімальними). Важлива саме популярність працівника в середовищі споживачів продуктів його діяльності;

в)громадянин, який працює за контрактом;

г)юридична особа.

Ідея цивільно-правового врегулювання питань захисту честі, гідності та ділової репутації виникла у наукових колах досить давно. Законодавчо її закріплено за радянських часів у ст. 7 Основ цивільного законодавства Союзу РСР та союзних республік 1961 р., пізніше — у ст. 7 Цивільного кодексу України 1963 р. (далі — ЦК 1963 р.) та в аналогічних кодексах інших союзних республік.

У постанові Пленуму Верховного Суду України від 28 вересня 1990 р. № 7 «Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій» (далі — постанова Пленуму від 28 вересня 1990 р. № 7) детально роз'яснено порядок застосування судами норм чинного законодавства щодо правового захисту честі, гідності та ділової репутації.

Вирішуючи цивільні справи про захист честі і гідності та ділової репутації, суди керуються постановою Пленуму Верховного Суду України "Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій" від 28 вересня 1990.

Зміст цивільно-правового захисту честі, гідності та ділової репутації становлять правовідносини, в яких морально потерпіла сторона наділяється правом вимагати по суду спростування відомостей, що ганьблять його честь, гідність і ділову репутацію, а друга сторона такі відомості поширила, зобов'язана дати спростування, якщо не доведе, що відомості відповідають дійсності.

До правомочних суб'єктів даних правовідносин належать громадяни або організації - юридичні особи, щодо яких були поширені неправдиві відомості, що порочать їх честь, гідність чи ділову репутацію. У суді ці особи, як правило, виступають як позивачі.

У справах про захист честі, гідності та ділової репутації суди повинні виходити з того, що позивач повинен довести факт поширення відомостей, що ганьблять його честь, гідність чи ділову репутацію, саме відповідачем, а той зобов'язаний довести, що ці відомості відповідають дійсності.

Підставою правовідносин, розглядаються, є протиправна дія, а саме - поширення відомостей, що ганьблять честь і гідність чи ділову репутацію громадянина або організації і не відповідають дійсності або викладені неправдиво.

Вирішення глобальних проблем тісно пов'язано з необхідністю повсюдного утвердження віри в гідність людської особистості. Їх забезпечення необхідний атрибут будь-якої держави. Питання про честь і гідність був і вважається одним з пекучих і нагальних питань. Незважаючи на різні катаклізми, що відбуваються в нашому суспільстві і державі переважно з причин економічної та політико-правової нестабільності, проблема людини, її прав і свобод не втрачає своєї актуальності. Неослабний інтерес до цієї проблеми викликаний як суспільними потребами, так і запитами самої людини — людини особистості. Кожній особі притаманні такі блага, як честь і гідність.

Держава охороняє честь, гідність і ділову репутацію громадян і організацій у випадках їх порушення, забезпечує необхідну систему гарантії здійснення прав та їх захист. Відповідно з цими гарантіями кожен громадянин має право на відновлення порушених прав, кожен має право захищати свої права, законні інтереси усіма, не суперечать закону, способами.

Література:

1. Анісімов А.Л. Честь, гідність, ділова репутація: цивільно-правовий захист.- М.: МАУП, 1994.- 79 с.
2. Белявський А.В., Придворов Н.А. Охорона честі і гідності особистості в СРСР.- М., 1971.- 134 С.
3. Джованні Піко Делла Мірандола. Промова про гідність людини / Джованні Піко Делла Мірандола // Всесвіт. – 2013. – № 11 – 12. – С.38 – 63.
4. Дроздовський Д. "Діалог. Повага. Гідність" - концепції розвитку людства на II Міжнародному гуманітарному форумі в Баку / Д. Дроздовський // Всесвіт. - 2013. - № 1/2. - С. 237-242.
5. Габріадзе М.Р., Чала О.В. Захист честі, гідності та ділової репутації в цивільному законодавстві // М.Р. Габріадзе, О.В. Чала / Матеріали науково-практичної

Інтернет-конференції «Актуальна юриспруденція», 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: legalactivity.com.ua

6. Гаскарова М.Л. Правовий захист честі і гідності особистості: питання теорії: Дис.канд.юрид.наук.- М., 1999.

7. Гришук О.В. Людська гідність у праві і філософські проблеми / Гришук О.В.. – К.: Атіка, 2007. – 464 с.

8. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів]/ М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. Наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2010. – 584 с.

9. Ромовська З. Особисті немайнові права фізичних осіб / З. Ромовська // Українське право. – 1997. – №1. – С. 47 – 60.

10. Саприкіна І.В. Захист честі, гідності, ділової репутації фізичної особи за законодавством України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / І.В. Саприкіна. – К., 2006. – 274 с.

11. Кохановська О.В. Проблеми захисту честі, гідності та ділової репутації особи в Цивільному кодексі України / О.В. Кохановська // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 6. – С. 30 – 35.

12. Ярешко О.В. Право на недоторканність ділової репутації в системі особистих немайнових прав / О.В. Ярешко // Держава і право. – 2004. – № 24. – С. 325 – 329.

13. Малеина М.Н. Содержание и осуществление личных неимущественных прав граждан: проблемы теории и законодательства / М.Н. Малеина // Государство и право. – 2000. – №2. – С. 16 – 21.

14. Синегубов О.В. Особливості цивільноправового захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Синегубов Олег Васильович ; Харківський національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2008. – 207 с.

15. Паліюк В.П. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди (історико-правова спадщина) / В.П. Паліюк // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2005. – №2. – С. 54 – 60.

16. Піджаренко О. Правовий захист гідності та честі / О. Піджаренко // Юридична консультація. – 2005. – № 1. – С. 2.

17. Правова доктрина України.: у 5 т. – Т. 5. Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / за заг. ред. акад. Ю.П. Битяка. – Х.: Право, 2013. – 728 с.

18. Черкасова Т.В. Правовий захист честі, гідності та ділової репутації як форма соціально-правової захищеності громадян: Навчальний посібник зі спецкурсу.: ІСЦ ДГУ, 2002.

19. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. — К., 2004.

20. Цивільне право. У 2 т. Підручник / За редакцією Ю. К. Толстого, А. М. Сергєєва, М., 1996

*Кравцова В. Е.,
студентка 2 курсу групи ЮІ – 135,
ІЮМП СНУ ім. В. Даля.
Науковий керівник: к.ю.н. доц. Капліна Г.А.*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ТА КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Зростання рівня концентрації банківського капіталу, створення умов для збільшення обсягів кредитування реального сектору економіки, організація та забезпечення ефективної діяльності універсальних та спеціалізованих банків, розвиток їх конкурентноспроможності, вдосконалення банківського законодавства тощо — це ті головні стратегічні напрями, що відображують розширення ринку банківських послуг в Україні. На фоні перспектив розвитку сфери банківської діяльності зростає роль правового механізму, який регулює суспільні відносини між банком-послугодавачем та особою-послугоодержувачем.

Проблеми банківських правочинів криються у помилковому розумінні їх правової природи, специфіці суб'єктного складу його сторін, практиці застосування чинного законодавства, не точному формулюванні визначення окремих юридичних категорій, що опосередковані з ними.

На рівні положень ЦК України детально не врегульовані всі ті питання, що стосуються вчинення банківських правочинів. Розробка та доопрацювання законів, що визначають права та обов'язки банків при наданні клієнтам фінансових послуг, потребує запровадження відповідних комплексних теоретичних напрацювань.

В юридичній літературі під кредитними правовідносинами розуміють усі кредитні відносини, що виникають при наданні (передачі, використанні і поверненні) грошових коштів або інших речей, визначених родовими ознаками, на умовах повернення.

Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» (у редакції Закону України від 22 травня 1997 р.) дає загальне визначення поняття кредиту. За згаданим Законом це кошти та матеріальні цінності, які надаються резидентами або нерезидентами у користування юридичним або фізичним особам на визначений строк та під процент. Кредит розподіляється на фінансовий кредит, товарний кредит та кредит під цінні папери, що засвідчують відносини позики.

Більш повне визначення міститься в Положенні про кредитування, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 28 вересня 1995 р. № 246. Цим актом кредит визначається як позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості повернення, строковості, платності та цільового характеру використання. Кредитна операція - це договір щодо надання кредиту, який супроводжується записами за банківськими рахунками, з відповідним відображенням у балансах кредитора та позичальника.

Суб'єкти господарської діяльності можуть використовувати такі форми кредиту: банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний, бланковий, консорціумний.

Банківський кредит надається суб'єктам кредитування всіх форм власності у тимчасове користування на умовах, передбачених кредитним договором.

Кредити, які надаються банками, поділяються:

за строками користування на:

а) короткострокові — до 1 року; можуть надаватися банками у разі тимчасових фінансових труднощів, що виникають у зв'язку з витратами виробництва та обігу, не забезпечених надходженням коштів у відповідному періоді;

б) середньострокові - до 3 років; можуть надаватися на оплату обладнання, поточні витрати, на фінансування капітальних вкладень;

в) довгострокові - понад 3 роки; можуть надаватися для формування основних фондів. Об'єктами кредитування можуть бути капітальні витрати на реконструкцію, модернізацію та розширення вже діючих основних фондів, на нове будівництво, на приватизацію та ін.;

за забезпеченням на:

а) забезпечені заставою (майном, майновими правами, цінними паперами);

- б) гарантовані (банками, фінансами чи майном третьої особи);
- в) з іншим забезпеченням (поручительство, свідоцтво страхової організації);
- г) незабезпечені (бланкові); за ступенем ризику на:

- а) стандартні кредити;

- б) кредити з підвищеним ризиком; за методами надання на:

- а) кредити, що налаються у разовому порядку;

- б) кредити, що надаються відповідно до кредитної лінії. Під кредитною лінією розуміється згода банку-кредитора надати кредит у майбутньому в розмірах, які не перевищують заздалегідь обумовлені розміри за певний відрізок часу без проведення додаткових спеціальних переговорів;

- в) гарантійні (із заздалегідь обумовленою датою надання, за потребою, зі стягненням комісії за зобов'язання);

- за строками погашення на:

- а) кредити, що погашаються водночас;

- б) кредити, що погашаються у розстрочку;

- в) кредити, що погашаються достроково (на вимогу кредитора або за заявою позичальника);

- г) кредити, що погашаються з регресією платежів;

- д) кредити, що погашаються після обумовленого періоду (місяця, кварталу).

Процес банківського кредитування здійснюється на принципах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільової спрямованості.

Принцип забезпеченості кредиту передбачає наявність у банку права для захисту своїх інтересів, недопущення збитків від неповернення боргу через неплатоспроможність позичальника. Принципи повернення, строковості та платності означають, що кредит має бути повернений позичальником банку у визначений у кредитному договорі строк із відповідною платою за його користування. Цільовий характер використання передбачає вкладення позичкових коштів із конкретною метою, визначеною кредитним договором.

Комерційний кредит є товарною формою кредиту, яка визначає відносини з питань перерозподілу матеріальних фондів і характеризує кредитну угоду між двома суб'єктами господарської діяльності. Учасники кредитних відносин при комерційному кредиті регулюють свої стосунки і можуть використовувати платіжні засоби у вигляді векселів.

Погашення комерційного кредиту може здійснюватися шляхом:

- оплати боржником за векселем;

передачі векселя відповідно до чинного законодавства іншій юридичній особі (крім банків та інших кредитних установ);

переоформлення комерційного кредиту на банківський.

Лізинговий кредит — це відносини між юридичними особами, які виникають у разі оренди майна і супроводжуються укладенням лізингової угоди.

Іпотечний кредит - це особливий вид відносин з приводу надання кредитів під заставу нерухомого майна.

Консорціумний кредит - це форма кредиту, що надається банківським консорціумом шляхом:

а) акумулювання кредитних ресурсів у визначеному банку з подальшим наданням кредиту позичальникам;

б) гарантування загальної суми кредиту провідним банком або групою банків;

в) зміни гарантованих банками-учасниками квот кредитних ресурсів за рахунок залучення інших банків для участі в консорціумній операції.

Головними ланками кредитної системи є банки та кредитні установи, що, маючи ліцензію Національного банку України, одночасно виступають у ролі продавців і покупців наявних вільних коштів.

Згідно з Законом України «Про банки і банківську діяльність» (ч. 5 ст. 3) залучення і розміщення кредитів, крім банків, іншими юридичними особами забороняється, за винятком випадків, визначених законодавчими актами України. Водночас слід мати на увазі, що відповідно до ст. 8 зазначеного закону до операцій Національного банку України віднесено надання кредитів лише комерційним банкам, а вже останні здійснюють безпосереднє кредитування підприємств і організацій (ст. 25 Закону «Про банки і банківську діяльність»).

Комерційні банки здійснюють кредитні операції в межах кредитних ресурсів, які вони утворюють у процесі своєї діяльності. У разі необхідності вони можуть на договірних засадах позичати ресурси один в одного або одержувати позички в Національному банку України (міжбанківські кредити), залучати і розміщувати кошти у формі депозитів та вкладів. Варто, однак, мати на увазі, що загальний розмір отримання комерційними банками міжбанківських кредитів обмежується двократним розміром власних коштів банку.

Банки здійснюють кредитування підприємств та організацій на договірних умовах шляхом укладення кредитних договорів.

Відповідно до Положення про кредитування ці договори укладаються в письмовій формі як шляхом складання одного документа, підписаного кредитором та позичальником, так і шляхом обміну листами, телеграмами, телефонограмами.

Форма кредитного договору затверджена постановою Правління НБУ від 28 вересня 1995 р. як додаток до Положення про кредитування.

Суб'єкти підприємницької діяльності - резиденти України - відповідно до ст. 4 Закону «Про зовнішньоекономічну діяльність» мають право на отримання кредитів від іноземних суб'єктів господарської діяльності. Кредити в іноземній валюті юридичні особи - резиденти України можуть отримувати лише для цільового фінансування конкретного проекту в межах передбаченої їхніми установчими документами діяльності і тільки у безготівковій формі. Отримання і погашення кредитних ресурсів має здійснюватися через систему кореспондентських рахунків, відкритих уповноваженими банками або Національним банком України в іноземних банках.

Контроль за погашенням кредиту, отриманого резидентом України в іноземній валюті від іноземного інвестора, покладається на уповноважений банк.

*Ларікова Л.Ф.,
к.е.н., доц. СХУ ім. В. Даля*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ВІД ДИВІДЕНДІВ

Податки на доходи від капіталів відповідно до п.п. 167.5.3 п. 167.5 ст. 167 ПКУ відносяться до пасивних доходів. Вони не лише забезпечують наповнення бюджетів, але й здійснюють безпосередній вплив на активізацію фінансових процесів. Серед таких податків особливе місце займає оподаткування дивідендів, оскільки пріоритетним напрямком діяльності суб'єктів господарювання є формування дивідендної політики, бо лише її ефективність підвищує ринкову вартість підприємства та виступає вагомим чинником впливу на залучення іноземних інвестицій.

Питанням оподаткування доходів від дивідендів приділяли свої роботи Т.М.Аксьонова, О.В. Гурнак, В.П. Вишнівецький, І.І. Каліна, В.Г. Лопатовський, Д.В.Серебрянський, А.М. Соколовська, І.В. Олександренко, І.Ю. Ковтун та інші, проте напрямок їх досліджень був спрямований на дослідження оподаткування юридичних осіб.

Водночас норми ПКУ [1] передбачають оподаткування доходів від дивідендів і для фізичних осіб, проте на сьогодні цей аспект залишається поза увагою науковців. Ж.В. Піскова, І.М. Цуркан [2, с 118] слушно вказують, що норми ПКУ відрізняються непрозорістю та складністю і розібратися в них не легко навіть для професіоналів.

Треба констатувати, що органи Міністерства доходів і зборів України дуже ретельно контролюють надходження податку на доходи фізичних осіб (особисто доходів від дивідендів). Отримання дивідендів є одним із найсуттєвіших прав акціонера чи учасника товариства. Саме тому дослідження правового механізму оподаткування доходів фізичних осіб від дивідендів набуває особливої актуальності.

Що стосується оподаткування дивідендів, то відповідно до підпункта 14.1.49 п. 14.1 ПКУ від 02.12.2010 р. № 2755-VI, дивіденди – це платіж, який здійснює юридична особа – емітент корпоративних прав чи інвестиційних сертифікатів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку. При цьому емітент корпоративних прав може виплачувати їх власнику дивіденди, незалежно від того, є оподатковуваний прибуток, розрахований за правилами, наведеними у ст. 152 ПКУ, чи ні.

Своєчасна виплата дивідендів є основним показником діяльності суб'єкта господарювання, оскільки сигналізує акціонерам та інвесторам про здатність цього суб'єкта одержувати дохід та виконувати свої зобов'язання перед акціонерами, які мають право на частку прибутку (дивідендів) пропорційно до частки кожного з них.

Механізм оподаткування ПДФО, як відомо, передбачає утримання податку в джерело виплат податковими агентами при нарахуванні і виплаті доходів платникам податків. Пунктом 167.5 ст. 167 ПКУ встановлено, що ставки податку на пасивні доходи до бази встановлюються у таких розмірах:

20 % - для пасивних доходів, у тому числі нарахованих у вигляді дивідендів по акціях і / або інвестиційним сертифікатам, що виплачуються інститутами спільного інвестування (крім зазначених у підпункті 167.5.2 цього пункту) (п.п. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ).

5 % - для доходів у вигляді дивідендів по акціях і корпоративним правам, нарахованим резидентами - платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у

вигляді дивідендів по акціях, інвестиційними сертифікатами, що виплачуються інститутами спільного інвестування) (п.п. 167.5.2 п. 167.5 ст. 167 ПКУ).

Водночас відповідно до п.п. 165.1.18 п. 165.1 ст. 165 ПКУ до складу загального місячного оподатковуваного доходу платника податку не включаються дивіденди, які нараховуються на користь платника податку у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юридичною особою - резидентом, що нараховує такі дивіденди, за умови, що таке нарахування жодним чином не змінює пропорцій (часток) участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів.

Разом з тим п.п. 170.5.2 пункту 170.5.2 ст. 170 ПКУ визначено, що будь-який резидент, який нараховує дивіденди, включаючи того, що сплачує податок на прибуток підприємств у спосіб, відмінний від загального (є суб'єктом спрощеної системи оподаткування), або звільнений від сплати такого податку з будь-яких підстав є податковим агентом при нарахуванні дивідендів.

Поряд з цим відповідно до п.п. 170.5.4 п. 170.5 ст. 170 ПКУ доходи, зазначені в цьому пункті, остаточно оподатковуються податковим агентом при їх нарахуванні платнику податку за ставкою, визначеною п.п. 167.5.1 і 167.5.2 п. 167.5 ст. 167 ПКУ.

Таким чином, застосування ставок податку на доходи фізичних осіб у розмірі 5% або 20% на суми доходів, нарахованих у вигляді дивідендів, залежить від того, чи є податковий агент платником податку на прибуток підприємств.

Крім того, дивіденди, нараховані на користь фізичних осіб (у тому числі нерезидентів) за акціями або іншими корпоративними правами, які мають статус привілейованих або інший статус, що передбачає виплату фіксованого розміру дивідендів чи суми, яка є більшою за суму виплат, розраховану на таку іншу акцію (корпоративне право), емітовану таким платником податку, прирівнюється з метою оподаткування до виплати заробітної плати з відповідним оподаткуванням та включенням суми виплат до складу витрат платника податку, тобто за ставками 15 і 20 відсотків (п.п. 170.5.3 п. 170.5 ст. 170 ПКУ).

Згідно з Довідником ознак доходів фізичних осіб у вигляді дивідендів (крім дивідендів, вказаних в п.п. 165.1.18 п. 165.1 ст. 165 ПКУ), відображаються у податковому розрахунку за формою №1ДФ під ознакою доходу "109". Дивіденди, які нараховуються на користь платника податку у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юридичною особою - резидентом, що нараховує такі дивіденди, за умови, що

таке нарахування жодним чином не змінює пропорцій (часток) участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента і в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів (п.п. 165.1.18 п. 165.1 ст. 165 ПКУ), відображаються у податковому розрахунку за формою №1ДФ під ознакою доходу "142".

З 01 січня 2015 року відносно «відсотків, нарахованих за податковий (звітний) місяць на суми банківських вкладних (депозитних) або поточних рахунків, ощадних (депозитних) сертифікатів, вкладів (депозитів) членів кредитних спілок в кредитній спілці» згідно п. 167.5 ПКУ ставка ПДФО встановлена у розмірі 20 % для пасивних доходів (за винятком окремих дивідендів). Перелік пасивних доходів визначений підпунктом 167.5.3 Податкового Кодексу, в який, зокрема, включені:

- відсотки на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок;
- відсотки на вклад (депозит) в кредитних союзах.

Слід зазначити, що у податковому кодексі є правова колізія відносно можливих ставок ПДФО з депозитів.

В абзаці другому пп. 170.4.1 ПКУ сказано, що «Податковим агентом у строки, визначені цим Кодексом для місячного податкового періоду, до бюджету сплачується (перераховується) загальна сума податку, нарахованого за ставкою, визначеною абзацом першим пункту 167.1 статті 167 цього Кодексу, із загальної суми відсотків, нарахованих за податковий (звітний) місяць на суми банківських вкладних (депозитних) або поточних рахунків, ощадних (депозитних) сертифікатів, вкладів (депозитів) членів кредитної спілки у кредитній спілці».

Посилання на абзац перший п. 167.1 ст. 167 ПКУ говорить про те, що мова йдеться про ставку в 15 %. Виходить, пп.170.4.1 ст.170 ПКУ не узгоджується з підпунктом 167.5.1 ст. 167 Податкового Кодексу.

На підставі цього можна говорити про наявність правової колізії та підстав для застосування пп.4.1.4 ст.4 і пункту 56.21 ст.56 ПКУ, які зобов'язують контролюючі органи приймати рішення на користь платника податків, якщо норми одного й того ж нормативно-правового акту суперечать між собою та припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів.

Але це нереальний варіант розвитку подій. Податкові агенти на застосування ставки в 15% відповідно до пп.170.4.1 ст.170 ПКУ не підуть. На сайтах багатьох банків є повідомлення про те, що з 01 січня 2015 року діє ставка 20 % для процентних доходів.

Це безпечний варіант оподаткування для банків. Адже фактично ПДФО за ставкою 20 % (а не 15 %) платить клієнт банку, а не сам банк.

Таким чином, податкові агенти відображають загальну суму доходів, нарахованих у вигляді відсотків на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок; відсотки на вклад (депозит) в кредитних союзах; інші відсотки і суму нарахованого (утриманого) ПДФО у звітності за формою № 1ДФ.

При оподаткуванні інших відсотків та дисконтних доходів податковим агентам доведеться так само відображати інформацію про суму нарахованих доходів та утриманих податків окремо по кожному одержувачеві доходів. При цьому вказані доходи також підлягають оподаткуванню при їх нарахуванні (згідно пп.170.4.3 ПКУ). Діє норма закону про перерахунок суми утриманого податку при достроковому розірванні договору депозиту. Згідно пп.170.4.4 ПКУ джерелом повернення надмірно утриманих сум ПДФО є суми податку, що підлягають перерахуванню податковим агентом за поточний та наступний податковий (звітний) місяць.

Таким чином, згідно з прогнозами Міністерства фінансів України, реалізація запропонованих норм з підвищеними відсотками надасть можливість залучити до бюджету 2015 року близько 10,2 млрд грн. Це значно більше, ніж певні методи економії, запропоновані урядом.

Література:

1. Податковий кодекс України (від 02.12.2010 № 2755-VI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Піскова Ж.В. Оподаткування доходів фізичних осіб від операцій з об'єктами нерухомого майна /Ж.В. Піскова, І.М.Цуркан // Вісник Дніпропетровського університету.- Серія «Економіка».-2012.- Вип 6(2).-С.116-123.
3. Радянська В.О. Особливості податкування доходів фізичних осіб від дивідендів. /Радянська В.О. // Науковий вісник Херсонського державного університету.- Серія «Юридичні науки».- 2014.- Вип 1.т.2 .- С. 230-234.

Liamzienko V.V.,

the student of the second course The East-Ukrainian National University named after V.Dahl

*The supervisor – candidate of legal sciences, assistant professor **Kaplina G.A.***

MODERN TENDENCIES OF PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY IN UKRAINE

Nowadays society understands that intellectual property is one of the most valuable human funds. Because of significance of intellectual activity, especially because of its results for socio-economic development of any society, the demand for it is also growing intensively. The experience shows that creative intellectual activity becomes determinative and decisive driving force of any development. They designate the strategy and tactics of socio-economic progress of any country, including Ukraine [1, p. 11]. Therefore intellectual property is often a subject of a wrongful act, trespasses, unauthorized using.

Creating of culture and respect to the rights of intellectual property is a necessary task for our country. Lack of awareness of society in the protection and defense of such rights often leads to their violation that negatively affects on economic development of the country and on its international image. All these facts specify the relevance of the chosen topic.

General aspects of protection and enforcement of intellectual property were investigated by such domestic jurists as A. Babaskin, I. Babich, S. Berveno, L. Veretelnyk, V. Lutz, R. Maidanyk, A. Pushkin, V. Samoilenko, E. Kharitonov, R. Shyshko, and also by foreign jurists A. Amangeldy, M. Bragynsky, V. Vitryansky, T. Illaryonova, A. Joffe, N. Egorov, A. Koretsky, Romanets Yu, L. Rudnev, E. Sukhanov and others.

It should be noted that the rules which protect the rights of intellectual property and are registered in the Civil Code of Ukraine, from the very beginning significantly differed from the similar principles provided by special Ukrainian laws about intellectual property. Each of these laws independently defined the ways for protection of violated rights. They did not coincide with each other, they even contradicted each other. This disadvantage was taken into account in the Civil Code of Ukraine: all rules about the protection of intellectual property rights are registered in the General part of the fourth book. They are compactly grouped and concern all subjects of intellectual property rights. The articles 431, 432 [2], are dedicated to these rules, which should be regarded as special, additional to the general rules about the protection of civil rights, which are contained in Chapter Three of the Civil Code of Ukraine.

Each method of protection, which is used to protect the violated or contested intellectual property rights, will acquire a certain particularity with consideration of the institute of intellectual property rights' specificity and the subjects to which these rights are acquired. Herewith the majority of disputes about the violation of intellectual property rights nowadays are considered by the economic courts, which make the basis for practice, including the protection of patents' rights and ways of individualization. However, important cases, for example in the area

of creators' copyright and their assignees, are considered by general courts. We should mention that the Supreme Court of Ukraine repeatedly conducted the generalization of judicial practice and gave explanations of topical and controversial issues concerning the cases' consideration in the area of intellectual property.

Thus, the Supreme Economic Court of Ukraine explained that the presentation of the claim about marks for goods and services rights' confession, according to Art. 16 Civil Code of Ukraine is a way to protect civil rights in a court by recognizing the law [3, p. 1]. Based on the cases' analysis, SECU also mentioned that a failure to prove by a claimant the fact of damage's infliction and its size include the possibility of the claim for allowance for damage in connection with using mark for goods and services without the claimant's permission[4, p. 7].

Article 432 Civil Code of Ukraine fixes special rules to protect intellectual property rights by court. Therefore, the protection of person's intellectual property rights is made by common ways predicted by Art. 16 Civil Code of Ukraine and specific ways predicted especially for the protection of intellectual property.

However, the effectiveness of certain measures for protection of broken intellectual property rights calls doubts. So, we can hardly regard the fact of publication in the media the information about the right's violation and the content of the adjudication as a proper measure of protection. All facts about offenders must be published, not just the data about the act of violation [5, p.384]. Of course it must be done with consideration of legislation about personal data's protection.

The problem of intellectual property rights' protection in the view of considerable number of violations in this area is still important in Ukraine. Separately the fight with "piracy" in the area of intellectual property right is examined like a priority national's policy. In order to prevent this negative phenomenon the institute of public inspectors for intellectual property was introduced in the country, the government's control for compliance the demands of the legislation by all relation's participants in the production and distribution of disks for laser reading systems is made. The police and supervisory authorities also help in the fight against "piracy".

Nowadays the State Service of Intellectual Property of Ukraine has prepared the Concept of the State Target Program of licensing software (it is approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine), which is used by public authorities during 2011-2015 [6]. In the explanatory note they pay attention to the fact that using of unlicensed software by public authorities was indicated in the report of the trade representative of the US concerning to the "List 301", which was

published in April 30, 2010. The US Government, taking into account the change of the government's leadership, mentioned that Ukraine has opportunities and therefore it has to overcome the problems that have existed in the area of protection of intellectual property, but at the same time leaves its status within the "List 301" unchanged, despite a proposal to leave it in the list of countries with the highest level of piracy in the world with an unscheduled review of this position in 6 months. As you know, the first steps for software's legalization were made by the government which accepted the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the order of software's legalization in the executive branch" on 10 September 2003, № 253 [7] and also an approval of the order of the contract's acceptance about computer programs' legalization. As we can see, despite the level's of using unlicensed copies of computer programs by public authorities gradual decline, to solve the problems of software's legalization at the state level, as it is mentioned in the explanatory note to the Concept's project, can be done only by the development and adoption of the state target program of software's licensing (legalization), which is used by public authorities.

Finally we can mention that it can be considered like a positive the fact that since 2003 the specialized courts' houses which examined economic cases, related with protecting the rights on subjects of intellectual property rights, started working in SECU and appellate economic courts. It certainly helps to provide effective mechanisms of implementation the legislative norms to protect these rights. The importance of these specialized courts' houses in SECU and appellate courts is proved by the amount of these cases, by quality of solutions, and preparation of generalizations and explanations of practice of law in cases of intellectual property rights will lead Ukrainian legislation in this area according to the Civil Code of Ukraine.

We need to regard the active position of the legislator in question of formation of effective legal norms for qualitative protection of intellectual property rights, providing of all-round implementation of intellectual property rights like an integral part of the most important task of the modern country. Legislation's reforming in Ukraine still continues, and it makes the possibility to hope that the existing gaps in the regulatory system of intellectual property rights' protection and their practical protection can be effectively overcome.

The list of literature:

1. Право інтелектуальної власності: академ. курс / за заг. ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. — К., 2004. — 672 с.
2. http://kodeksy.com.ua/tsivil_nij_kodeks_ukraini/statja-432.htm

3. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на знаки для товарів і послуг (торговельні марки) (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України) // Оглядний лист Вищого господарського суду України від 17 квітня 2006 р. № 01-8/847 // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_847600-06
4. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти авторського права і суміжних прав (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України) // Оглядний лист Вищого господарського суду України від 22 січня 2007 р. № 01-8/25 // <http://www.yurist-online.com/zakoni/008/17/015686.php>
5. Правова система України : історія, стан та перспективи : у 5 т. / за заг. ред. Н. С. Кузнецової. — Х., 2008. — Т. 3. Цивільно-правові науки. Приватне право. — 640 с.
6. Концепція державної цільової програми ліцензування (легалізації) програмного забезпечення, що використовується органами державної влади, на 2011—2015 роки / Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України // http://sdip.gov.ua/ua/konts11_15.htm
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку легалізації комп'ютерних програм в органах виконавчої влади» від 10 вересня 2003 р. № 253 // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/253-2004-п> (редакція станом на 19.01.2014р.)

*Михайлик О. С.,
студентка 2 курсу групи ЮІз – 131,
ІЮМП СНУ ім. В. Даля.
Науковий керівник: к.ю.н. доц. Капліна Г.А.*

ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

На теперішній час, на жаль, правовий розвиток України відбувається практично за військових умов. Це, безперечно, не дає широких можливостей на реформування правової системи країни. Проте навіть за таких умов, слід пам'ятати, що в сучасному цивільному праві проблема захисту прав інтелектуальної власності, є важливою та актуальною. Бо, у всіх сучасних країнах світу інтелектуальна власність є одним з найпотужніших активаторів науково-технічного прогресу у всіх областях розвитку суспільства.

Незважаючи на помітний прогрес, досягнутий останніми роками у сфері законодавчого забезпечення цивільної правової охорони інтелектуальної власності, на думку міжнародних експертів, її недосконалість все ще є одним з факторів, який перешкоджає створенню в Україні ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності [1, с. 18].

Вивченням даного питання займаються багато українських вчених і дослідників такі як, Сіденко В., Мельник О., Бернатович О., Хрустальова В., Дубинський М. та інші.

Метою дослідження є розгляд основних проблемних аспектів у сфері правового механізму захисту прав інтелектуальної власності в Україні.

Необхідність захисту інтелектуальної власності стала наявною потребою. Насамперед, зазначимо, що інтелектуальна власність - це власність на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що набули правової охорони. З моменту надання правової охорони тому чи іншому результату творчої діяльності виникає право інтелектуальної власності на цей результат [2, с. 12].

Роками в Україні поступово формується цілісна система правової охорони інтелектуальної власності. Заради справедливості зазначимо, що в нашій державі існує декілька комітетів, агентств або відомств, що опікуються соціальним захистом громадян країни стосовно їх авторських і суміжних прав це: Державне патентне відомство України, Комітет з інтелектуальної власності, Державне агентство України з авторських і суміжних прав тощо. Незважаючи на окремі недоліки системи охорони прав на інтелектуальну власність, що склалася в Україні, в цілому можна стверджувати, що зазначена система відповідає міжнародним стандартам і може забезпечити належну охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності [3, с. 11]. Але такої оцінки не можна дати системі захисту прав інтелектуальної власності. Більше того, є всі підстави стверджувати, що захист прав інтелектуальної власності не відповідає сучасним вимогам. Він не забезпечує надійного й ефективного захисту інтелектуальної власності.

Так, за даними Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова (УЦЕПД) серед проблем охорони інтелектуальної власності в Україні найбільш серйозними є такі: охорона комп'ютерних програм і баз даних (відзначили 65% опитаних УЦЕПД ЕКСПЕРТІВ), захист від недобросовесної конкуренції (55,6%), охорона знаків для товарів і послуг (52,1%), охорона виробників аудіовізуальної продукції (50%) [4, с. 4].

Посилення захисту прав інтелектуальної власності в Україні пов'язано з приведенням законодавства України у відповідність із законодавством ЄС відповідно до

Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15), затвердженої Законом України від 18 березня 2004 року.

Таким чином, враховуючи проблеми захисту інтелектуальної власності в Україні та намагання наближення нашої держави до ЄС існує необхідність вдосконалення законодавства України щодо захисту прав інтелектуальної власності.

За весь час становлення права інтелектуальної власності України пропонувались різноманітні проекти, розроблялись національні та міжнародні нормативно-правові акти, вводились та відмінялись системи реєстрації наукових відкриттів, проте проблема так і залишається відкритою. На початку 90-х рр. XX ст. після здобуття Україною незалежності у державі спостерігалася криза у системі правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, зумовлена відсутністю національної нормативної бази та спеціальних державних органів у цій сфері. З прийняттям Цивільного кодексу України у 2003 р. в Україні були закріплені основні аспекти захисту права на наукове відкриття [5]. Саме історична традиція правової охорони інтелектуальної власності права на наукове відкриття дає змогу розглядати Україну як невід'ємний елемент європейської і глобальної системи правового регулювання інтелектуальної діяльності та захисту її результатів.

Визначаючи аспекти регулювання відносин щодо права на наукове відкриття зарубіжних країн, варто класифікувати їх залежно від рівня інноваційно-правової політики у галузі цивільно-правової охорони наукових відкриттів наступним чином.

В Україні існує дві форми захисту авторського права: юрисдикційна - забезпечується за допомогою державних органів, реалізується в процесі кримінального й цивільного провадження, а також виробництва по справах про адміністративні порушення у сфері авторського права; неюрисдикційна, яка являє собою дії громадян й організацій по захисту авторських прав, що здійснювані ними самостійно, без доведення до державних або інших компетентних органів. І найбільше практичне значення має юрисдикційна форма захисту - позови в суди (загальної юрисдикції й господарська, адміністративна відповідальність, кримінальне переслідування порушників авторського права). Безумовно, кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності (ч.1 ст.432 Цивільного кодексу (далі - ЦК) [5] і відповідно до ст.16 ЦК України, яка передбачає загальні цивільно-правові засоби захисту, в тому числі прав інтелектуальної власності при їх порушенні.

Проте саме на етапі процесуального захисту прав інтелектуальної власності в виникають чисельні проблеми, а саме: значне відставання законодавства від розвитку

новітніх технологій, наслідком якого є неврегульованість сфери авторського права; досягненнями у сфері новітніх технологій активно користуються не тільки виробники фонограм, але й правопорушники; забезпечення доказів при поданні позову про порушення прав; визначення суми позову; визначення місця подання позову; визначення суб'єкта правопорушення [4, с. 5].

Тому на теперішній час, існує необхідність внесення змін до цивільного законодавства, які направлені не тільки на більш детальну переробку норм законів, але й на розробку більше чітких процедур їх застосування. Захищеність авторського права припускає наявність відповідного державного механізму попередження й припинення правопорушень у сфері авторського права, а також залучення порушника до відповідальності.

Вдосконалення законодавства щодо охорони права інтелектуальної власності стане одним із основних показників цивілізованості суспільства, гарантією економічного й соціального розвитку держави, що займе належне місце на міжнародному рівні.

Література:

1. Підпригора О. Авторське право і суміжні права в новому Цивільному кодексі України. Аналіз авторського права і суміжних прав в Цивільному кодексі / О. Підпригора // Інтелектуальна власність. – 2004. – № 2. – С. 18.
2. Шевченко Я. М. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар у 2-х ч. / Я. М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре». – 2004. – Ч. 1. – 650 с.
3. Кузнєцова Т. В. Періодизація формування законодавства у сфері інтелектуальної власності / Т. В. Кузнєцова // Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави. – 2012. – № 2 (9). – С. 11–13.
4. Шевелева Т. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття / Т. Шевелева // Інтелектуальна власність. – 2004. – № 4. – С. 4–5.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (станом на 3 лютого 2013 року). – С.: ТОВ «ВВП Нотіс». – 2012. – 344 с.

Мяндянова К.З.,

студентка 2 курсу групи ЮІ – 135,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

*Науковий керівник: к.ю.н. доц. **Капліна Г.А.***

СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Право власності, як і будь-яке право, має свій зміст, що полягає в єдності трьох правомірностей – володіння, користування і розпорядження. Цими правомірностями володіє власник, проте кожна з них, а в деяких випадках і всі вони разом, може належати не власнику, а іншій особі, правомірностями якій дозволив користуватися власник[1,с.31].

Існування людини забезпечується головним чином завдяки суспільному виробництву, в процесі якого створюються необхідні для неї матеріальні блага. Суспільне виробництво формує відповідну спрямованість взаємовідносин, сутність якої полягає у привласненні людиною (колективом людей) предметів природи і продуктів суспільного виробництва, що дає можливість індивіду ставитися до них як "до своїх, до власних".

На необхідність розуміння стану привласнення звертав увагу К. Маркс. Він вважав, що "власність одних людей чи їх колективів на майно невіддільно пов'язана з відчуженням даного майна від інших людей"[5, с.1].

Важливим чинником власності є її зміст. Який включає такі правомочності: право володіння, незаконне володіння, право користування, право розпорядження [3,с.25].

Захист права власності – це сукупність передбачених законом цивільно-правових засобів, які, по-перше, гарантують нормальне господарське використання майна (тобто вони забезпечують захист відносин власності в їх непорушеному стані), а по-друге — застосовуються для поновлення порушених правовідносин власності, для усунення перешкод, що заважають їх нормальному функціонуванню, для відшкодування збитків, які заподіяні власнику.

Мета захисту права власності полягає, перш за все, в покаранні порушника за вчинене протиправне діяння (жодне визначене законом порушення не повинно залишитися безкарним). Головна мета цивільно-правового захист – відновлення порушеного права, відновлення попереднього майнового стану особи, права якої були порушені [2, с.12].

Таким чином, приходимо до висновку, що охороною права власності слід вважати сукупність правових норм, які регулюють відношення власності з метою забезпечення нормального їх розвитку. Норми цивільного права насамперед забезпечують регулювання й охорону цих відносин при нормальних умовах використання власником приналежного йому майна без порушення його правомочностей, а також без обмеження прав і інтересів інших осіб. Так, норми права передбачають підстави придбання майна у

власність, припинення права власності, обсяг правомочностей власника, межі їхнього здійснення, а також правовий режим окремих видів об'єктів власності. Це охорона права власності в широкому значенні. [4, с.22].

Література:

1. Дзера О.В. Розвиток права власності громадян в Україні. - К.: Вентурі, 2001. - С. 226
2. Загальна теорія цивільного права: Підручник / За ред. О.А.Підпригори і Д.В.Бобрової. – К.: Вища шк., 1992. – 454 с
3. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / Ц58 Д.В. Боброва, О.В. Дзера, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової. — К.: Юрінком Інтер, 2002. - 864 с
4. Цивільне право. Частина перша. - К.-. Вентурі, 2004.
5. Електронний ресурс <http://zavantag.com/docs/2307/index-53120.html?page=17>

Петросян Д.Л.,

студентка 3 курса, группы ЮИ - 121,

ИЮМП ВГУ им. В. Даля.

Научный руководитель: к.ю.н. доц. Татаренко Г.В.

**ПРОБЛЕМЫ УЧАСТИЯ ТРЕТЬИХ ЛИЦ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ:
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА**

Как известно, гражданские процессуальные отношения возникают между судом, с одной стороны, и всеми участниками процесса - с другой. Суд, как независимая ветвь власти, рассматривает и разрешает гражданское дело, но чтобы его разрешить, суд вступает в процессуальные отношения со всеми субъектами, имеющими личные интересы. С целью упорядочения отношений суда с участниками процесса Гражданский процессуальный кодекс Украины выделяет лиц, участвующих в деле, среди которых названы и третьи лица.

Участие третьих лиц в гражданском процессе чрезвычайно важно и необходимо для правильного и своевременного рассмотрения и разрешения гражданского дела, поскольку такое участие позволяет собрать максимум доказательственного материала,

выяснить действительные взаимоотношения сторон, избежать вынесения противоречивых и взаимоисключающих судебных решений.

Поэтому актуальность данного исследования обусловлена необходимостью разрешения теоретических и практических вопросов, которые возникают в связи с участием третьих лиц в гражданском процессе, а также, выявления процессуальных особенностей участия третьих лиц при рассмотрении трудовых, жилищных, брачно-семейных и иных споров.

К вопросу о правовом положении третьих лиц в гражданском процессе обращалось большое количество ученых, что подтверждается немалым наличием монографий и научных статей по данной проблеме. Так, данная тема изучались такими учеными как М.А. Вихут, Л.А. Грось, М.А. Гурвич, И.М. Ильинская, А.Ф. Клейнман, А.А. Мельников, Г. Л. Осокина, Н.А. Плахотина, З.В. Ромовская, М.К. Треушников, Д.М. Чечот, М.С. Шакарян и др. Так, несмотря на достаточный интерес ученых-процессуалистов к вопросам правового положения третьих лиц в гражданском процессе, многие из них остаются спорными и нерешенными, а, следовательно, требуют дальнейшего изучения.

Отечественным законодательством предусмотрено, что третьи лица являются участниками процесса наравне с другими и могут вступить в дело до окончания судебного разбирательства [1, ст. 34, 35]. Но вместе с тем, в силу того заявляют третьи лица самостоятельные требования относительно предмета спора или нет, то есть заинтересованы ли они лично в исходе судебного процесса, они имеют различные процессуальные права. В этой связи необходимо более конкретно ознакомиться с процессуальным положением третьих лиц, не заявляющих самостоятельные требования относительно предмета спора.

Так, по вопросу привлечения или допуска к участию в деле третьего лица суд, согласно ч. 6 ст. 36 ГПК Украины, выносит определение. Это дает основание утверждать, что для допуска как третьего лица самоинициативы мало, как и недостаточно волеизъявления стороны для привлечения кого-то другого в качестве третьего лица. Окончательное решение по этому поводу принадлежит суду [2, с. 55]. Но на практике же все происходит иначе: третье лицо определяет в исковом заявлении сам истец, точнее, адвокат, оказывающий ему юридическую помощь. Часто это делается на всякий случай: лучше назвать кого-то лишнего, чем упустить необходимого.

Согласно же распространенного среди практических работников мнения, определение в исковом заявлении третьего лица - это прерогатива истца, так и в процессе

этот вопрос не является предметом рассмотрения. В то же время считается, что истец имеет право возразить на ходатайство ответчика о вызове кого-либо в качестве третьего лица. Таким образом, можем сделать вывод, что такой неодинаковый подход к правам истца и ответчика в судебном процессе противоречит принципу равенства сторон.

Как правильно подмечает З.В. Ромовская, анализ статей 35 и 36 ГПК Украины мог бы создать основание для того, чтобы считать приведенную выше адвокатскую практику процессуальным самоуправством, если бы не ч. 1 ст. 120 ГПК, в которой истца обязывают добавить к исковому заявлению его копии для третьих лиц [3, с. 37].

В результате этого можно утверждать, что законодательное регулирование процедуры привлечения третьего лица не имеет надлежащего научного основания. Решением данной правовой проблемы могут быть следующие шаги. Так, гражданским процессуальным законодательством предусмотрено, что истец или ответчик, желающий привлечь кого-либо как третье лицо, должен приложить к исковому заявлению письменное об этом заявление. После его получения суд, направляет этому «кому-либо» копию этого заявления и разъясняет его право заявить о своем участии в деле. И только после получения положительного ответа суд имеет основания для постановления решения о привлечении его к участию в деле. В случае же не поступления ответа в разумный срок или получения несогласия есть основания полагать, что он отклонил это предложение, поэтому суд постановить решение об отказе в удовлетворении ходатайства истца или ответчика.

Таким образом, суд предоставляет определенному субъекту только возможность (право) наблюдать за развитием событий в гражданском процессе и влиять на него всеми предусмотренными в гражданском процессуальном законе процессуальными средствами. Поэтому в постановлении суда вместо категорических слов: «Привлечь к участию в деле» имеет место быть указано иначе: «Предложить ... принять участие в деле ... в качестве третьего лица ». В таком случае, если адресат не отреагировал на это предложение в течение разумного срока, значит, он не принял ее. Поэтому в дальнейших процессуальных документах его имя не может фигурировать в качестве третьего лица. Именно такое решение проблемы будет отвечать принципам добровольности и диспозитивности в осуществлении своих процессуальных возможностей.

Необходимо также отметить, что в процессуальных правах третьих лиц, не заявляющих самостоятельных требований, предусмотренных отечественным законодательством, не указано что третье лицо имеет право признавать или не признавать

иск. Поэтому практика отдельных судов, которые выясняют у третьих лиц, признают ли они иск и включают эту информацию в текст решения, является необоснованной, так как не предусмотрена процессуальным законом. Ведь известно, что признавать или не признавать иск – это исключительное право ответчика, а по факту получается, что суды пренебрегают данной нормой гражданского процессуального права, что в свою очередь, может привести к неточному и неправильному разрешению спора.

Поэтому, для исправления ситуации, которая сложилась вследствие существования правовых пробелов в действующем законодательстве в сфере правового положения третьих лиц в гражданском процессе, необходимо, чтобы в дальнейшем суд назначал срок для устранения недостатков искового заявления, в котором указывалось бы имя третьего лица, поскольку истец не имеет права наделять кого-либо этим процессуальным статусом.

Кроме того, правильным было бы то, что истец, ответчик, которые хотели бы привлечь кого-либо как третье лицо, подавали бы суду отдельное письменное заявление об этом. Ну и наконец, необходимо предусмотреть такую процессуальную процедуру, когда суд постановлял бы решение о привлечении определенного лица в качестве третьего только при наличии его письменного согласия.

Таким образом, подводя итоги проведенному исследованию, можно предположить, что вышеуказанные предложения помогут устранить существующие правовые пробелы в отечественном гражданском процессуальном законодательстве, а применение разработанных правовых механизмов позволит надлежащим образом осуществлять процессуальные права и обязанности всех участников судебного процесса.

Литература:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 40. – Ст. 492.
2. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / [за ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонові, Н.Ю. Голубєвої]. - К., 2010. – 744 с.
3. Ромовська З.В. Треті особи без самостійної вимоги: проблеми теорії та практики / З.В. Ромовська // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – с. 34.

Погорєлова К. В.,

студентка 2 курсу групи ЮІ – 133,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н. доц. Капліна Г.А.

Норми Конституції України про захист права власності знайшли свій подальший розвиток у цивільному законодавстві, яке закріплює способи захисту цивільних прав та інтересів, зокрема, права власності.

У юридичній літературі питанню способів захисту права власності відводиться значна увага, але більша частина із них не знаходить єдності точок зору. Ця проблематика стала предметом дослідження таких вчених, як І.О. Дзера, О.В. Дзера, В.П. Ємельянов, О.С. Іоффе, Н.С. Кузнецова, О.А. Підпригора, Є.О. Суханов, Є.О. Харитонов, О.С. Харченко та ін..

Метою даної роботи є аналіз існуючих у правовій науці способів захисту права власності, їх специфіки та класифікації.

Відповідно до Цивільного кодексу України, правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб [1, п. 1 ст. 316]. Також згідно зі ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності [2, ст. 41]. Закріпивши певне право за громадянами, держава зобов'язана створити відповідний правовий механізм реалізації цього права та його захисту у разі, якщо воно буде порушено чи існуватиме загроза такого порушення.

Вчені-цивілісти трактують поняття «захист права власності» як систему активних заходів, що застосовуються власником, компетентними державними чи іншими органами, спрямованих на усунення порушень права власності, покладення виконання обов'язку з відновлення порушеного права на порушника.

Цивільно-правовому захисту притаманні свої способи, які відрізняються від існуючих в інших галузях права. Специфіка цивільно-правового захисту права власності передусім полягає у застосуванні таких юридичних способів, які забезпечують усунення перешкод у здійсненні права власності та відновлення майнового становища потерпілого власника за рахунок майнових благ порушника чи іншої зобов'язаної особи [3, с. 631]. Держава забезпечує рівний захист всіх власників.

Стаття 16 Цивільного кодексу України закріплює основні способи захисту цивільних прав, які стосуються і захисту права власності. Цивільно-правові способи захисту прав власності є не однорідними за своїм змістом та умовами застосування. Одні з них спрямовані на захист права власності безпосередньо, інші – опосередковано.

Законодавство не передбачає конкретної класифікації способів захисту прав власності. У літературі існують різні погляди щодо їх класифікації. Найбільш поширеним є поділ цивільно-правових засобів захисту права власності на речово-правові й зобов'язально-правові. Цей поділ був відомий ще за часів римського приватного права.

Речово-правові способи захисту спрямовані на захист суб'єктивного права власності як абсолютного цивільного права громадян, які на момент порушення права не перебувають у договірних чи інших зобов'язальних відносинах з порушником. Ці способи покликані захистити право власності, а також інше речове право на майновий об'єкт, що є індивідуально визначеним і зберігся в натурі.

Зобов'язально-правові способи захисту спрямовані на захист інтересів власника як учасника зобов'язальних відносин і розраховані на випадки порушення цих прав особою, яка знаходиться із власником чи іншим носієм цивільного права у договірних чи інших зобов'язальних відносинах. Ці способи відображають відносини сторін, а також відзначаються тим, що об'єктом захисту можуть бути будь-які речі та майнові права.

На нашу думку, цей традиційний поділ способів захисту права власності безперечно є простим і зрозумілим, але на сьогодні він не охоплює усього розмаїття способів, передбачених сучасним законодавством, які прямо чи опосередковано спрямовані на усунення порушень права власності.

Вважаємо, що більш доцільною думкою щодо класифікації способів захисту права власності є думка Дзери О. В., Кузнецової Н. С. та ін.:

1) перша група – основні речово-правові способи захисту, до яких належать віндикаційний позов (позов неволодіючого майном власника до його фактичного набувача про витребування індивідуально-визначеного майна з чужого незаконного володіння [1, ст. 387]) та негаторний позов (позов власника про усунення будь-яких перешкод у здійсненні ним права користування та розпорядження майном, навіть якщо ці порушення не пов'язані з позбавленням права володіння [1, ст. 391]);

2) друга група – допоміжні речово-правові способи захисту (позов про визнання права власності й позов про виключення майна з опису);

3) третя група – зобов'язально-правові способи, а саме: способи захисту права власності у договірних відносинах (відшкодування збитків, заподіяних невиконанням чи неналежним виконанням договору; повернення речей, переданих у користування за договором); способи захисту права власності у деліктних зобов'язаннях; позови про повернення безпідставно отриманого чи збереженого майна;

4) четверта група – спеціальні способи захисту: позови про визнання правочину недійсним, позови про захист прав співвласника у випадку виділу, поділу та продажу спільного майна; способи захисту права власності померлих осіб, визнаних безвісно відсутніми або оголошених померлими, та інші способи захисту [3, с. 631-632].

Таким чином, приходимо до висновку, що захист права власності є невід’ємною складовою захисту цивільних прав та інтересів, а також є гарантією його недоторканості. Захист права власності є одним з найголовніших завдань нашої держави. Засоби права власності поділяються на речово-правові й зобов’язально-правові. Цей поділ був відомий ще за часів римського приватного права.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – ст. 461
2. Конституція України: прийнята на V сесії Верховної Ради України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. Т. I. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – 4-те вид., переробл. і доповн. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 808 с.

Порвін А.І.,

студент 5 курсу групи ЮІ – 142м,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

К.ю.н., доц. Капліна Г.А.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Однією з основних проблем, пов'язаних з розвитком глобальних комп'ютерних мереж, є проблема дотримання права інтелектуальної власності. Добра половина всіх авторських творів, доступних в мережі, опинилася там на незаконних підставах, тобто, саме з порушенням прав інтелектуальної власності. Численними є і недобросовісне ставлення до знаків, доменних імен. Так, у середині 90-х років, коли бум, пов'язаний з Мережею тільки починався, окремі особи недобросовісно зареєстрували значну кількість адресних найменувань (особливо в зонах com.ua, kiev.ua і подібних), що містять чужі назви фірм і товарних знаків, з метою подальшого продажу адрес власникам знаків. І

сьогодні ці компанії, прийшовши на український ринок, змушені платити цим особам або судитися з ними.

Внаслідок цих і подібних ним випадків порушуються ті чи інші права інтелектуальної власності, і, отже, вони потребують захисту. Однак знову ж таки, далеко не всі способи захисту прав інтелектуальної власності, передбачені цивільним кодексом та іншими нормативними актами, застосовні до порушень в мережі, що обумовлено великою специфічністю, як самих порушень, так і інформаційних процесів усередині Мережі.

На початковому етапі розвитку Інтернету більшість його користувачів дотримувалося позиції про неможливість поширення діючих норм на правовідносини, що виникають в цифрових мережах. Як наслідок цього, почалася підготовка законопроектів, присвячених спеціальному регулюванню правовідносин, що виникають в мережевому просторі, зокрема проект Закону про регулювання вітчизняної частини Інтернету. Однак більшість юристів на сьогоднішній день вважають, що чинне законодавство цілком в змозі адекватно регулювати хоча б деякі сфери взаємовідносин, що виникають у мережі.

Найбільш часто через Інтернет передаються, а в тому числі шляхом такої передачі порушуються авторські права, такі об'єкти прав: літературні, музичні та аудіовізуальні твори, комп'ютерні програми, а також твори образотворчого мистецтва, фотографії тощо. Серед причин такого масового незаконного відтворення примірників творів, що охороняються авторським правом можна виділити технічну простоту здійснення операції. З розвитком техніки, користувачеві Інтернет все менше часу потрібно для отримання на своєму комп'ютері тотожною копії твору, або такої, що практично не поступається оригіналу за якістю. До цих пір через Інтернет складно передавати лише відеозображення у зв'язку з великим розміром відеоінформації. Передача ж літературних і музичних творів здійснюється з швидкістю, яка набагато перевищує швидкість прочитання або прослуховування таких творів. Інша причина незаконного обігу творів полягає в елементарній відсутності привабливих варіантів легального отримання необхідних творів за наявності нелегальних. Очевидно, що окремі правовласники не в змозі відслідковувати поширення об'єктів, що охороняються, в цифрових мережах та їх використання при створенні продуктів мультимедіа. Правовласники фактично позбавлені можливості захищати свої права в цифровому середовищі тими ж способами, що і при звичайному використанні охороняються авторським правом об'єктів.

Однак існує явна зацікавленість не тільки практично всіх правовласників, але і більшості користувачів в знаходженні легальних способів вирішення виникаючих проблем.

Авторське право всіх країн світу (тих, в яких воно існує) охороняє твори у галузі літератури, науки та мистецтва. Як правило, національні закони і міжнародні конвенції з авторського права містять примірний перелік об'єктів правової охорони та зазначають, що цей перелік не є вичерпним. Зазвичай в цих переліках згадуються літературні, музичні та аудіовізуальні твори, фотографії, картини, малюнки, ілюстрації, карти, плани, ескізи тощо [1, с.8; 2, с.10; 3, с.2].

Натомість, такі об'єкти як повідомлення про новини дня або повідомлення про поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації, твори фольклору, а також державні документи, символи та знаки звичайно не охороняються [1, с.10; 2, с.105; 3, с.2].

Всі вищезгадані літературні та художні твори можна зустріти в Інтернеті у великій кількості, і всі вони можуть претендувати на захист авторським правом. Але тільки претендувати. Бо однієї лише приналежності до тієї чи іншої категорії творів, зазначеної в законі, недостатньо.

Для того, щоб отримати захист за законами про авторське право, вищезгадані твори повинні відповідати певним критеріям. По-перше, вони мають бути оригінальними в юридичному сенсі, а по-друге, вони мають бути вираженими у тій чи іншій об'єктивній формі.

Перший критерій, тобто оригінальність, критерій розуміється в різних країнах світу приблизно однаково. Суди країн англо-саксонської системи права трактують критерій оригінальності широко: твір просто має бути результатом незалежної праці і таланту автора, тобто не бути скопійованим з іншого твору, авторські права на який належать іншій особі, та, за висловом судді Верховного суду США О'Коннора, "мати по крайній мірі деякий мінімальний рівень творчості"[2, с.1287].

Суди ж континентальних країн Західної Європи, крім цього, досліджують, чи втілена в творі особистість автора, чи несе твір печать його індивідуальності. Проте, в наші дні застосування цієї вимоги стає дедалі гнучкішим у зв'язку з появою нового типу творів, процес створення яких включає значні автоматизовані елементи.

В Україні критерій оригінальності в законодавстві прямо не закріплено. В якості ознаки твору оригінальність згадується в Законі України "Про авторське право і суміжні права" в редакції від 11 липня 2001 року лише стосовно назви твору як самостійного твору

[1, ст.9]. Закон також наводить приклад творів, які “не відповідають критеріям оригінальності”, проте якими саме є ці критерії, не зазначає [1, ст.10].

Підходи до другого критерію – фіксації – в країнах, що належать до різних правових систем, неоднакові. Так, у США захисту авторським правом підлягають твори, “зафіксовані в будь-якій матеріальній формі вираження, відомій зараз або тій, що буде винайдено пізніше, за допомогою якої вони можуть бути сприйняті, відтворені або іншим чином повідомлені, або безпосередньо, або за допомогою машини чи пристрою” [2, с.102]. При цьому, твір вважається “зафіксованим”, якщо його матеріальне втілення є “достатньо постійним або стабільним для того, щоби бути сприйнятим, відтвореним або іншим чином повідомленим протягом періоду більшої тривалості, ніж проміжна” [2, с.101]. Термін же “проміжна тривалість” є відносним і “має тлумачитися та застосовуватися в контексті. ... Авторське право не стільки піклується про тимчасову “тривалість” копії, скільки про те, що ця копія робить, і що вона здатна робити, поки вона існує” [3, с.1243].

Результатом такого підходу є те, що за американським законодавством, усні, драматичні та хореографічні твори, не зняті на плівку або будь-який інший носій інформації у “справжньому” світі, а твори, що передаються в режимі “реального часу” без їх одночасного запису (наприклад, трансляції спортивних подій) – у “віртуальному” світі Інтернету, не вважаються зафіксованими і, відповідно, не підлягають авторсько-правовій охороні [9, с.32]. Ті ж з доступних через Інтернет оригінальних творів, які зафіксовані в цифровому виді на магнітних носіях, лазерних дисках чи в пам’яті комп’ютерів (навіть в оперативній і “лише на мілісекунду”, за визначенням одного суду), відповідають законодавчій вимозі фіксації, а тому охороняються авторським правом США [3, с.1243].

Для того, щоб охоронятися авторським правом, твір, який було розміщено в Інтернеті, не обов’язково має бути до того опублікованим (випущеним в світ), тобто розповсюдженим шляхом випуску в обіг його примірників за згодою автора або іншої особи, якій належать авторські права, у кількості, здатній задовольнити розумні потреби публіки шляхом продажу, здачі в найом, прокату або шляхом іншої передачі права власності чи права володіння примірником твору [1, с.1; 2, с.101; 3, с.3]. Само ж по собі розміщення твору в Інтернеті в одних країнах визнається опублікуванням, а в інших – таким не визнається.

Так, український Закон під опублікуванням розуміє також і надання доступу до твору “через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його

отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором” [1, с.4]. Поняттям “електронні системи інформації”, звичайно, охоплюється і мережа Інтернет.

Американський же Акт, навпаки, хоч визнає публікацією навіть пропозицію розповсюджувати примірники твору, зроблену “групі осіб для цілей подальшого розповсюдження, публічного виконання або публічного показу” (в тому числі і для того, щоби “передати або іншим чином сповістити” твір, чим і є розміщення його в Інтернеті), але зазначає, що “публічне виконання або публічний показ твору самі по собі не складають публікації” [2, с.101]. Такий стан речей в авторському праві США пояснюється позицією американських законодавців, згідно з якою та форма розповсюдження творів, при якій матеріальний об’єкт, в якому втілено твір, “не міняє рук”, не є публікацією [4, с.138]. Таким чином, не опублікований в “жорсткій” формі твір, до якого через Інтернет мають доступ мільйони людей в США та в інших країнах, за американським правом не вважається опублікованим.

Однак, авторсько-правове законодавство і України, і США сягає, нехай і різними шляхами, одного й того ж результату: як опубліковані, так і неопубліковані твори, доступні через Інтернет, охороняються законом за умови відповідності встановленим ним критеріям охорони.

В Україні правова охорона надається володільцям авторських та суміжних прав “незалежно від їх громадянства і постійного місця проживання (для юридичних осіб – їх місцезнаходження), твори чи об’єкти суміжних прав яких вперше оприлюднені на території України або не оприлюднені, але які знаходяться в об’єктивній формі на території України”, а володільцям авторських та суміжних прав “незалежно від їх громадянства, твори чи об’єкти суміжних прав яких вперше оприлюднені на території іншої держави або не оприлюднені, але знаходяться в об’єктивній формі на території іншої держави”, правова охорона надається лише відповідно до міжнародних договорів, стороною яких є Україна [1]. Одним же із шляхів оприлюднення (розкриття публіці) твору Закон називає опублікування.

Таким чином, твір, який було вперше опубліковано у країні, яка не має з Україною двосторонньої угоди про охорону авторських прав та не є учасницею багатосторонніх конвенцій з цього питання, в Україні охоронятися не буде. Але якщо це не твір, розміщений в Інтернеті! Навіть якщо твір було розміщено в Інтернеті у такій країні, і навіть якщо в цій країні така дія не вважається опублікуванням, він все одно в ту ж мить став доступним в Україні через “електронні системи інформації”, а значить

опублікованим, а також одним з тих творів, що “знаходяться в об’єктивній формі на території України” і, відповідно, охороняються згідно її законодавства.

В США ж – хоч розміщення твору в Інтернеті і не складає там публікації – розміщені в Інтернеті твори охороняються поряд з опублікованими, оскільки всі твори, віднесені американським законом до предмету авторського права, “будучи неопублікованими, підлягають охороні ... незважаючи на громадянство чи постійне місце проживання автора” [2, с.104].

Третім критерієм є формальність. У країнах Бернського Союзу, до якого входять держави-учасниці Бернської конвенції, охорона розміщених в Інтернеті – як і всіх інших – творів, що відповідають критеріям оригінальності та фіксації, настає автоматично з моменту їх створення. Це означає, що для виникнення і здійснення авторських прав на такі твори “не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей” [1, с.11].

Законодавство більшості країн, однак, заохочує виконання авторами або іншими володільцями авторських прав таких формальностей, як нанесення на кожний примірник твору знаку охорони авторського права, державна реєстрація та депонування.

Четвертий критерій, знак охорони авторського права, є найкращим способом сповіщення публіки про факт існування авторських прав на твір, він інформує споживачів про те, кому належать ці права і може бути досить потужним стримуючим проти їх порушення фактором. До того ж, вартість його нанесення на електронний примірник твору, розміщеного в Інтернеті, на відміну від вартості його нанесення на кожену “жорстку” копію, є, практично, нульовою.

Знак охорони авторського права, як правило, складається з латинської літери С у колі – ©, імені особи, якій належать авторські права на твір, та року його першої публікації [1, с.11; 2, с.401]. Американський Акт, крім цього, дозволяє використання замість символу © слова “Copyright” – “авторське право” – або його аббревіатури “Copr.”, вимагає розміщення знаку охорони “таким чином і в такому місці”, щоб його було легко помітити, а також передбачає, що якщо знак охорони було належним чином розміщено на примірниках опублікованого твору, до яких відповідач у справі про відшкодування збитків, завданих ним у результаті порушення авторських прав, мав доступ, то його аргументи, основані на незнанні про існування авторських прав на твір, не будуть прийняті до уваги [2, с.401].

Оскільки за американським законом знак охорони авторського права має силу доказу і його належне розміщення надає право на відшкодування збитків, суди США приділяють значну увагу методу і місцю нанесення знаку, особливо на електронних примірниках творів. Такі примірники не можливо роздивитися, покрутивши в руках, вони не мають обкладинки, на яку можна було б нанести знак охорони. Тому виробники подібних примірників творів вдаються до інших методів нанесення знаку охорони, і американські суди достойно оцінили їхні зусилля. Так, розміщення знаку охорони на заставці, що виникає на екрані комп'ютера перед виконанням програми або на початку відеогри, було визнано достатнім для сповіщення користувачів про існування і приналежність авторських прав на ці види творів, а значить таким, що відповідає вимогам закону.

Для сповіщення про свої права виконавці та виробники фонограм можуть використовувати знак охорони суміжних прав, який складається з латинської літери Р у колі – (р), імені чи найменування особи, якій належать суміжні права на фонограму, та року її першої публікації [1, с.37; 2, с.402]. На знак охорони суміжних прав розповсюджуються всі ті ж правила, що стосуються знаку охорони авторського права.

Відносно реєстрації авторських прав, хоча реєстрація авторських прав у державних органах не є передумовою їх правового захисту, закони багатьох країн, що належать до різних правових сімей, її заохочують. Реєстрація, як правило, сприяє сповіщенню публіки про існування та приналежність авторських прав, полегшує встановлення їх істинного володільця при виникненні спірних ситуацій та надає йому процесуальні переваги при захисті своїх прав в суді.

Зазвичай реєстрація прав на твір дозволяється особам, яким належать авторські права або будь-яке виключне право на твір, у будь-який час протягом терміну охорони авторських прав і здійснюється спеціальним органом, про що видається відповідний документ [2, с.410; 1, с.9].

В Україні реєстрацію прав на твори доручено Державному департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України, який “складає і періодично видає каталоги всіх державних реєстрацій” [1, с.11]. До свідоцтва про реєстрацію, що видається цим органом, можуть вноситися відомості щодо “авторства (авторського права) на оприлюднений чи не оприлюднений твір, факту і дати опублікування твору чи договорів, які стосуються права автора на твір” [1, с.11]. При виникненні спору щодо приналежності авторських прав “державна реєстрація визнається

судом як юридична презумпція авторства, тобто вважається дійсною, якщо в судовому порядку не буде доведено інше” [5, с.247].

В США авторське право надає особам, що здійснили державну реєстрацію своїх прав на твори, наступні переваги при дотриманні ними певних вимог.

По-перше, якщо попередня реєстрація прав на твір в Офісі з авторського права США є умовою подання позову про їх порушення до суду [2, с.411].

По-друге, якщо права на твір було зареєстровано протягом п’яти років після публікації, реєстрація свідчить *prima facie* про дійсність авторських прав та фактів, викладених у сертифікаті про реєстрацію (ім’я особи, якій належать авторські права, дата першої публікації твору і т. ін.), що робить тягар доведення володільця авторських прав набагато легшим і підвищує вірогідність отримання ним попередньої судової заборони дій відповідача, які є предметом спору [2, с.412].

По-третє, у випадку, коли авторські права було зареєстровано до їх порушення (або протягом трьох місяців після публікації твору, якщо порушення сталося після публікації), володільць авторських прав має право на отримання компенсації, встановленої законом, та відшкодування вартості послуг адвоката. В протилежному випадку, можуть бути відшкодовані лише збитки, завдані порушенням авторських прав [2, с.410].

Депонування примірників творів також не є передумовою їх правової охорони, проте законодавство багатьох країн, незалежно від їх приналежності до тієї чи іншої правової сім’ї, вимагає її здійснення. В одних країнах депонування розглядається лише як частина процесу реєстрації прав на твір, а в інших, крім цього, служить методом комплектування державних бібліотечно-архівних фондів.

Так, в Україні депонування примірників творів здійснюється Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України лише “в обсягах, необхідних для ідентифікації творів”, права на які ним реєструються, і лише на термін охорони авторських прав [5, с.247]. Особливість творів, закріплених в цифровій формі, враховано тим, що при реєстрації прав на такі з них, як комп’ютерні програми та бази даних, до агентства, окрім примірників цих творів, подаються також настанови щодо їх використання та інші матеріали, необхідні для їх ідентифікації [5]. Єдиним наслідком неподання до Державного департаменту передбачених законодавством документів і матеріалів є повернення заявки на реєстрацію без розгляду.

Завершуючи дослідження, можна зробити наступні висновки. Правове регулювання захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет потребує

законодавчого вдосконалення та приведення і відповідність до європейських та світових стандартів.

Література:

1. Закон України “Про авторське право і суміжні права” в редакції Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про авторське право і суміжні права” від 14 липня 2001 р. // Голос України. – 16.08.2001 р. – № 146.
2. Resnik R., Taylor D. The Internet Business Guide: Riding the information Superhighway to profit. – Sams Publishing, 1994.
3. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Apr. 15, 1994, Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, Annex 1C, Legal Instruments – Results of the Uruguay Round vol. 31 // 33 I.L.M. 81 – 1994.
4. Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений. Парижский акт от 24 июля 1971 года, изменённый 2 октября 1979 года. Женева: ВОИС, 1990.
5. Ballon Ian C., Kupferschid Keith M. Intellectual Property Opportunities and Pitfalls in the Conduct of Electronic Commerce // 563 PLI/Pat 9

Потапова М.А.,

студентка 2 курсу групи ЮІ – 134,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н. доц. Капліна Г.А.

ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Цивільно-правова відповідальність - це окремий вид юридичної відповідальності, який полягає у застосуванні державного примусу до злочинця шляхом позбавлення особи певних благ або накладання обов'язків майнового характеру. До такого правопорушнику застосовуються санкції майнового характеру, які в свою чергу направлені на відновлення порушених прав та компенсації збитків, пені або стягнення неустойки.

Особливості цивільно-правової відповідальності полягають у наступному:

- 1) Стягнення на користь потерпілої сторони;
- 2) Спрямованість на відновлення майнової сфери потерпілого (компенсаційна природа);

3) Майновий характер;

Функції цивільно-правової відповідальності:

- Стимулююча, відкриває позитивний аспект відповідальності, і полягає в тому, що установа в законодавстві цивільно-правової відповідальності стимулює всіх учасників до відповідного поведінки;

- Компенсаційне, суть, якій міститься у відновленні положення, що був до порушення суб'єктивного права, а в разі неможливості такого - грошової або іншої компенсації завданої шкоди;

- Виховна, вона спрямована на попередження подібних цивільно-правових порушень у майбутньому, як з боку зловмисника, так і інших учасників цивільних правовідносин. [1]

Що стосується класифікації, то цивільно-правову відповідальність можна розподілити по наступним критеріям:

1. Залежно від початку виникнення цивільно-правова відповідальність буває договірною і не договірною. Договірна відповідальність настає в результаті порушення договору однією із сторін. У той же час не договірною відповідальністю може бути у разі заподіяння шкоди сторонній здоров'ю або майну, а також і в інших випадках заподіяння шкоди, якщо між потерпілим і злочинцем не було договірних правовідносин.

2. Залежно від числа осіб, які брали участь у здійсненні зобов'язання, використовують часткову, солідарну або субсидіарну відповідальність. Часткова відповідальність полягає в тому, що кожен з учасників несе відповідальність в межах себе. Солідарна відповідальність настає лише у випадках, які вказані в договорі чи законі, а також кредитуру надається можливість вимагати виконання обов'язків у повному обсязі або частково від одного із боржників, або всіх разом. Субсидіарна відповідальність настає лише тоді, коли її передбачено в законі або договорі, а також вона не має права перевищувати обсягу повної відповідальності.

3. Залежно від обсягу відповідальності існує повна, обмежена і підвищена відповідальність. Цивільно-правова відповідальність у повному обсязі настає, а це значить, що компенсація не повинна призводити до збагачення потерпілого. Обмежена цивільно-правова відповідальність може бути встановлена на договорі про виняткову, альтернативну неустойку. У деяких випадках законом може бути дозволено застосування підвищеної цивільно-правової відповідальності, яка полягає в застосуванні до злочинця додаткових санкцій в розмірі та порядку, встановлених законом.

Особливість цивільно-правової відповідальності є те, що в деяких випадках допускається відповідальність за дії інших осіб [2]

Література:

1. Підпригора О.А. та ін. Цивільне право: підр. для студ. юр. вузів та факультетів. – К.: Вентурі., 1997. – 544 с.
2. Силенко Л.М. Цивільне право України. Т. 1 Навч. Посіб. – К.: Алеута, 2004. – 328 с.

*Савотченко Г.О.,
студентка 2 курсу групи ЮІ – 134,
ІЮМП СНУ ім. В. Даля.
К.ю.н. доц. Капліна Г.А.*

***ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ І ОБОВ'ЯЗКІВ УЧАСНИКІВ
ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ЗАХИСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ***

Питання розгляду процесуальних прав і обов'язків учасників цивільного процесу завжди привертало увагу в науковому правовому світі. Вітчизняні нормативно-правові документи, а саме - Конституція України, закони, постанови тощо, передбачають ефективну систему засобів і способів захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, а також визначений порядок, відповідно до якого він має здійснюватися. Захист прав інтелектуальної власності є передбаченою законодавством діяльністю відповідних державних органів з визнання, поновлення прав, а також усунення перешкод, що заважають реалізації прав та законних інтересів суб'єктів права у сфері інтелектуальної власності. Він здійснюється у визначеному законодавством порядку, тобто із застосуванням належної форми, засобів і способів захисту.

Але в процесуальному питанні реалізація прав та обов'язків учасників цивільного процесу при захисті інтелектуальної власності інколи стикається з труднощами.

Питанням розгляду процесуальних прав захисту інтелектуальної власності у порядку цивільного судочинства досліджували вчені процесуалісти: Богдан Й.Г., Бонер О.Т., Васьковський Є.В., Вікут М.А., Гурвич М.А., Гетманцев О.В., Добровольський А.О., Дріжчана О.Г., Заворотько П.П., Іванова А.С., Кац С.Ю., Кейлін А.Д., Кіреєва Н.О., Клейнман О.Ф., Комаров В.В., Курильов С.В., Логінов П.В., Мельников А.О., Пучинський

В.К., Пушкар Є.Г., Треушніков М.К., Трубніков П.Я., Тertiшніков В.І., Чертков В.Н., Чечіна Н.О., Чечот Д.М., Шакарян М.С., Штефан М.Й., Штутін Я.Л., Щеглов В.М., Фурса С.А., Юдельсон К.С. та інші.

Метою нашої роботи є визначення основних напрямів реалізації прав та обов'язків учасників цивільного процесу при захисту інтелектуальної власності, а також аналіз основних проблем з якими стикається учасник при захисті свого права.

Відповідно до частини першої статті 41 Конституції України [1] кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Згідно зі статтею 418 Цивільного кодексу України особа має особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності. ЦК України в ст. 16 надає право кожній особі звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу, а також визначає орієнтовний перелік способів судового захисту цивільних прав та інтересів.

Особи, які беруть участь у справі, - це суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин, які наділені юридичною заінтересованістю, що визначає їх правовий статус при розгляді й вирішенні цивільної справи. Всіх суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин крім суду ЦПК поділяє на дві групи: осіб, які беруть участь у справі; інших учасників цивільного процесу.

Важливо зауважити, що суб'єкти авторського або суміжних прав мають право вимагати у судовому порядку від осіб, які порушують авторське право або суміжні права, надання інформації про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів і об'єктів суміжних прав, а також засобів обходу технічних засобів захисту, та про канали їх розповсюдження [2, с. 19].

Характер і ступінь юридичної зацікавленості осіб, які беруть участь у справі, не однакові. За таким критерієм цю групу розподіляють на дві підгрупи: особи, що мають матеріально-правовий інтерес по справі; процесуальний інтерес по справі, захищають свої інтереси.

Матеріально-правова заінтересованість полягає у прагненні домогтися для себе поновлення порушеного, оспорюваного чи невизнаного права, законного інтересу, тобто отримати певне майно, благо, встановити певний стан, обставини або, навпаки, не допустити їх порушення. Матеріально-правову заінтересованість у справі мають сторони та треті особи, заявники у справах наказного та окремого провадження. Рішення суду створює, змінює або припиняє певні права чи обов'язки цих осіб.

Процесуальна заінтересованість полягає у прагненні досягти певного процесуального результату у формі відповідної судової постанови (про задоволення позову або відмову у позові). Процесуальною заінтересованістю наділені як суб'єкти спірних матеріальних правовідносин, так і інші учасники цивільного процесу, які беруть участь у справі для виконання покладених на них функцій в силу закону чи договору. Другу підгрупу становлять ті учасники процесу, які захищають інтереси інших осіб, мають тільки процесуальний інтерес, що зумовлюється характером їхньої зацікавленості по справі: виконуваними функціями в галузі державного управління, компетенцією, обов'язками та іншими обставинами. До другої групи входять представники сторін і третіх осіб, прокурор, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, що звернулися до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб або державних чи суспільних інтересів у випадках, встановлених законом. Такі особи, які захищають інтереси держави, громади, групи осіб або конкретної особи, не мають і, як правило, не повинні мати матеріально-правової заінтересованості у справі [3, с. 21].

Особи, які беруть участь у справі, мають право знайомитися з матеріалами справи, робити з них витяги, знімати копії з документів, долучених до справи, одержувати копії рішень, ухвал, брати участь у судових засіданнях, подавати докази, брати участь у дослідженні доказів, задавати питання іншим особам, які беруть участь у справі, а також свідкам, експертам, спеціалістам, заявляти клопотання та відводи, давати усні та письмові пояснення судові, подавати свої доводи, міркування щодо питань, які виникають під час судового розгляду, і заперечення проти клопотань, доводів і міркувань інших осіб, користуватися правовою допомогою, знайомитися з журналом судового засідання, знімати з нього копії та подавати письмові зауваження з приводу його неправильності чи неповноти, прослуховувати запис фіксування судового засідання технічними засобами, робити з нього копії, подавати письмові зауваження з приводу його неправильності чи неповноти, оскаржувати рішення і ухвали суду, користуватися іншими процесуальними правами, встановленими законом.

Процесуальні права, наведені у ст. 27 ЦПК, є загальними, оскільки їх має кожна особа, яка бере участь у справі. Поряд із цими загальними правами кожна з осіб, яка бере участь у справі, має спеціальні права, зумовлені їх процесуальним статусом у справі. Ці права передбачені у тих нормах, які стосуються конкретного виду осіб, які беруть участь у справі. Так, ст. 31 ЦПК встановлює спеціальні права, зокрема, для сторін (право позивача

змінити підставу або предмет позову, збільшити або зменшити розмір позовних вимог, відмовитися від позову, право відповідача визнати позов повністю або частково, пред'явити зустрічний позов, право сторін укласти мирову угоду, передати справу на розгляд третейського суду тощо) [4, с. 110].

Усі процесуальні права є рівними для всіх осіб, які беруть участь у справі.

Ми вважаємо, що забезпечення реалізації та захисту прав усіх учасників (суб'єктів) відносин інтелектуальної власності належить сьогодні до пріоритетних завдань правового регулювання. Цьому сприяє ряд факторів, у тому числі формування здатного для його втілення у життя законодавства та повноцінної судової практики, завдяки якій формуються узагальнені єдині підходи до вирішення спорів, пошук адекватних форм і способів захисту прав авторів, виконавців, винахідників, розвиток наукових досліджень та ін.

Проте слід констатувати, що при захисті своїх прав на інтелектуальну власність учасники стикаються з проблемами. Найбільша необхідність – це кодифікація норм, які регулюють інтелектуальну власність. Слід враховувати, що процес кодифікації норм, які регулюють захист прав на результати творчої діяльності, в Україні, у Російській Федерації та в інших країнах СНД відбувався досить складно і супроводжувався численними дискусіями. Об'єкти права інтелектуальної власності за своєю природою і характером є дуже різними. Досить нагадати, що у ЦК України за особами, яким належать такі нематеріальні блага, як: твори літератури, науки і мистецтва та суміжні права; винаходи і корисні моделі, промислові зразки; право на нові сорти рослин і нові породи тварин; право на захист нерозкритої інформації від незаконного використання та прирівняні до них засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг (фірмове найменування (фірма), знаки для товарів і послуг, найменування походження товару), — були закріплені виключні права на використання, що впливає і на специфіку способів їх захисту. Беззаперечним є також факт, що у змісті інтелектуальних прав і речового права власності є істотні відмінності, що призводить до принципово різних способів їх реалізації та захисту учасниками процесу [5, с. 14].

Окрім того, ефективність окремих заходів захисту учасниками порушеного права інтелектуальної власності викликає сумніви. Як приклад, навряд чи можна розглядати як належний захід учасників захисту сам факт опублікування у ЗМІ відомостей про порушення права і зміст судового рішення. Опублікуванню мають підлягати всі дані про

порушника, а не просто відомості про акт порушення. Звичайно, з урахуванням законодавства про охорону персональних даних.

Таким чином, проблема захисту права інтелектуальної власності учасниками процесу залишається актуальною в Україні й з огляду на значну кількість правопорушень у цій сфері. Слід констатувати, що чинні законодавчі акти про інтелектуальну власність, у тому числі й ЦК України, в цілому ще не забезпечують надійного й ефективного захисту цих прав, оскільки кожний закон про той чи інший об'єкт права інтелектуальної власності передбачає свої заходи захисту права на цей об'єкт. Вони і дотепер не завжди узгоджені між собою, суперечливі й не становлять єдиної системи заходів захисту права інтелектуальної власності.

На нашу думку, нагальною потребою є дослідження механізмів охорони та захисту як інтелектуальних прав у цілому, так і прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності. Необхідно привести у відповідність до норм ЦК України спеціальні закони, що регулюють відносини інтелектуальної власності. Вочевидь, положення книги четвертої ЦК України також мають перспективу щодо подальшого вдосконалення.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №_30. – Ст.141.
2. Грибанов В.П. Пределы осуществления и защита гражданских прав. – к.: Изд-во ОРБИТА, 1972. – 214с.
3. Бахрах Д.Н. Административное право: Учебник. – М.: Изд-во БЕК, 1996. – 221 с.
4. Мельник О.В. Проблемні питання стосовно захисту права інтелектуальної власності // Митна справа. – 2003. – № 1. – С. 110-115.
5. Галянтич М. Адміністративно-правовий захист прав суб'єктів промислової власності // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 1-2. – С. 14-17.

Стороженко О.,

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права зобов'язує державу забезпечити всякій особі ефективний засіб правового захисту у випадку порушення її прав і свобод. Право на захист для будь-якої особи, яка його потребує, забезпечується державою, її компетентними судовими, адміністративними чи законодавчими органами[1].

Актуальність теми дослідження насамперед полягає в тому, що необхідність вивчення цивільного законодавства є особливо важливою тому що в сучасних цивільних правовідносинах представництво займає якщо не основну, то одну з провідних позицій, та є повноцінним і серйозним інститутом. За останні роки відбулися значні зміни в соціальному й економічному житті країни, що привели до появи ряду проблем, що не знаходять цілком свого рішення в законодавстві й у науковій теорії.

Об'єктом дослідження даної наукової роботи є правовідносини, які виникають в процесі представництва адвоката у цивільному процесі.

Предметом дослідження даної роботи є загальна характеристика інституту представництва в цивільному процесі України.

Мета дослідження полягає у теоретичному вивченні інституту представництва в цивільному процесі України.

Згідно з Конституцією України кожному гарантується право захищати свої права й свободи від порушень і протиправних посягань шляхом оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Стаття 59 Конституції України проголошує наявність в Україні одного з найважливіших правових інститутів – адвокатури, основними завданнями якої є забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги [2].

Згідно ст.2 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: Адвокатура України - це недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури [3].

У цивільному судочинстві України правова допомога при здійсненні захисту прав і інтересів громадян, що охороняються законом і юридичних осіб реалізовується, зокрема, в формі судового представництва. Тобто, інститут представництва в цивільному процесуальному праві є одним з передбачених законом способів реалізації права на судовий захист.

Дослідженням такого правового інституту, як адвокатура у цивільному процесі займалися С. Алексєєв, С. Погрібняк, С. Фурса, І. Діба, Л. Ковтун, В. Купрішин, Д. Ватман, В. Татаринцев та ін.

Представництво - вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні[3].

Кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання[4].

Відповідно до ст. 110 ЦПК громадяни можуть вести свої справи в суді особисто або через своїх представників. Справи юридичних осіб ведуть у суді їх органи, що діють у межах повноважень, наданих їм законом, статутом чи положенням, або їх представники[5].

Питання про правову природу представництва в цивільному процесі в юридичній літературі вирішується неоднозначно. Переконливою є точка зору, що представництво в цивільному процесі - це самостійний процесуальний інститут, а не різновид загальноцивільного представництва. В процесуальній літературі цей висновок був достатньо аргументований і переконливо обґрунтований.

Представництво в цивільному процесі відрізняється від загальноцивільного представництва виконуваними функціями; характером і змістом правовідносин, що складаються між його суб'єктами; колом осіб, що мають право виступати як представники; підставами виникнення і припинення; характером та обсягом наданих повноважень тощо.

ЦПК не дає визначення цивільного процесуального представництва. В юридичній літературі існують два підходи до цієї проблеми. Згідно з одним під судовим представництвом розуміються правовідносини, в силу яких одна особа здійснює в межах

своїх повноважень процесуальні дії від імені і в інтересах іншої особи. Згідно з іншим - представництвом визнається саме процесуальна діяльність, тобто сукупність здійснених процесуальних дій. Більш переконливим, на нашу думку, є визначення судового представництва як процесуальних правовідносин. Бо діяльність учасників правовідносин згідно з їх правами і обов'язками є одним з структурних елементів правовідносин. Це повною мірою стосується і процесуальних правовідносин.

Виходячі з вищесказаного, судове представництво - це правовідношення, в силу якого одна особа (представник) здійснює в суді в межах наданих йому повноважень процесуальні дії від імені та в інтересах іншої особи з метою надання юридичної допомоги при розгляді цивільної справи та здійсненні захисту суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів.

Згідно із законом судові представники мають комплекс самостійних процесуальних прав і обов'язків поряд з іншими суб'єктами, що є особами, які беруть участь у справі (ст. 99 ЦПК). За невиконання своїх процесуальних обов'язків вони можуть бути притягнуті до відповідальності (ст. 117 ЦПК). Наприклад, ст.35 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачає, що рішенням дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії до адвоката можуть бути застосовані такі дисциплінарні стягнення, як адміністративне попередження; зупинення дії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю на строк до одного року; для адвокатів України - позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України, а для адвокатів іноземних держав - виключення з Єдиного реєстру адвокатів України. [3].

Високі професійні, етичні вимоги, що ставляться до адвоката, та особливості виникнення і розвитку цивільного процесу: диспозитивність, змагальний характер, тощо - обумовлюють специфіку представницької діяльності адвоката в цивільному судочинстві.

На відміну від кримінального судочинства, в якому питання про вступ адвоката в процес не залежить від законності чи обґрунтованості позиції підзахисного, в цивільному процесі прийняття адвокатом доручення клієнта на ведення справи в суді залежить від наявності в ній правової позиції, що на сьогодні загальновизнано в юридичній літературі[5].

В наш час роль судового представництва в цивільному судочинстві значно зросла. Громадяни бажають, щоб їхні інтереси в суді захищав кваліфікований представник. Тому зростають потреби суспільства в кваліфікованій юридичній допомозі. У зв'язку з цим

зростає значення участі в цивільному процесі представників, що володіють спеціальними знаннями в галузі права. Важливу роль у реалізації даної конституційної гарантії права громадян на судовий захист грає судове представництво, яке є ефективним засобом захисту прав громадянина.

Чинне законодавство України у цій галузі не є досконалим, тому потрібно внести деякі пропозиції щодо його вдосконалення:

1. Систематизація чинного законодавства з точки зору зростання ролі представництва в цивільному процесі.

2. Звернути увагу на ідею допомоги малозабезпеченим громадянам, яка може полягати в тому, що при підписання, наприклад на безоплатній основі договору, адвокат допомагає таким чином малозабезпеченим верствам в економії, оскільки не завжди є можливість оплатити послуги нотаріуса за виготовлення довіреності. Роз'яснення адвокатом такого права клієнту, не лише підвищує рівень довіри безпосередньо до адвоката, але й рівень поваги до адвокатури в цілому.

Література:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII ([2148-08](#)) від 19.10.73)

2. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) Із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 742-VII від 21.02.2014](#), ВВР, 2014, № 11, ст.143}.

3. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282) Із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1702-VII від 14.10.2014](#), ВВР, 2014, № 50-51, ст.2057

4. Цивільний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356) Із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 189-VIII від 12.02.2015](#)}

5. Цивільний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492) {Із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 192-VIII від 12.02.2015](#)}

6. Цивільний процес України - Харитонов Є.О. Навч. посібник. К.: Істина, 2012. 472с.

СЕКЦІЯ 4

СУЧАСНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС; КРИМІНАЛІСТИКА; КРИМІНОЛОГІЯ; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА

Керівник секції к.ю.н., доцент Івчук Ю. Ю.

Секретар секції Зінченко М.

Бичковський Д.І.,

студент 5 курсу групи ЮІ – 144м,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Котова Л. В.

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОМАШНІЙ АРЕШТУ ЯК ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Домашній арешт – як вид запобіжного заходу, не містився у переліку запобіжних заходів у КПК 1960 року. Поява такого виду запобіжного заходу є новелою КПК України 2012 року [1], яка пов’язана з гуманізацією кримінального процесу.

Новації проведені в кримінальному процесуальному законодавстві України та відносно недавнє запровадження домашнього арешту як запобіжного заходу, обумовлюють необхідність дослідження його правового регулювання, механізму його втілення в життя.

Домашній арешт став предметом дослідження таких науковців як: М.Й. Вільгушинський, Ю.А. Ліхолетова, Г.В. Мудрецька, В.О. Попелюшко, К.І. Садікова, В.В. Сташис та інших.

Домашній арешт у чинному законодавстві визначається наступним чином. Так, згідно Інструкції про порядок виконання органами внутрішніх справ України ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, затвердженої МВС України від 31.08.2013 № 845, домашній арешт - це вид запобіжного заходу, який застосовується в кримінальному провадженні відповідно до ухвали слідчого судді, суду до підозрюваних або обвинувачених осіб за вчинення ними злочинів, за які законом передбачено покарання у виді позбавлення волі, та полягає в забороні залишати їм житло цілодобово або в певний період доби.

Виходячи з ідеї КПК України та переліку запобіжних заходів, домашній арешт буде застосовуватись в тих випадках, коли застава є занадто м’яким запобіжним заходом, а тримання під вартою – занадто суворим [1, с. 10]. Тобто домашній арешт повинен

виступати свого роду альтернативою тримання під вартою, тим самим зменшити кількість осіб, що перебувають у слідчих ізоляторах.

Стаття 181 чинного КПК України зазначає, що домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби. Пункт другий зазначеної статті встановлює, що домашній арешт може бути застосовано до особи, що підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі.

Треба відзначити, що стосовно змісту цієї норми є обґрунтовані критичні погляди у науковій літературі. По-перше, законодавець передбачаючи можливу повну заборону підозрюваному та обвинуваченому залишати своє житло, залишає йому можливість спілкування такої особи зі сторонніми особами, якщо і не особисто, так за допомогою телекомунікаційних можливостей. Якщо така можливість існує то за допомогою такого спілкування підозрюваний вільно може скоїти дії, які є підставами для застосування запобіжного заходу, і для попередження яких і застосовується запобіжний захід, згідно зі ст. 177 КПК, тобто підозрюваний або обвинувачений може перешкоджати кримінальному провадженню, незаконно впливати на потерпілого, свідка і так далі.

В науковій літературі, вирішення цього проблемного питання пропонують шляхом внесення таких змін у законодавство: чітко вказати про позбавлення підозрюваного, обвинуваченого можливості не лише залишати приміщення, де він утримується, а й можливості спілкування зі сторонніми особами, окрім тих, які законно перебувають в межах цього приміщення (близькі родичі, представники органів внутрішніх справ, лікарі, захисники тощо) та обмежити право користування телекомунікаційними мережами [2].

Для вирішення цієї проблеми вітчизняному законодавцю доцільним було б запозичити досвід РФ у правовому регулюванні домашнього арешту. Так, у ст. 107 КПК Російської Федерації передбачений більш широкий перелік обов'язків підозрюваного під час застосування щодо нього домашнього арешту, зокрема, це заборона і (або) обмеження: 1) виходу за межі житлового приміщення, в якому підозрюваний, обвинувачений проживає; 2) спілкування з певними особами; 3) відправлення та одержання поштово-телеграфних відправлень; 4) використання засобів зв'язку та інформаційно-телекомунікаційної мережі «Інтернет» [3].

З урахуванням стану здоров'я підозрюваного або обвинуваченого місцем його тримання під домашнім арештом може бути визначено лікувальний захід (п. 1 ст. 107 КПК Російської Федерації)

Як бачимо, російські законодавці більш детально підійшли до регламентації обов'язків особи, щодо якої обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. Таким чином, вищенаведені пропозиції, стосовно визначення додаткових обов'язків які покладаються на особу, стовно якої застосовано домашній арешт без права покидати приміщення де вона мешкає, вбачаються доцільними та обґрунтованими, бо вони здатні в більш повній мірі забезпечити виконання завдань кримінального провадження закріплених у ст. 3 КПК.

Можливість застосування домашнього арешту із заборonoю залишати приміщення де мешкає підозрюваний або обвинувачений лише у певний період доби, ніяк не може розглядатися як альтернатива тримання під вартою, а скоріше як альтернатива особистого зобов'язання [2]. Тобто, як бачимо, застосування обмеження щодо повної заборони покидати домівку, або заборона покидати її лише у певний період доби здійснюється цілком за розсудом слідчого судді, з погляду на тяжкість скоєного злочину, особи правопорушника і т.д. Можливість дозволу особі, щодо якої застосовано домашній арешт, залишати свою домівку, дає можливість підозрюваному зберегти соціальні зв'язки, або продовжити працювати та забезпечувати свою родину, наприклад якщо особа є єдиним годувальником у родині [4]. Або ж це дає можливість підозрюваному, обвинуваченому покупати собі ліки, або продукти харчування, якщо він мешкає один [5, с. 53]. Але при застосуванні такого виду домашнього арешту, є велика імовірність порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків. Тому у цьому разі, слід говорити про недоліки домашнього арешту, та про доцільність застосування щодо підозрюваного/ обвинуваченого, іншого більш ефективного запобіжного заходу.

Щодо порядку виконання ухвали слідчого судді про обрання щодо підозрюваного/ обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, то згідно зі ст. 181 КПК ухвала про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту передається для виконання органу внутрішніх справ за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого. Орган внутрішніх справ повинен негайно поставити на облік особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, і повідомити про це слідчому або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження. Працівники органу внутрішніх справ з метою контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, мають право з'являтися в житло цієї особи, вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на неї зобов'язань, використовувати електронні засоби контролю,

які відповідно до Положення про порядок застосування електронних засобів контролю, затвердженого наказом МВС від 09.08.2012 року, бувають різних видів: електронний браслет, електронний моніторинг, мобільний контрольний пристрій, мобільний пульт моніторингу, персональний трекер, ретранслятор, сервер моніторингу, стаціонарний пульт моніторингу, стаціонарний контрольний пристрій.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що введення такого запобіжного заходу, як домашній арешт є безперечно фактом гуманізації кримінального процесу України. Домашній арешт, заподіює менше шкоди підозрюваному/ обвинуваченому порівняно з триманням під вартою, бо зберігає його фізичне та психологічне благополуччя, є менш стресовим і психологічно травмуючим запобіжним заходом. Але з іншого боку, можливість заборони залишати житло підозрюваному/ обвинуваченому тільки у певний період доби, а також можливість необмеженого користування телекомунікаційними мережами викликає ризики порушення особою обов'язків, покладених на неї з обранням запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, або скоєння нею дій, передбачених п. 1 ст. 177 КПК України. Одним з шляхів вдосконалення правового регулювання домашнього арешту у вітчизняному кримінальному законодавстві може виступати запозичення положень, які містяться в КПК Російської федерації, відносно накладення на підозрюваного/ обвинуваченого обмежень та заборон на відправку та отримання поштово-телеграфних відправлень, використання засобів зв'язку та інформаційно-телекомунікаційної мережі «Інтернет», а також можливості обрання місцем відбування домашнього арешту – лікувального закладу.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show
2. Вільгушинський М.Й. До питання застосування домашнього арешту як запобіжного заходу відповідно до КПК України/ М.Й. Вільгушинський // Адвокат. – 2012. – №11. – С. 9-13
3. Левендаренко О.О. Застосування домашнього арешту за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / О. О. Левендаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/portal/soc2/012.pdf
4. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации: федеральный закон от 18 декабря 2001 г. № 174-ФЗ [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.consultant.ru/popular/upkrf/>

5. Голуб І. Г. Нові види запобіжних заходів згідно з новим КПК 2012 року/ І.Г. Голуб // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2013. – №1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13hihzkr.pdf

6. Солодко Є. В. Відгук про новий Кримінальний процесуальний кодекс/ Є.В. Солодко // Громадська думка про правотворення. – 2012. – № 3. – С. 52-55.

Зінченко М.А.,

студент 5 курсу групи ЮІ – 141м,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Арсентьєва О.С.

РОЗСЛІДУВАННЯ МАНІПУЛЮВАННЯ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ: ШЛЯХИ ПРАВОВОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Маніпулювання на фінансовому ринку є доволі поширеним злочином у світі. Саме через маніпулювання фінансовими інструментами трапилась світова криза 2008 року. Але в Україні за всі роки існування не було порушено жодної справи за фактом виявлення ознак цього злочину. Звичайно, це могло б бути підставою для перейняття нашого досвіду ідеального превентивного регулювання іншими державами. Але водночас виникає багато підстав для сумнівів у такій ідеальній статистиці, що, у свою чергу, демонструє прояв латентності цього злочину. Латентність цього злочину сигналізує про системний збій у правовому регулюванні розслідування маніпулювання на фінансовому ринку, що виявляє потребу переосмислення підходів до цього явища.

Латентність цього злочину сприяє «звиканню» населення до кримінальних проявів, зниженню рівня законності та моральної вимогливості в суспільстві, до ослаблення почуття нетерпимості до правопорушень та правопорушників. Інакше кажучи, злочинна поведінка все більше починає входити до повсякденного життя вже чималої частини громадян як один з елементів «бізнесу». Додамо до цього традиційну м'якість кримінального покарання відносно осіб, які вчиняють злочини в галузі економіки і фінансів [1, с. 382]. Тим більше, що окрім вищесказаного, законодавець і вже встановлене м'яке покарання, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської

діяльності» [2] скасував, або суттєво пом'якшив, що жодним чином не сприяє подоланню латентності злочинів у сфері економіки і фінансів, зокрема, її маніпулювання на фондовому ринку.

Як зазначає А.А. Акаєва, приховані злочини у сфері економіки, як і злочинність загалом, негативно впливають на економіку країни, стримують розвиток зовнішньоекономічних зв'язків, динаміку спільної господарської діяльності, надходження іноземних інвестицій [3, с. 16]. Такі негативні наслідки диктують потребу більш детального вивчення чинників, що впливають на латентність злочинів у сфері економіки і фінансів, зокрема, маніпулювання на фондовому ринку.

Окрім загальних факторів латентності злочинів у сфері економіки, щодо маніпулювання на фондовому ринку, можна додати недостатнє інформаційно-технічне забезпечення органів, яки повинні виявляти підозрілі сплески на ринку цінних паперів, незацікавленість, нігілізм, інертність учасників і правоохоронців з виявлення факту маніпулювання на фондовому ринку. Всі ці фактори, які є характерними для тих видів злочину, що розглядаються, вирішуються декількома дієвими заходами, які вже продемонстрували свою ефективність. Так, у США проблема виявлення підозрілих сплесків активності, вирішується завдяки сучасному інформаційно-технічному забезпеченню [4]; треба врахувати, що злочинець за своїм кінцевим результатом і за цілями злочинних дій шукає вигоду і порівнює її з програшем на момент викриття і можливого покарання, а також передбачуваних збитків, які він понесе зі своїм викриттям, тому проблему неактивності учасників можна подолати через встановлення більш суворішої відповідальності, а також заохочень, які можна отримати запобігши маніпулювання на фондовому ринку.

Кримінальна відповідальність за маніпулювання фінансовим ринком частково встановлена ст. 222-1 Кримінального кодексу України. Так, цією статтею передбачена кримінальна відповідальність за маніпулювання на фондовому ринку [5, ст. 222-1]. Варто зауважити, що відповідно до ст. 10-1 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», що відповідно до цієї статті до маніпулювання на фондовому ринку входить і використання інсайдерської інформації та шахрайство з фінансовими ресурсами [6, ст.10-1], хоча за це передбачена відповідальність також ст. 223-2 та ст. 222 Кримінального кодексу України відповідно. Оскільки законодавцем не встановлено методики розрізняння цих злочинів, виникає проблема інкримінування. З огляду на це

вважаємо за потрібне виключення п. 2 зі ст. 10-1 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні».

Як вже було зазначено стаття 222-1 лише частково регулює відповідальність за маніпулювання на фінансовому ринку, так як враховує маніпулювання цінами тільки фінансовими інструментами тільки на фондовому ринку, але ними фінансовий ринок не обмежується. Як зазначає В.І. Оспіщева фінансові інструменти, що обертаються на окремих сегментах фінансового ринку, характеризуються на сучасному етапі великою різноманітністю. За окремими сегментами фінансового ринку розрізняють такі фінансові інструменти, що їх обслуговують: інструменти грошового ринку та ринку позикових капіталів; інструменти ринку цінних паперів; інструменти валютного ринку; інструменти страхового ринку; інструменти ринку золота (срібла, платини) та дорогоцінного каміння; інструменти ринку нерухомості [7, с .32]. Ці положення були відображені і в законодавстві деяких держав. Вважаємо, що такий обсяг «фінансових інструментів» має бути встановлений і законодавстві України. Саме встановлення обсягу і закріплення ст. 222-1 як «Маніпулювання на фінансовому ринку» дасть змогу створити повноцінну картину маніпулювання на фінансовому ринку, а отже, надасть змогу більш ефективно відстежувати і розслідувати злочини у цій сфері.

Також слід звернути увагу на те, що суб'єктом злочину є тільки службові особи. Це поняття більш, на нашу думку, доречне для державного сектору, ніж для фінансового ринку, тому це поняття можливо застосувати тільки до працівників державних органів, що є обмежуючим фактором для визначення суб'єкта цього злочину.

Також для більш ефективного розслідування слід розробити методику з виявлення маніпулювання на фінансовому ринку. Як зазначає Є.П. Іщенко, головне призначення методики – забезпечити слідчу практику найбільш досконалими методами і прийомами, допомогти слідчому уникнути помилок, нераціональної витрати часу, сил і засобів» [8, с. 45].

Однак можливе виникнення такої ситуації, коли з огляду на різні причини відсутня практика застосування кримінально-правової норми. Серед подібних норм на сьогодні виявилася кримінальна норма, що регулює маніпулювання ринком. До того ж проблема маніпулювання полягає в тому, що суспільні відносини, які регулюються цією нормою, носять специфічний економічний характер, що вимагає від слідчого певних знань і досвіду у сфері фінансових ринків і всієї фінансової системи в цілому. Економічна сутність маніпулювання ринком значно ускладнює процес розслідування, вимагаючи від

слідчого великий обсяг сил і ресурсів. Як видно, складається своєрідне порочне коло, з якого необхідно знайти вихід, інакше норма ст. 222-1 Кримінального кодексу України може залишитися лише порожньою декларацією. Ця ситуація, на наш погляд, є негативним явищем, що призводить до того, що правопорушення у цій сфері залишаються безкарними і приносять велику економічну шкоду державі.

Тому скориставшись випереджувальною методикою, по-перше, провести аналіз чинного законодавства в галузі регулювання фінансових ринків, норм і правил, розроблених відповідно до закону і застосовуваних учасниками ринку. По-друге, вивчити роботу контролюючих органів, а також органів слідства, практики та особливості їх роботи в інших державах. По-третє, провести дослідження криміналістичних рекомендацій та окремих приватних методик розслідування у суміжних областях, для адаптації наявних наукових розробок і досвіду у цій сфері. [9, с.9]. Саме вживши всі ці заходи, правоохоронні органи зможуть створити дієву методику, використання якої сприятиме розслідуванню цього виду злочинів і встановленню правопорядку на фінансовому ринку.

Таким чином, запропоновані заходи сприятимуть покращенню розслідування злочинів з маніпулювання на фінансовому ринку, але не є вичерпними і потребують подальшої наукової розробки.

Література:

1. Булатов Г.А., Майоров И.В. Показательность данных уголовной статистики. / Г.А. Булатов, И.В. Майоров // – Вестник МГУ; Серия Право, 1969. – С. 51 - 59.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.11.2011 № 4025-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2012. – № 25. – ст. 263.
3. Акаева, А. А. Проблемы латентности преступлений в сфере экономики: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / А. А. Акаева // ВНИИ МВД России. — М., 2002. — 24 с.
4. Материалы парламентских слушаний законопроекта о противодействии инсайду и манипулированию. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.hse.ru/data/2012/07/16/1257717661/%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%8B%20%D0%B2%20%D0%A1%D0%9C%D0%98_full.pdf

5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2001 – № 25 – ст.131.

6. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» від 30.10.1996 № 448/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – N 5. – ст.292.

7. Фінанси: курс для фінансистів: Навч.посіб./ За ред.В.І.Оспіщева. –К.: Знання, 2008.- 567 с.

8. Ищенко Е.П., Топорков А.А. Криминалистика: Учебник / Под ред. Е.П. Ищенко. 2-е изд., испр., доп. и перераб. М.: КОНТРАКТ, ИНФРА-М, 2010. 784 с.

9. Ивченко А.А. Особенности методики расследования преступлений, связанных с манипулированием рынком. Российский следователь. - 2012. - № 13. - С. 8 – 10.

Луценко А.,

студентка 5 курсу групи ЮІ – 142м,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н. доц. Татаренко Г.В.

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ХРАНЕНИЯ ОРУЖИЯ В УКРАИНЕ, ИТАЛИИ И НОРВЕГИИ

С давних времён человек носил оружие. С ним ходил он на охоту, завоёвывал новые земли и оборонял старые. В цивилизованном мире необходимо разрешение на хранение и использование оружия, а в некоторых странах использование оружия и вовсе запрещено. В таких странах, как: Украина, Италия, Норвегия законодатель совершенно по-разному подходит к использованию и хранению оружия. В каждой из этих стран есть свои сходства и отличительные черты по отношению к оружию.

Цель работы состоит в том, чтобы на основе анализа действующего законодательства Украины, Италии и Норвегии выявить особенности правового регулирования хранения оружия в этих странах.

Конституция Украины провозглашает, что «человек, его жизнь, здоровье, честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность считаются в Украине наивысшей социальной ценностью» (ст.3 Конституции), закрепляет право каждого «защищать свою жизнь и здоровье других людей от противоправных посягательств» (ст.27 Конституции) [1]. Это право конкретизирует ст. 36 Уголовного кодекса Украины, устанавливающая

понятие, сущность и признаки необходимой обороны, как обстоятельства, исключающего преступность деяния [2].

В Украине правом приобретения охотничьего гладкоствольного оружия пользуются граждане Украины, достигшие 21-летнего возраста, охотничьего нарезного оружия - 25-летнего возраста, холодного и пневматического оружия - 18-летнего возраста [3].

В нашей стране процесс получения разрешения на оружие делится на два этапа - получение разрешения на приобретение оружия и получение разрешения на хранение приобретенного оружия.

Оружие, боеприпасы к нему, устройства и патроны, которые принадлежит гражданам, должны храниться в металлических ящиках, сейфах, специально изготовленных для хранения оружия, по месту их постоянного проживания. При этом, оружие и устройства, должны быть в разряженном состоянии[4].

А в Италии владельцем огнестрельного оружия можно стать гражданам, которые достигли 18 - летнего возраста. Для хранения оружия необходимо всего лишь зарегистрировать его в полиции. Очень важным фактом является то, что если срок разрешения на хранение оружия истек и не был продлен, то хранить его можно пожизненно, а вот носить уже нет! Более того, оружие являясь частной собственностью, наследуется, и наследник не обязан иметь разрешение, а только перерегистрировать его в полиции [5].

Хранить оружие можно (если не коллекция) не более 7 единиц нарезного короткоствольного, не более 14 единиц спортивного нарезного и охотничьего нарезного длинноствольного, а гладкоствольное спортивное и охотничье - в неограниченных количествах [6].

Получить разрешение на ношение и хранение оружия можно, если необходимость связана с работой. Например, Торговец-ювелир Farnetani - хозяин единственного магазина Cartier в городе Sinalunga был ограблен вместе со своим магазином, после этого случая он получил в полиции разрешение на оружие [7].

Согласно Закону Норвегии “Об огнестрельном оружии и боеприпасах” владельцем ружья или винтовки можно стать с 16 лет по одобрению родителей (опекунов) и с разрешения местных полицейских органов. Разрешение на приобретение пистолета или револьвера не выдается лицам, не достигшим 21 - летнего возраста.

Законодатель достаточно строго трактует вопрос хранения оружия: сейф, в котором оно хранится, должен быть прикреплен к полу или стене [8].

Таким образом, правовое регулирование вопроса о хранении оружия в каждой стране особенно. Сходства: 1) во всех странах на хранение оружия требуется разрешение; 2) возрастной ценз; 3) хранить оружие необходимо в металлических ящиках, созданных специально для хранения оружия или в сейфах; 4) в каждой из стран есть определенная категория работников государственных структур, которая может пользоваться оружием согласно закону. Отличия: 1) совершенно разный подход к возрастной категории; 2) ограничения по количеству хранения оружия; 3) наследственный фактор (в Италии оружие перешедшее по наследству является частной собственностью и не нуждается в разрешении его хранения, необходимо только регистрация его); 4) в Украине и Норвегии, разрешение на хранение оружия необходимо обязательно. В Италии и Норвегии закон “Об оружии” принят и действует достаточно давно, а в Украине Закон “Об оружии” еще не приняли. Пока лишь законопроект №1135 "Об огнестрельном оружии гражданского назначения" был зарегистрирован в Верховной Раде и уже отправлен в комитеты на обсуждение.

И какие законы об оружии и в каких бы странах не существовали, но 21 век не является тем критерием, когда можно думать о полнейшем исчезновении оружия или перевод его в какой - либо вид спорта.

Литература:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст.141;
2. Уголовный Кодекс Украины от 05.04.2001 № 2341-III
3. Постанова Верховної Ради “ Про право власності на окремі види майна” від 17.06.1992 № 2471-XII
4. Приказ МВД "Об утверждении Инструкции о порядке изготовления, приобретения, хранения, учета, перевозки и использования огнестрельного, пневматического и холодного оружия, устройств отечественного производства для отстрела патронов, снаряженных резиновыми или аналогичными по своим свойствам метательными снарядами несмертельного действия, и отмеченных патронов, а также боеприпасов к оружию и взрывным материалам" № 622 от 21.08.1998 г.
5. Edoardo Mori “Sintesi del Diritto delle Armi" Bolzano, 8 novembre 2014 // [Electronic resource]. -access regime: <http://www.earmi.it/diritto/faq/sintesi.htm>

6. Закон Италии " Дополнительные правила Закона о контроле оружия, боеприпасов и взрывчатых веществ " от 18 апреля 1975, N. 110
7. Выпуск газеты "Il Corriere di Sinalunga" от 23.09.2003 года
8. Закон Норвегии "Об огнестрельном оружии" от 1 апреля 1963 года ISBN 82-504-1146-3. Электронный ресурс. Режим доступа <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1961-06-09-1>

Мєшков К.С.,

студент 4 курсу група ЮІ – 124,

ІНОМІ СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Котова Л.В.

ЩОДО ДЕЯКИХ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ СУЧАСНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Однією з найбільш важливих проблем України, що стоїть на перепоні її нормального розвитку та функціонування, є корупція. Неефективність дій правоохоронних органів із запобігання, виявлення та протидії корупції найчастіше тлумачать недосконалістю законодавчого забезпечення боротьби з нею. Перший з часів незалежності закон України у цій сфері «Про боротьбу з корупцією» набрав чинності лише 16.11.1995 року і його норми діяли до 2011 року. Наступний закон України «Про засади запобігання та протидії корупції» набрав чинності 01.01.2011 р. та втратив чинність на підставі ЗУ «Про визнання такими, що втратили чинність деяких законів України відносно запобігання та протидії корупції» від 21.12.2010 р., що набрав чинності 05.01.2011 р. з днем його офіційного оприлюднення. Тобто ЗУ «Про засади запобігання та протидії корупції» був чинний лише 5 діб. Стільки само часу був чинний ще один закон – ЗУ «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» (чинний з 01.01.2011 р. по 05.01.2011 р.). Наступним більш – менш тривалим за строком дії законом став ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції» від 01.07.2011 р. Цей закон втратить чинність 26.04.2014 р., оскільки його замінить новий Закон України «Про запобігання корупції». Легко зауважити, що національне антикорупційне законодавство за короткий строк незалежності України багато разів змінювалось. Зміни ці були обумовлені великою кількістю недоліків, невизначеністю термінів та багатьма проблемними

питаннями. Нажаль, чинний ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції» (далі – Закон) теж має низку проблемних питань.

Проблемним питанням при застосуванні Закону є одне зі спеціальних обмежень щодо спільної роботи близьких осіб, що містить ст. 9 Закону [1]. Мова насамперед йде про осіб, що працюють у галузі науки, освіти, охорони здоров'я. Через відсутність чіткого визначення кола таких осіб виникає чимало проблем на практиці, оскільки постає питання щодо віднесення до таких осіб лише працівників державних або комунальних установ у відповідних сферах чи також і посадових осіб органів державної влади або місцевого самоврядування, на яких покладено управлінські повноваження у цих сферах.

Одне з найважливіших проблемних питань застосування Закону є також невизначеність терміну «посадова особа» для працівників юридичних осіб публічного права, на яких, згідно ст.12 Закону [1] розповсюджується обмеження щодо фінансового контролю (обов'язок подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру).

Підпункт "а" пункту 2 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [1] окрім осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування до суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення додає посадових осіб юридичних осіб публічного права. Тобто посадові особи юридичних осіб публічного права для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Частина 2 статті 2 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [1] встановлює, що дія цього Закону та передбачені ним обмеження поширюються на всіх осіб, визначених суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення, у межах, встановлених цим Законом. З цих норм стає зрозуміло, що всі обмеження, що містить Закон, не поширюються на посадових осіб юридичних осіб публічного права. Про це, наприклад, свідчить відсутність спеціальної перевірки посадових осіб юридичних осіб публічного права при призначенні на посаду (обмеження щодо спеціальної перевірки розповсюджується на державних службовців).

Також ч. 2 ст. 2 Закону [1] не наводить переліку посадових осіб юридичних осіб публічного права, на відміну від вичерпного переліку осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що міститься у ч. 1 ст. 2 Закону. В цій ситуації стає проблематичним визначення кола працівників юридичних осіб публічного права, які на законних підставах можуть бути віднесені до посадових осіб та на яких

будуть поширюватись обмеження та відповідальність, що передбачені Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Для обґрунтованого визначення кола посадових осіб юридичних осіб публічного права треба брати під увагу норми інших законодавчих актів, що містять визначення поняття «посадова особа».

Визначення посадової особи органів управління товариства наведено у ст. 23 ЗУ «Про господарські товариства» [2]: «Управління товариством здійснюють його органи, склад і порядок обрання (призначення) яких здійснюється відповідно до виду товариства. Посадовими особами органів управління товариства визнаються голова та члени виконавчого органу, голова ревізійної комісії, а у товариствах, де створена наглядова рада товариства, - голова та члени наглядової ради товариства».

Господарський Кодекс України [3] у частині 1, 2 статті 89 зазначає, що «управління діяльністю господарського товариства здійснюють його органи та посадові особи, склад і порядок обрання (призначення) яких визначається залежно від типу товариства, а у визначених законом випадках – учасниками товариства. Посадовими особами товариства визнаються голова та члени виконавчого органу, голова ревізійної комісії (ревізор), а у разі створення ради товариства (спостережної ради) – голова і члени цієї ради».

ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4] у частині 2 статті 8 теж чітко застосовує поняття посадової особи: «Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належить до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів».

З наведених законодавчих норм можна дійти висновку, що керівник юридичної особи публічного права є посадовою особою.

Окрім того, ст. ст. 163 прим. 2, 164 прим. 2, 164 прим. 4, 165 прим. 1 та 186 прим. 3 Кодексу України про адміністративні правопорушення [5] відносять до посадових осіб, виходячи з узагальненої практики органів, що розглядають справи про адміністративні правопорушення, службовців підприємств, установ і організацій, які мають право здійснювати в межах своєї компетенції владні організаційно-розпорядчі дії, що мають юридично значимі наслідки (наприклад, розпоряджатися кредитами, наймати і звільняти працівників, вживати заходи заохочення і дисциплінарного впливу).

Враховуючи вищевикладене, незалежно від форм власності підприємств їх посадовими особами є керівники підприємств (генеральний директор, директор,

заступник директора) та головний бухгалтер (як особа, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності). Але проблемним залишається питання щодо віднесення до кола посадових осіб юридичних осіб публічного права таких працівників підприємств як начальники відділів та їх заступники, осіб, які керують певними ділянками робіт.

З метою дати відповідь на дане питання Міністерство юстиції України 10.07.2012 р. видало лист - роз'яснення «Проблемні питання застосування Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції"» [6]. Відповідаючи на це питання Мін'юст роз'яснює свою позицію: «Стосовно цього слід підкреслити, що для вирішення питання щодо визначення поняття "посадова особа" необхідно виходити з правозастосовної практики, яка зазначає, що головним критерієм віднесення особи до кола посадових осіб є наявність в неї організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій.

У свою чергу, відповідно до судової практики, яка склалася і знайшла своє відображення у відповідному узагальненні Верховного Суду України (йдеться про постанову Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5 "Про судову практику у справах про хабарництво"), організаційно-розпорядчими обов'язками є обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних чи приватних підприємств, установ і організацій, їх заступників, керівників структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їх заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконроби, бригадири тощо).

У той же час під адміністративно-господарськими обов'язками розуміються обов'язки по управлінню або розпорядженню державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальних, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів та контролерів тощо».

Необхідно зазначити, що листи міністерств не є нормативно – правовими актами, а мають лише інформаційний характер. Постанова Пленуму Верховного Суду України теж

не зобов'язує громадян України керуватися нею у своїй діяльності. Стаття 68 Конституції України [7] зобов'язує кожного неухильно дотримуватися Конституції України та законів України.

Водночас треба зазначити, що за порушення норм Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" передбачена відповідальність. Стаття 21 Закону [1] передбачає кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність за вчинення корупційних правопорушень. В стосунку до факту неподання, або несвоєчасного подання посадовою особою юридичної особи публічного права декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру передбачена адміністративна відповідальність з внесенням даних про правопорушника до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційне правопорушення (за рішенням суду).

Тобто, з одного боку, працівник юридичної особи публічного права (наприклад начальник відділу), який керується Конституцією України та законами України не має обов'язку подавати декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру оскільки Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції" не дає вичерпного переліку осіб, що мають такий обов'язок (в стосунку до посадових осіб юросіб публічного права) та його норми не дають точного визначення «посадової особи» згідно з яким можна було б чітко визначити коло посадових осіб юридичних осіб публічного права. З другого боку, у випадку складення правоохоронцями адміністративного протоколу щодо факту неподання декларації, суд при винесенні рішення буде керуватись постановою Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5 "Про судову практику у справах про хабарництво" і працівник рішенням суду буде визнаний особою, яка вчинила корупційне правопорушення.

Нажаль, новий Закон України «Про запобігання корупції» [8], що набуває чинності 24.04.2015 р. не вирішує згаданих проблемних питань та створює нові. Наведене підтверджує необхідність конкретизації в антикорупційному законодавстві України формулювання згаданих питань та термінів.

Література:

1. Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції» № 3206-VI [Електронний ресурс]. - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>
2. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII [Електронний ресурс]. - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
6. Лист - роз'яснення Міністерства юстиції України від 10.07.2012 р. «Проблемні питання застосування Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції"» [Електронний ресурс]. - <http://www.gaysin-rda.gov.ua/2012-08-21-10-03-45/1616.html>
7. Конституція України [Електронний ресурс]. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
8. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

Петросян Д. Л.,

студентка 3 курсу, групи ЮИ - 121,

ІЮМП ВНУ ім. В. Даля.

Научный руководитель: к.ю.н. доц. Ивчук Ю.Ю.

СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ СИСТЕМЫ ИСПОЛНЕНИЯ УГОЛОВНЫХ НАКАЗАНИЙ

Современный период в нашем государстве характеризуется негативным отношением общества к правоохранительным органам вообще и к служащим исправительных учреждений, в частности. Кроме того, довольно распространенным является общественное мнение о том, что на данном этапе просто невозможно в полной мере достигнуть целей наказания в период его исполнения, а также социальной адаптации осужденных после освобождения.

В этой связи возрастает социально-политическое значение и актуальность изучения уголовно-исполнительной системы и правового статуса осужденного, ведь правильное решение правового положения осужденных, знание прав и обязанностей осужденных необходимо работникам уголовно-исполнительной системы, прежде всего в целях соблюдения законности в отношении осужденных, наиболее успешного решения задач исполнения наказания, в том числе исправления и ресоциализации осужденных. Таким

образом, в создавшихся условиях весьма своевременно определить основные подходы к обеспечению правового статуса личности осужденных, найти возможности для их реального воплощения в практике применения наказания.

Большое внимание уделяется проблеме повышения эффективности исполнения наказания в науках уголовного и уголовно-исполнительного права. Этому вопросу посвящены монографические исследования и диссертации многих ученых, таких как: А.А.Беляев, Л.В.Бакулина, В.Н.Королев, Р.С.Маковик, Ю.А.Миньков, А.С.Михлин, Ф.Р.Сундуков, А.Л.Ременсон, И.В.Упоров и др. Следовательно, проблема соблюдения правового статуса осужденных продолжает вызывать интерес среди ученых, а значит, требует дальнейшего углубленного изучения.

За последнее время на территории нашего государства все больше участилось случаев жестокого обращения с осужденными, когда работниками уголовно-исполнительных учреждений допускаются грубые нарушения прав таких лиц. Получается, что в государстве, где действуют национальные нормативно-правовые акты в сфере исполнения наказания, а также ратифицированы международные акты и декларации, не соблюдается практически ни один пункт из этих документов. Вследствие этого, такое обращение с осужденными приводит к тому, что лицам, приговоренным к отбыванию наказания в виде лишения свободы, не оставляют ни шанса для исправления и ресоциализации, ведь таким отношением государство наоборот только усугубляет криминогенную ситуацию в обществе. По этому поводу правильным является мнение В.М. Трубникова, который считает, что исходным тезисом для выяснения содержания правового положения осужденного должно быть признание того, что он, отбывая наказание, остается гражданином своего государства [1, с.173]. Именно поэтому осужденные имеют те же права и обязанности, что и остальные граждане, но с некоторыми исключениями. Лишение свободы, по сути, это ограничение на период отбывания наказания тех или иных прав и свобод. Это вызвано тем, что отсутствие каких-либо ограничений автоматически нивелирует достижения важной цели - казни лиц. Хотя это не значит, что осужденные не имеют прав, ведь их правовой статус четко определен действующим уголовно-исполнительным законодательством.

Ограничение конституционных прав осужденных (речь идет о свободе передвижения, право свободно выбирать работу и т.д.), а также запрет осуществления определенных действий продиктована необходимостью обеспечения постоянного надзора, предупреждения возможных побегов, преодоления причин и условий, способствующих

злостным нарушением режима или даже совершению преступлений. Специальные обязанности в виде запретов имеют карательный характер, хотя их безусловное соблюдение одновременно имеет и дисциплинирующее воздействие [1, с.178]. Таким образом, можно сделать вывод, что на данный момент в нашем обществе и государстве в целом существует реальная проблема, когда к осужденным к лишению свободы относятся ни как к гражданам своего государства, с некоторым ограничением прав, а как к «недочеловеку», которого можно унижать и оскорблять. В конечном итоге, такая картина дел, уже дает свои плоды в виде стабильного повышения уровня преступности в стране, хотя, казалось бы, что одной из самых главных задач уголовно-исполнительной системы является предотвращение повторного совершения преступления лицом, которое уже было осужденным.

К тому же интересным будет наглядно посмотреть на показатели уровня преступности в нашей стране и в различных странах мира. Так, нужно отметить, что среди стран Европы наиболее высокий уровень убийств на 100 тыс. населения наблюдается в странах Восточной Европы. Лидируют в этом рейтинге страны бывшего СССР: Россия (10,6 убийств на 100 тыс. населения), Литва (8,4), Молдова (7,2), Беларусь (6,6), Эстония (6,5), Украина (5,4), Латвия (4,6). В то время как в странах Западной Европы и Скандинавии показатели имеют кардинально другие значения. Так, наименьшее кол-во убийств на 100 тыс. населения зафиксировано в Норвегии, Мальте, Дании, Лихтенштейне, Швейцарии, Австрии, Исландии [2].

В связи с этим возникает особый интерес к зарубежному опыту организации уголовно-исполнительной системы, так как явно прослеживается тот факт, что пенитенциарная служба стран западной Европы направляет свою деятельность, в том числе и на уменьшение уровня преступности в государстве и ресоциализации осужденных граждан.

Так, довольно показательным является опыт Норвегии, государства, где, как известно, крайне низкий уровень преступного рецидива. Кроме того, цель работы норвежской пенитенциарной системы – снижение преступности и повышение уровня безопасности. Замечу, что принципы тюремного содержания осужденных в Норвегии во многом схожи с отечественными, украинскими. Это можно объяснить международно-правовым регулированием данного вопроса, но вместе с тем существует и ряд особенностей. Так, наряду с общепризнанным правом на физическую и моральную неприкосновенность, соблюдение стандартов жизни: еда, вода, одежда, сон, правом на

охрану здоровья, безопасность, правом на подачу жалоб, существуют такие принципы как: тюрьма как учреждение для реабилитации; поддержание полезных связей с внешним миром и пр. Но пожалуй самой большой особенностью всей уголовно-исполнительной системы Норвегии является принцип - «один человек одна камера». Кроме того, в норвежских тюрьмах разрешается иметь радиоприемники, телевизоры, видео- или аудиоманитофоны. Вместе с тем, в тюрьмах, включая тюрьмы максимальной безопасности, имеются спортивные залы или специально оборудованные комнаты со спортивными тренажерами, спортивные площадки на открытом воздухе.

По уголовно-исполнительному законодательству Норвегии, все осужденные обязаны работать или учиться. Плату за труд осужденные не получают, все доходы поступают в бюджет. Замечу, что и в нашем государстве существует аналогичный подход. Но только если в Норвегии средства за труд осужденных поступают в казну, то в нашей стране лишь некоторый процент идет в госбюджет, а все остальное начисляется на личный счет осужденного. По моему мнению, довольно практичным было бы перенять западный опыт, когда все полученные деньги за работу осужденных попадают именно в бюджет государства, а государство, в свою очередь, выделяет эти средства на содержание таких осужденных.

Но вместе с тем в наших реалиях и социально-экономических условиях, довольно тяжело говорить о подобных изменениях, так как, к сожалению, на данном этапе мы должны констатировать тот факт, что лица, которые уже отбыли свое наказание и вышли на свободу, не могут адаптироваться к прежней нормальной жизни, и прежде всего это связано именно с финансовой стороной вопроса. Как известно, после отбывания наказания, лицо, попадая в прежнюю среду и общество, пытается быстрее к нему приспособиться, стараясь найти себе работу, чтобы начать жизнь заново. Но наше общество еще не настолько развито, и поэтому не готово принимать таких людей, и зачастую работодатели просто отказывают таким лицам в приеме на работу. Единственным временным выходом, что бы как-то существовать, являются те средства, которые были накоплены за время отбывания наказания в месте лишения свободы, за их трудовую деятельность. А если же, отнять у осужденных и эти средства, то на первых порах, у них просто не будет никакой возможности существовать в новых условиях, и не исключено, что лицо может пойти еще на одно преступление, с целью того, чтобы просто получить средства на жизнь.

Таким образом, на данный момент существование некоего «замкнутого круга» не дает возможность в полной мере развиваться уголовно-исполнительной системе, что и отражается на правовом положении осужденных в нашем государстве. Вследствие этого, считаю необходимым изменение подхода и основной идеи уголовно-исполнительного учреждения, когда человек не испытывает дополнительных страданий, кроме как осознания его изоляции. А система отбывания наказания в нашем государстве должна базироваться на принципе - чем более закрыта система, тем труднее происходит возвращение осужденного в свободную жизнь.

Литература:

1. В.М. Трубников. Всеобщая декларация прав человека и проблемы правового положения осужденных к лишению свободы// Проблеми законності. Вип. 36 – Харків: НЮАУ 1998р.- с.172-181.
2. UNODC International Homicide Statistics, 2014 // [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://knoema.ru/UNODCHIS2014/unodc-international-homicide-statistics-2014>

Сапицька О.М.

к.ю.н., доц. ІЮМП СНУ ім. В. Даля

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ БОРОТЬБИ З «ЧОРНИМИ АРХЕОЛОГАМИ»

Культурна спадщина нашої країни є невід'ємною частиною світового культурного надбання. Відповідно до ратифікованих Верховною Радою України міжнародних конвенцій охорона культурної спадщини є міжнародно-правовим зобов'язанням нашої держави перед світовою спільнотою. Вона здійснюється багатьма засобами, зокрема шляхом встановлення адміністративної, цивільно-правової, а також кримінальної відповідальності за порушення законодавства про охорону культурної спадщини взагалі, та археологічні види об'єктів культурної спадщини зокрема.

Вже багато років захист культурних надбань людства не втрачає своєї актуальності для світової спільноти. Культурна спадщина дозволяє розкрити істинну сутність того, що відбувалося в минулі часи, підвищити духовний рівень суспільства, покращити соціальні умови і зберегти культурні цінності певного народу.

Наразі, перед українською юридичною наукою постало широке коло проблем у галузі археологічної спадщини, як частини культурної спадщини нашої країни, що потребує ґрунтовної теоретичної розробки.

Через певні «прогалини» у вітчизняному законодавстві щодо археологічної спадщини, Україна, нажаль, рік за роком втрачає значну частину свого культурно-історичне надбання через широку активність так званих «чорних археологів» та контрабанду рухомих предметів археологічної спадщини.

Основними нормативно-правовими актами у даній сфері правового регулювання є Конституція України, міжнародні зобов'язання України щодо охорони культурної спадщини взагалі, та археологічної зокрема, Закон України «Про охорону культурної спадщини», Закон України «Про охорону археологічної спадщини», Кримінальний та Цивільний кодекси України.

Згідно ст. 1 Закону України «Про охорону археологічної спадщини» [4], археологічна спадщина України - це сукупність об'єктів археологічної спадщини, що перебувають під охороною держави, та пов'язані з ними території, а також рухомі культурні цінності (археологічні предмети), що походять з об'єктів археологічної спадщини. Об'єктом археологічної спадщини є місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їх частини, пов'язані з ними території чи водні об'єкти, створені людиною, незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінності з археологічного, антропологічного та етнографічного погляду і повністю або частково зберегли свою автентичність, а охорона археологічної спадщини - комплекс заходів, що здійснюються відповідно до законодавства органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, громадянами, спрямованих на ведення обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікацію, картографування, державну реєстрацію), захист, збереження, належне утримання, відповідне використання, консервацію, реставрацію, реабілітацію та музеєфікацію об'єктів археологічної спадщини, а також поширення знань про археологічну спадщину.

Згідно ст. 1 Закону України «Про охорону культурної спадщини» [6] рухомі культурні цінності - елементи, групи елементів об'єкта культурної спадщини, що можуть бути відокремлені від нього, але складають з ним єдину цілісність, і відокремлення яких призведе до втрати археологічної ...наукової або культурної цінності об'єкта. Згідно ст.2 цього ж Закону України археологічні види об'єктів культурної спадщини - це рештки життєдіяльності людини (нерухомі об'єкти культурної спадщини: городища, кургани,

залишки стародавніх поселень, стоянок, укріплень, військових таборів, виробництв, іригаційних споруд, шляхів, могильники, культові місця та споруди, їх залишки чи руїни, мегаліти, печери, наскельні зображення, ділянки історичного культурного шару, поля давніх битв, а також пов'язані з ними рухомі предмети), що містяться під землею поверхнею та під водою і є невідтворюваним джерелом інформації про зародження і розвиток цивілізації.

Втім, з огляду на визначення термінології у цих двох Законах України, чітко незрозуміло, як класифікувати рухомі предмети, що мають археологічну, наукову та культурну цінність, проте в наслідок певного природного, антропогенного чи техногенного впливу з часом опинилися на поверхні землі та знаходяться на території, що ще не отримала офіційний статус об'єкта археологічної спадщини.

Навіть ст. 298 Кримінального кодексу України [2] передбачає покарання штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого лише за незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини. Дії, передбачені частинами другою або третьою цієї статті (умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їх частин, чи вчинення цього щодо пам'яток національного значення), вчинені з метою пошуку рухомих предметів, що походять із об'єктів археологічної спадщини, караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого. Проте, знову ж таки, незаконна діяльність щодо видобутку археологічних цінностей регулюється лише для об'єктів археологічної спадщини.

Згідно ст. 3 Закону України «Про охорону археологічної спадщини», одними з основних завдань законодавства України про охорону археологічної спадщини є, зокрема, регулювання суспільних відносин у сфері охорони, дослідження та збереження археологічної спадщини, сприяння державній політиці у сфері охорони, дослідження та збереження археологічної спадщини та створення нормативно-правової бази з охорони, збереження, дослідження археологічної спадщини.

Не зважаючи на те, що ст.13 Закону України «Про охорону археологічної спадщини» зазначає, зокрема, що громадяни сприяють органам охорони культурної спадщини у проведенні практичних заходів з виявлення, вивчення, обліку та охорони об'єктів

археологічної спадщини, вітчизняний законотворець залишає поза увагою чітке правове регулювання етапів пошуку та видобутку предметів археологічної спадщини, що передують дослідженню, охороні та збереженню. Законодавство у археологічній сфері взагалі концентрує свою увагу в основному лише на етапах «наукової» складової археологічних досліджень. Пошуково-видобувача діяльність ентузіастів-краєзнавців та людей, що далекі від академічної науки, проте цікавляться практичною археологією та не мають на меті продаж знайдених археологічних предметів, українським законодавством, наприклад, не регулюється, через що і їх можна відносити до категорії «чорних археологів». Втім, ст.19 Закону України «Про охорону археологічної спадщини» вказує, що юридичні та фізичні особи, у користуванні або володінні яких перебувають археологічні об'єкти або предмети, зобов'язані негайно інформувати про нововиявлені об'єкти або предмети в межах території, яку вони використовують для своєї діяльності, але немає чіткого визначення, про яку саме діяльність йдеться.

Згідно ст. 18 Закону України «Про охорону археологічної спадщини» знахідки, одержані в результаті археологічних досліджень (нерухомі та рухомі предмети, які були пов'язані з об'єктом археологічної спадщини і виявлені під час археологічних досліджень), є державною власністю, а правовий режим скарбу визначається законодавством України. Зокрема, ст. 343 Цивільного кодексу України [9], де йдеться, що у разі виявлення скарбу, що становить культурну цінність відповідно до закону, право власності на нього набуває держава. Особа, яка виявила такий скарб, має право на одержання від держави винагороди у розмірі до двадцяти відсотків від його вартості на момент виявлення, якщо вона негайно повідомила міліції або органів місцевого самоврядування про скарб і передала його відповідному державному органу або органу місцевого самоврядування. Якщо скарб, що становить культурну цінність, був виявлений у майні, що належить іншій особі, ця особа, а також особа, яка виявила скарб, мають право на винагороду у розмірі до десяти відсотків від вартості скарбу кожна.

Ця ж стаття дає визначення терміну «скарб». Згідно українського законодавства, скарбом є закопані у землі чи приховані іншим способом гроші, валютні цінності, інші цінні речі, власник яких невідомий або за законом втратив на них право власності. Проте, український законотворець, надавши пояснення загального терміну «скарб», не виокремлює специфічні риси такого поняття, як «археологічний скарб».

Спроба надати юридичний статус терміну «археологічний скарб» була здійснена у проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

протидії нелегальним розкопкам та обмеження цивільного обігу археологічних предметів» від 22.03.2013 р. [7], де, зокрема, було запропоновано статтю 343 Цивільного Кодексу України доповнити визначенням археологічного скарбу, а саме, п.1,2 ст.343 ЦКУ викласти у наступній редакції: «1. Скарбом є закопані у землі чи приховані іншим способом гроші, валютні цінності, інші цінні речі, власник яких невідомий або за законом втратив на них право власності.

Скарб, що складається з предметів, вік яких перевищує 300 років на момент виявлення, вважається археологічним скарбом.

2. Особа, яка виявила скарб, за виключенням археологічного скарбу, набуває право власності на нього.

Якщо скарб був прихований у майні, що належить на праві власності іншій особі, особа, яка виявила його, та власник майна, у якому скарб був прихований, набувають у рівних частках право спільної часткової власності на нього».

Оскільки в Україні досі не регламентовано використання обладнання, за допомогою якого можна здійснювати пошук археологічних предметів, а Парламентською Асамблеєю Ради Європи ще у 1981 р. (п. 14.1 Рекомендації № 921) [3] та Європейською конвенцією про охорону археологічної спадщини (переглянутою) від 16 січня 1992 р. [1] було наголошено про необхідність прийняття в терміновому порядку рекомендацій по ліцензуванню або реєстрації користувачів металодетекторами, вищевказаний проект Закону України «Про внесення змін...» також спробував встановити правове регулювання діяльності з використанням детекторів металу, геосканерів та інших приладів, призначених або адаптованих під пошук металевих предметів, а також діяльності з виявлення та пошуку решток людського існування або діяльності віком не менше 100 років на момент виявлення, що містяться під землею поверхнею та під водою, з використанням вищезазначених засобів та приладів (згідно з переліком, який затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони культурної спадщини). Проте, Головне науково-експертне управління у своєму висновку на проект вищевказаного Закону України зауважило, що діяльність з використання детекторів металу, геосканерів та інших приладів, призначених або адаптованих під пошук металевих предметів, а також діяльність з виявлення та пошуку решток людського існування, що здійснюється під час археологічної розвідки та розкопок, є видом наукового дослідження (стаття 1 Закону України «Про охорону археологічної спадщини»). Проект вищевказаного Закону України

«Про внесення змін...» був відкликаний 27 листопада 2014 р., а діяльність «непрофесійних» археологів знову залишилася поза правовим полем, окрім карного законодавства.

Варто зазначити, що в українському сьогоденні обсяги фінансування більшості археологічних наукових експедицій недостатні для цільової закупівлі високотехнологічних приладів для використання у польовій археологічній практиці. Натомість, «чорні археологи» витрачають чималі гроші на подібне обладнання, тому що їх прибутки прямо залежні від продуктивності їх незаконної діяльності.

Прагнення України до співпраці з Європою у якості повноправного партнера створює нагальну потребу приведення вітчизняного законодавства у сфері археологічної спадщини у відповідність до європейських законів у цій галузі, котрі на сучасний момент спрямовані на вирішення проблеми незаконних археологічних досліджень не лише у формі покарання за недоброчинне дійство, але, передусім, на використання ентузіазму та фінансових внесків широкого кола «неакадемічних археологів» в інтересах збереження культурної спадщини Європи та світу.

Література:

1. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) від 16 січня 1992 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_150 - Заголовок з екрану.

2. Кримінальний кодекс України. КУ від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> - Заголовок з екрану.

3. Парламентская ассамблея Совета Европы. 33-я очередная сессия. Рекомендация № 921 (1981) [Електронний ресурс] // Режим доступа: <http://docs.cntd.ru/document/902011963>. - Заголовок с экрана.

4. Про охорону археологічної спадщини: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1626 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1626-15>. - Заголовок з екрану.

5. Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини: конвенція ЮНЕСКО від 16 листоп. 1972 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_089. – Заголовок з екрану.

6. Про охорону культурної спадщини: Закон від 08.06.2000 № 1805-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>. - Заголовок з екрану.

7.Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії нелегальним розкопкам та обмеження цивільного обігу археологічних предметів [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46268. – Заголовок з екрану.

8.Угода про співробітництво держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у боротьбі з розкраданнями культурних цінностей і забезпеченні їхнього повернення. Дата ратифікації Україною: 18.04.2013 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_g97. - Заголовок з екрану.

9.Цивільний кодекс України. КУ від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. - Заголовок з екрану.

Сорокін І. С.,

студент 5 курсу група ЮІ – 141м,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Капліна Г.А.

НАДМІРНЕ ЗАТЯГУВАННЯ СПРАВИ У СУДІ. ЄВРОПЕЙСКА ПРАКТИКА ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Зважаючи на те, що юридична відповідальність має компенсаційну функцію, механізм правового регулювання повинен передбачати відшкодування особі майнової шкоди, завданої надмірним затягуванням справи.

Згідно з діючим законодавством порушення процесуальних строків судом, як правило, негативних процесуальних наслідків для останнього не тягне. Однак пропуск встановленого процесуальним законом строку не знімає з суду чи судді обов'язку вчинити необхідну процесуальну дію. Я вважаю, що шкода, завдана особі перевищенням розумних строків розгляду, повинна відшкодовуватися державою незалежно від вини судді чи суду.

Європейський суд з прав людини в рішенні у справі «Кочіарелла проти Італії» від 29 березня 2006 р. (п. 74) також зазначив, що якщо судова система не може забезпечити виконання свого обов'язку щодо розгляду справи протягом розумного строку, найбільш ефективним вирішенням проблеми є засіб правового захисту, спрямований на прискорення провадження з метою запобігання його затягуванню [1]. Такий засіб правового захисту пропонує незаперечні переваги перед тим, який передбачає лише

компенсацію, оскільки він також запобігає констатації кількох послідовних порушень щодо одного й того самого провадження, а не лише компенсує порушення постфактум, як це відбувається під час застосування суто компенсаційного механізму.

Відповідно до рекомендацій структур Ради Європи, зокрема викладених у Звіті щодо ефективності національних засобів правового захисту, прийнятому Венеціанською комісією на 69-му пленарному засіданні 15–16 грудня 2006 р., Звіті Європейської комісії з питань ефективності правосуддя, рішеннях Великої палати Європейського суду з прав людини у так званій групі справ «Апічелла-Кочіарелла» (2006 р.), Венеціанська комісія, зокрема, зазначила, що відшкодування шкоди, заподіяної надмірною тривалістю судового розгляду, не може розглядатися чи прийматися як форма виконання зобов'язань, які випливають зі статей 6 і 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Можливість відшкодування шкоди повинна передбачатися в тих випадках, коли затримки в судовому розгляді не можуть бути подолані, тобто коли провадження у справі закінчене. В інших випадках найбільш прийнятним засобом правового захисту, на думку Венеціанської комісії, є прискорення процедури розгляду справи шляхом надання їй пріоритетності [2].

Відповідно до позиції Європейського суду з прав людини щодо питання про взаємозв'язок між гарантією, закріпленою у ч. 1 ст. 6 Конвенції з прав людини та основоположних свобод, та положенням ст. 13 Конвенції, викладеної в рішенні у справі «Кудла проти Польщі» від 26 жовтня 2000 р., право особи на судовий розгляд протягом розумного строку буде менш ефективним, якщо відсутня можливість направити скаргу згідно з Конвенцією спочатку до національних органів. Вимога ст. 13 має розглядатися швидше як норма, що підсилює ч. 1 ст. 6, ніж як така, що поглинається загальним обов'язком держави не створювати надмірних затримок у провадженні згідно з останньою статтею. З цією метою я пропоную доповнити Цивільний кодекс України нормою, що закріпить право особи на відшкодування шкоди, завданої судами загальної юрисдикції перевищенням розумних строків розгляду справ. Така матеріально-правова норма повинна кореспондуватися з відповідними положеннями цивільного процесуального права. Відповідні заяви мають розглядатися вищестоящими судами. Перспективне законодавство з питань відшкодування шкоди, завданої перевищенням розумних строків розгляду справ у судах загальної юрисдикції, має передбачати порядок та строки подання заяви про перевищення розумного строку розгляду та відшкодування завданої цим шкоди.

Визначення джерел фінансування витрат на відшкодування шкоди, заподіяної перевищенням розумних строків судового розгляду, є важливою гарантією запровадження даного виду провадження і, разом із тим, з огляду на незадовільне фінансування судової системи, може стати одним із складних питань такої реформи.

Необхідність внесення змін пов'язана з тим, що положення чинного національного законодавства не відповідають вимогам статей 6 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. У зв'язку з цим Комітет Міністрів Ради Європи – орган, який здійснює нагляд за виконанням рішень Європейського суду з прав людини, – особливо наголошує на важливості існування ефективних засобів юридичного захисту, коли йдеться про нерозумну тривалість провадження [3]. При цьому проблема розгляду справ протягом розумного строку в Україні виділяється як єдина комплексна (системна) проблема, незалежно від виду провадження, і потребує негайного реагування, оскільки породжує велику кількість заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Підсумовуючи дослідження правових наслідків недотримання процесуальних строків, відзначу, що незважаючи на завдання своєчасності розгляду та вирішення цивільних справ, діюче законодавство не надає важливого значення точному дотриманню строків учасниками цивільних правовідносин. Відсутність механізму та підстав відповідальності суду за порушення розгляду справ протягом розумного строку нівелює завдання своєчасності в цивільному судочинстві.

Діюче законодавство України, порівняно з іншими державами, що ратифікували Конвенцію з прав людини та основоположних свобод і прийняли відповідні рекомендації, не передбачає права особи, щодо якої надмірно тривало провадження у справі, подати вимогу про грошову компенсацію. Відповідні підстави та порядок здійснення провадження необхідно закріпити в Цивільному процесуальному кодексі України. У зв'язку із цим пропоную доповнити ЦПК України ст. 94-2 «Компенсація за фактичну втрату часу», виклавши її в наступній редакції: «Зі сторони, яка недобросовісно пред'явила позов чи скаргу або систематично протидіяла правильному і своєчасному розгляду і вирішенню справи, суд може стягнути на користь іншої сторони компенсацію за фактичну втрату часу. Розмір компенсації визначається судом у розумних межах і з урахуванням конкретних обставин».

З урахуванням того, що передбаченими законом процесуальними засобами неможливо вплинути на прискорення судочинства, необхідно закріпити на законодавчому рівні право особи вимагати прискорення провадження, що є одним із дієвих

процесуальних засобів, які впливають на дотримання розумності строків вирішення справи. У зв'язку із цим пропоную доповнити ст. 157 ЦПК України частиною 3 такого змісту: «У випадку порушення судом розумного строку вирішення справи сторона має право подати клопотання про прискорення провадження»;

Література:

1. Справа «Кочіарелла проти Італії» (case Cocchiarella v. Italy) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-72929>;
2. Звіт по ефективності національних засобів правового захисту Венеціанської комісії 69 пленарне засідання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD%282006%29036rev-e>;
3. Щодо вдосконалення національних засобів правового захисту: Рекомендація Rec(2004) 6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам від 12 трав. 2004 року // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. – 2004. – № 4. – Редакція від 12 трав. 2004 р.

СЕКЦІЯ 5

***АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ
РОЗВИТКУ***

Керівник секції асистент Фоменко Д.О.

Зеленський К.Р.,

студент 3 курсу групи ЮІ – 124,

ІЮМП СНУ ім. В. Даля.

Науковий керівник: ас. Фоменко Д.О.

***ЕКСПЕРТ І СПЕЦІАЛІСТ: ЮРИДИЧНИЙ СТАТУС ВИСНОВКІВ
В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ***

Незважаючи на законодавче закріплення таких видів доказів як висновок і свідчення експерта та спеціаліста, на практиці залишається багато питань з приводу їх застосування та оцінки. У даній роботі я хотів би приділити увагу відмінним ознакам висновків і свідчень експерта та спеціаліста.

Останнім часом в наукових публікаціях багато уваги приділяється таким видам доказів як висновки і свідчення експерта та спеціаліста в адміністративному судочинстві. Внесені законодавцем зміни, на думку багатьох вчених, розмили грань між цими видами доказів, тому я вважаю важливим визначити процесуальне становище експерта та спеціаліста.

При вирішенні спорів про захист прав, свобод, та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, а також інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій, значення показань і висновку спеціаліста та експерта важко недооцінити.

Потреба в таких висновках заснована на отриманні доказової інформації, яку можуть дати тільки особи, що володіють спеціальними знаннями. При виникненні спору, особам які намагаються вирішити конфлікт, важливо знати до кого слід звернутися в першу чергу - до експерта або до спеціаліста, і яким буде статус висновків [1, с. 247].

В юридичних словниках дані наступні дефініції розглянутих понять.

Спеціаліст – це особа, яка притягається судом в процес для отримання консультацій, пояснень і надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складання планів і схем, відбору зразків для експертизи, оцінки майна).

Експерт – особа, що володіє спеціальними знаннями, які стосуються даної справи і призначається судом для дачі висновку. Експерт зобов'язаний з'явитися за викликом суду і дати об'єктивний висновок з поставлених питань.

Відмінності між зазначеними учасниками процесу закріплені в ст. 66 і 67 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) [2]. Як експерти, так і спеціалісти володіють спеціальними знаннями, рівень яких підтверджений відповідними документами. Вони є незацікавленою стороною судового розгляду, а тому повинні бути максимально об'єктивними і неупередженими.

Висновок спеціаліста – особлива форма застосування спеціальних знань у судочинстві. Він не підміняє висновку судового експерта і відрізняється від нього. Відмінність полягає в тому, що висновок спеціаліста – це судження з питань сторін, дане за дорученням суду, а висновок експерта – це результат проведеного наукового дослідження з питань, що містяться в постанові суду [3, с. 109].

З цього випливає висновок, що експерт виявляє приховану в слідах правопорушення нову інформацію, а спеціаліст оперує вже виявленою інформацією. Висловлюючи свою думку, він, по суті, дає їй оцінку з урахуванням своїх спеціальних знань.

Різниця між висновком спеціаліста і висновком експерта існує як за обсягом, так і за характером дослідження.

При підготовці висновку спеціаліста його основою є перетворені в логічні форми міркування, достатні для умовиводів в формі судження. Йому не потрібно лабораторне обладнання, він обмежується найпростішими пристосуваннями для спостереження ознак об'єкта, простими вимірювальними приладами, звичайною оргтехнікою.

Експерт, на відміну від спеціаліста, залежно від своєї спеціальності використовує обладнання різного ступеня складності. Його лабораторія повинна бути оснащена приладами, пристроями та системами для проведення різних видів аналізу суб'єктів [4, с. 36].

Також необхідно відзначити, що кожен експерт повинен бути спеціалістом, а спеціаліст стає експертом тоді, коли він ним призначається постановою суду. За дачу завідомо неправдивого висновку спеціаліст не несе кримінальної відповідальності, як це передбачено для експерта [2, ч.13 ст.66].

Структура і зміст висновку судового експерта детально регламентуються в законі. Так, у ст.82 КАСУ перераховані відомості які повинні бути відображені у висновку експерта. Серед них – положення про те, коли, де, ким (ім'я, освіта, спеціальність,

свідомство про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта), на якій підставі була проведена експертиза, хто був присутній при проведенні експертизи, питання, що були поставлені експертові, які матеріали експерт використав, докладний опис проведених досліджень, зроблені в результаті їх висновки і обґрунтовані відповіді на поставлені судом питання.

Закон не зобов'язує спеціаліста обґрунтовувати у висновку своє судження, а судового експерта зобов'язує всебічно обґрунтовувати у висновку свої аргументи, приведенням у ньому опису методів і результатів дослідження при проведенні експертизи. Для цього експерту надано право знайомитися з відповідними матеріалами справи, клопотати у поданні додаткових матеріалів, брати участь в процесуальних діях і з'ясовувати в їх ході стосовні до предмету судової експертизи питання. Відповідні вимоги до висновку судового експерта є і в Законі України «Про судову експертизу» [5, ст.4].

Хоча вимоги до висновку спеціаліста в законі відсутні, вони повинні містити елементи, що забезпечують повноту і однозначність суджень, а також їх достовірність.

Виходячи з вищевикладеного, я визначив, що відмінність експерта від спеціаліста полягає в наступному:

- форма участі. Експерти призначаються для проведення експертиз, спеціалісти ж залучаються для пошуку, закріплення і вилучення доказів, а також для роз'яснення іншим учасникам процесу технічних нюансів, що складають його професійні знання.

- проведення спеціальних досліджень. Експерт володіє правом проведення експертизи, а фахівець лише може ставити питання і роз'яснювати учасникам процесу питання, які входять в його компетенцію.

- постановка питань. Експерт відповідає на питання, поставлені йому на вирішення суддею, а спеціаліст може лише формулювати питання експерту.

- оцінка інформації. Експерт дає мотивований висновок з питань, зазначених у постанові, а спеціаліст – лише висловлює свою думку.

У висновку слід зазначити, що залучення спеціаліста і експерта – це найважливіша умова правильного вирішення спору. Незважаючи на те, що саме експерт дає мотивований письмовий висновок з поставлених питань, на якому базується рішення суду, висновок спеціаліста не можна недооцінювати. На підставі пояснень спеціаліста можливе проведення додаткової або повторної експертизи. Спеціаліст бере участь у постановці питань експерту і може давати роз'яснення з висновком експерта, а також представляти свою думку, відмінну від думки експерта.

Таким чином, висновки експерта та спеціаліста, володіючи різними юридичними статусами, не обумовлюють їх градації за значимістю, а служать доповненням один до одного і є, насамперед, засобом отримання об'єктивних відомостей і призначені для правильного вирішення спору.

Література:

1. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики / за ред. О.А. Пасенюка. – К.: Істина, 2007. – 608 с.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 37. – ст. 446.
3. Зінін А.М. Участь спеціаліста в процесуальних діях. – К.: Проспект, 2014. – 354 с.
4. Овсянніков І.В. Висновок і свідчення спеціаліста // Законність. – 2005. – № 7. – С. 35–38.
5. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 року № 4038–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – ст. 232.

СЕКЦІЯ 6

УЧНІВСЬКА НАУКА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Керівник секції к.ю.н., доцент Татаренко Г. В.

Секретар секції Татаренко Д.

Антоненко Вікторія

учениця 10-Б класу Красноармійського НВК.

Керівник: учитель художньої культури Красноармійського НВК Пелехань Ірина Геннадіївна

**ПАЛАЦ КУЛЬТУРИ ЯК ОСЕРЕДОК КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ
М. КРАСНОАРМІЙСЬКА**

ВСТУП. Культура – ядро, основа, «душа» суспільства. Культура - це складне, багатопланове явище, що пронизує усі сфери життя суспільства і людини. Все, чим наш сучасник відрізняється від дикуна, а теперішнє суспільство - від первісного, пов'язане з досягненнями людини в царині культури. Вивчення культури рідного краю, своєї «малої батьківщини» є важливою передумовою формування особистості. Саме тому тема, обрана автором даної роботи, є актуальною.

У 2015 році Красноармійську виповнюється 140 років. Цей час вмістив багато подій, багато людських доль. Місто обласного підпорядкування (з 1963 року) завжди вважалося містом шахтарів, залізничників, будівельників. Але протягом всієї історії значну роль відігравало соціально-культурне будівництво. Наприкінці 1960 - початку 1970-х років окреслився адміністративно-культурний центр Красноармійська: його осередком стала площа ім. Шибанкова з міською і районною радами, тіністими деревами і квітниками та масивною спорудою зі скла і бетону – Палацом культури, де проходять усі урочисті події, відбуваються концерти та інші культурні заходи [1, с.6].

Історії Красноармійська присвячено небагато видань. В історико- краєзнавчих альманах найбільш повно висвітлюються історичні події, пов'язані з революціями 1905 року, 1917 року, Великою Вітчизняною війною, післявоєнним розвитком економіки. Але системного дослідження ролі культури у розвитку нашого міста у цих виданнях не спостерігається.

Зважаючи на це, метою даної дослідницької роботи було визначено: проаналізувати значення палацу культури ВАТ «ШУ «Покровське» для культурного розвитку м. Красноармійська з 1970 року до наших днів.

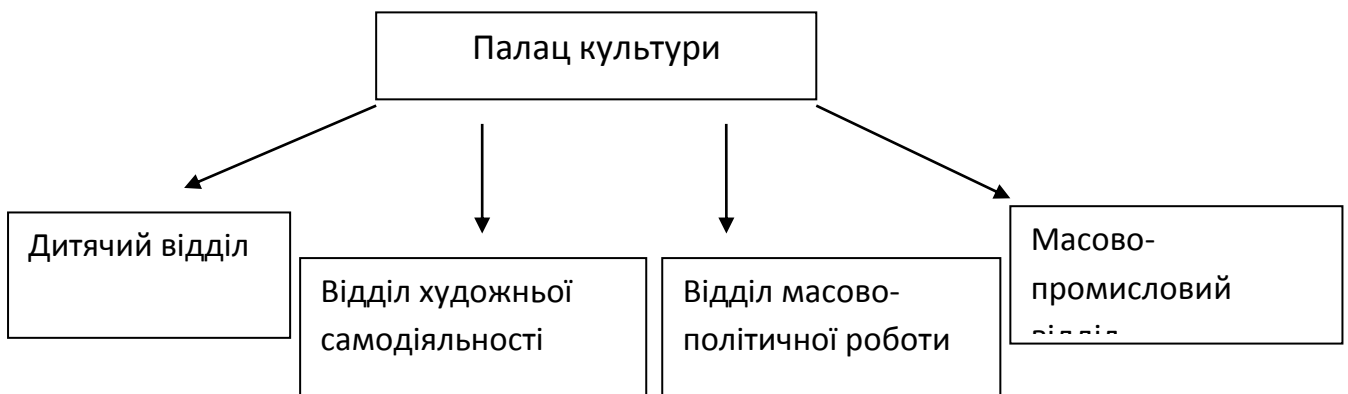
Для досягнення мети були визначені задачі:

- опрацювання вже відомих джерел інформації з історії розвитку культури в м. Красноармійську;

- збір матеріалу про роботу Палацу культури методами інтерв'ю, анкетування.
- збір та аналіз фотоматеріалів про діяльність Палацу культури;
- презентація результатів роботи на факультативних заняттях в КНВК.

Будівництво Палацу культури у м. Красноармійську почалося у 1964 році. Проект був замовлений у Москві, мабуть тому його образ подібний до Московського Палацу з'їздів. Здача цього об'єкту була запланована на 1970 рік і присвячувалась сторіччю з дня народження В. І. Леніна. Саме його ім'я спочатку було присвоєно Палацу культури. Активне будівництво почалось у 1969 році силами будівельного управління № 6 тресту «Красноармійськшахтобуд». Керувати будівництвом було довірено Сергієнку Володимирі Івановичу, який і став першим директором Палацу культури. Зустріч автора даної роботи з цією людиною відкрила багато нових фактів з історії розвитку культури нашого міста, тісно пов'язаних з історією самого Палацу культури.

Як і було заплановано, відкриття Палацу культури ім. Леніна відбулося у квітні 1970 року. Багато сил було віддано будівництву і оснащенню цього закладу. З перших днів він працював як багатофункціональна установа, метою якої було створення умов для розвитку творчого потенціалу населення міста, організація змістовного дозвілля, пропагандистська робота. Вся робота гуртків та секцій Палацу культури зосереджувалася у чотирьох відділах.

Найбільш потужним був відділ художньої самодіяльності. Було відкрито 32 гуртки. Колективи музичного напрямку відвідували як діти, так і дорослі: хоровий, вокальний, духовий оркестр, ансамбль народних інструментів. Академічний народний хор вважав себе наслідником колективу, створеного у 1905 році композитором М.Леонтовичем. Він успішно виступав на конкурсах різного рівня, а на республіканському огляді у 1972 році був

відмічений дипломом [3, с.94]. Працювали гуртки з образотворчого та декоративно-прикладного напрямку: ізо студія, фото гурток, конструювання і моделювання одягу, в'язання. Без танцювального народного колективу «Шахтарочка» (для дітей і дорослих) не обходило жодного свята. Згодом було відкрито гурток естрадного танцю. Був навіть цирковий колектив, а у 80-ті роки було створено театральну студію під керівництвом Гавриленко Світлани Миколаївни. Як свідчать дані опитування мешканців міста (респонденти віком від 45 до 56 років), вони із задоволенням відвідували спектаклі у виконанні простих робітників з промислових підприємств. Всього у першій половині 70-х років гуртки відвідувало близько 950 осіб, на середину 80-х років ця цифра вже становила 1200 осіб [за матеріалами інтерв'ю з Сергіємком В.І.].

Особливе місце в роботі Палацу культури займав відділ масово-політичної роботи. Його очолювала Іваненко Валентина Іванівна, а керівництво протягом 70-80-х років здійснював ідеологічний відділ міського комітету Комуністичної партії.

Завданнями цього відділу було проведення ідеологічних лекторіїв у Палаці культури та на агітаційних майданчиках міста, атеїстична пропаганда.

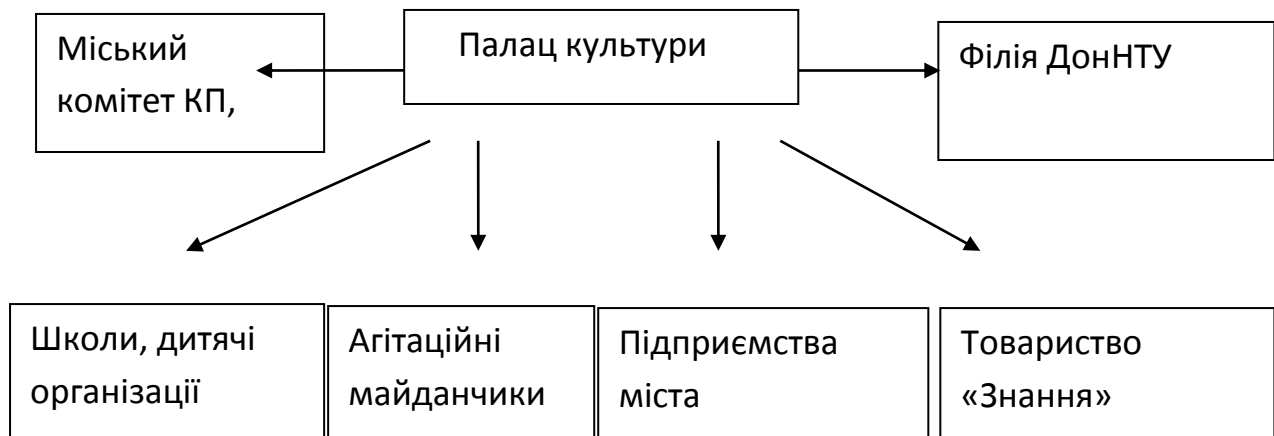
В цьому відділі працював масовий сектор, який організовував концерти артистів не тільки обласного, а й всесоюзного рівня.

Жителі регіону на сцені Палацу культури у 70-80-х роках бачили Тарапуньку і Штепселя, Надію Кадишеву, Василя Ланового, Вахтанга Кікабідзе та інших видатних артистів. Виступали на сцені Палацу й екстрасенси. Працював кінозал, де демонструвалися науково-популярні та художні фільми. Документальне кіно показували студентам вечірнього відділення Красноармійської філії Донецького політехнічного інституту для того, щоб вони підготувалися для здачі іспитів. Масовий сектор співпрацював з міським товариством книголюбів «Знання» [за матеріалами інтерв'ю з Сергіємком В.І.].

Масово-промисловий відділ організовував свята для промислових підприємств, урочисті заходи з відзначення переможців соціалістичного змагання.

Дитячий відділ організовував різнопланові заходи для дітей та молоді: свята, казкові вистави, новорічні ранки, конкурси, благодійні акції. Його діяльність виходила за межі Палацу. Відділ підтримував зв'язки зі школами міста, Станцією юних техніків, кімнатами школярів у мікрорайонах міста, Дитячо-юнацькою спортивною школою. Для малечі було оформлено «Кімнату казок».

В цілому Палац культури у перші 20 років свого існування співпрацював з багатьма організаціями міста.

Переживши нелегкі 90-і роки, коли відключалося світло, недостатнім було опалення, не вистачало коштів на капітальний ремонт, Палац культури отримав «нове життя» завдяки тому, що у 2000 році став частиною соціальної сфери Шахтоуправління «Красноармійська-Західна №1». До соціальної сфери також увійшли Дитячо-юнацький центр «Надія», фізкультурно-спортивний комплекс «Олімпійський», Дитячий методичний центр Християнської православної просвіти. З цього періоду змінилася не тільки назва (Палац культури ВАТ «ШУ «Красноармійська-Західна №1», а з 2010 року – Палац культури ВАТ «ШУ «Покровське»), змінилися деякі напрямки роботи закладу. Значну увагу стали приділяти розвитку дитячої творчості. У Палаці культури було відкрито гуртки для дітей та молоді нових напрямків: інтелектуальний клуб, школа бального танцю, гурток сучасного танцю «Максимум», спортивні секції. За матеріалами опитування членів гуртків Палацу культури (всього 26 респондентів 10-16 років) діти приходять у Палац культури з метою розвитку своїх здібностей відповідно до інтересів і вподобань, а також з метою знайти нових друзів, досягти успіху в улюбленій справі. Більшість з них є лауреатами та переможцями різноманітних конкурсів. Студія образотворчого мистецтва, хореографічний колектив «Отрадушка», студія бального танцю «Едельвейс» отримали статус «Зразковий колектив». Керують роботою гуртків як майстри своєї справи, що працювали майже від самого початку роботи Палацу культури, так і молоді, перспективні керівники. Директором Палацу культури у ці роки стала Зоря Ірина Олександрівна – талановитий ініціативний керівник (нині працює у Києві) [5].

Духовний розвиток мешканців міста на основі православних традицій став провідною ідеєю діяльності закладу. На сцені Палацу культури проходять вистави, концерти, фестивалі.

Творчі студії організовують виставки. Співпраця Палацу культури з установами та підприємствами міста розвивається і поглиблюється. Актори та творчі колективи з різних куточків країни приїжджають до Красноармійська, щоб поділитися своїми талантами.

З 1970 року до сьогоднішнього часу Палац культури є однією з головних установ міста, що задовольняє художньо-естетичні потреби дітей та дорослих, збагачує духовну культуру наших жителів, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій. Він продовжує кращі традиції, закладені небайдужими людьми від самого початку існування цього закладу. Відродження духовності у 2000-х роках в цілому є важливою передумовою формування особистості, і Палац культури у цьому процесі є «культурним оазисом нашого міста». За результатами опитування мешканців міста (всього 18 респондентів від 22 до 56 років) Палац культури за весь період його існування став одним з «основних джерел культурного виховання жителів нашого міста», тим закладом, що «наповнює нас енергією, творчістю дітей та дорослих».

Література:

1. Красноармійськ: учора, сьогодні, завтра /Укладач Р. І. Гордієнко. - Київ: Спалах, 2000.
2. Любимый город. Историко – краеведческий альманах. Выпуск 1. - Донецк: Каштан, 2013.
3. Олейников М. Я. Красноармейск. Ист.- краевед. очерк. - Донецк: Донбасс, 1974.
4. Матеріали інтерв'ю з першим директором Палацу культури Сергієм Володимиром Івановичем.
5. <http://donetsksteel.com/ru/company/coal/pokrovskoe.06239.com.ua>

Баранова Владислава

учениця 11-А класу Красноармійського НВК.

Керівник: учитель історії Красноармійського НВК Гречук Ірина Олександрівна

ІСТОРІЯ – НАСТАВНИЦЯ ЖИТТЯ

«Історія - наставниця життя. Бо не знати того, що було до твого народження, означає назавжди залишатися дитиною ». Ці мудрі слова належать знаменитому грецькому оратору Цицерону.

Це висловлювання означає, що історія - незвичайна, завжди сучасна і «жива» наука. Спочатку термін «історія» означав у перекладі з давньогрецької мови «розслідування, пізнання, встановлення».

“Можна не знати, не відчувати потягу до вивчення математики, грецької і латинської мов, хімії, годі й знати тисячі наук, та все ж бути освіченою людиною; але любити історію може лише людина, цілком нерозвинена розумово”.

Н.Г. Чернишевський.

Адже , і справді , історія - це ґрунт, на якому зростає нація. Минуле не зникає, а продовжує існувати в накопиченому досвіді соціуму. Узагальнення та обробка накопиченого людського досвіду - перше завдання історії.

В давнину говорили, - "Historia est magistra vitae" ("Історія - наставниця життя"). І справді , люди завжди, а особливо в тяжкі часи намагаються знайти відповіді на питання сучасності , спираючись на світовий соціальний досвід. На прикладах історії люди виховуються у повазі до вічних цінностей: мира, добра, справедливості, свободи, краси.

Історія - одна з найважливіших форм самосвідомості людей. Досвідом історії намагаються скористатися різноманітні політичні сили. Посиланнями на історію вони обґрунтовують свої вчинки. Тому в тлумаченні тих або інших політичних подій простежується безперервна боротьба різних ідей та думок.

Зацікавленість людей у результатах вивчення свого минулого дає певне підґрунтя до скептичного ставлення до історії як науки, що об'єктивно оцінює події та закони історичного розвитку. Часто можна почути слова про те, що історія використовується для обґрунтування завдань політичної боротьби, що кожне покоління, кожна партія заново переписують історію.

Та все ж таки, не дивлячись на плюралізм у відповідях на глобальні питання розвитку людства, так і при інтерпретації окремих фактів, існує об'єктивна істина. Не звинувачувати, а вивчати та пояснювати його - завдання наукового знання. Пошуки істини в історії - складний, але в той же час цікавий, захоплюючий процес.

Пошук та затвердження істини у всі часи були головною метою науки. Історія є своєрідною соціальною пам'яттю людства, резервуаром його соціального досвіду, які вона передає від одного покоління до другого. Історики вивчають минуле не задля того, щоб

піти від сучасності. Історія служить сучасності, пояснюючи сьогоднішній день та надаючи матеріал для прогнозування майбутнього.

Історична наука намагається дати цілісне бачення історичного процесу в єдності всіх його характеристик. У цьому вона не відрізняється від інших наук. Як і в інших науках, в історії відбувається накопичення та відкриття нових фактів, удосконалюється теорія з урахуванням розвитку інших наук (культурології, соціології, політології тощо), методи обробки та аналізу джерел. Багато фактів, подій, явищ нашої історії з відкриттям нових джерел, розширенням нашого кругозору, вдосконаленням теоретичного знання сьогодні оцінюються інакше, ніж п'ять-десять років тому. Все це - свідectво того, що історію "переписують" не тільки із політичної кон'юнктури, але і у відповідь на розширення наших знань про минуле.

Неможливо створювати новий світ, ігноруючи минуле. Цю істину знали у всі часи. Всебічне наукове дослідження матеріальної та духовної культури минулого робить нас більш багатими та розумними. Все це свідectво на користь того, що знання історії дозволяє ясніше зрозуміти сучасність, але і сучасність у свою чергу ставить завдання максимально точного усвідомлення минулого, що має не тільки моральну, але і практичну цінність.

Особисто для мене дослідження історії – це прагнення знати що сталося в минулому для того, щоб розуміти чому сьогодні так, а не інакше, для того, щоб можна було спрогнозувати майбутнє, хоч і в загальних рисах, для того, щоб усвідомити помилки минулого задля недопущення їх у майбутньому.

На роль історії в різні часи дивилися по-різному. В епоху юності людства, коли люди жили порівняно невеликими і компактними громадами, в житті яких брали безпосередню участь практично всі жителі, історія могла служити і на ділі служила наставницею життя. Так, скажімо, було в Стародавній Греції і Римі. Історики того часу бачили своє завдання в тому, щоб безпосередньо порушити у своїх одноплемеників високі моральні почуття.

Для багатьох історія служить розвагою, а також засобом відволіктися від дійсності, яка рідко викликає у нормальної людини задоволення. Історія тим і хороша, що в умілих руках набуває будь-який вид. Минуле можна як завгодно прикрашати, романтизувати, лиходіїв перетворювати на благородних героїв, нікчемні події роздувати до загальносвітового значення і навпаки. Однак, у будь-якому випадку писати історію слід

захоплююче. Але потрібно пам'ятати про те, що історія повинна залишатися історією, тобто бути об'єктивною та правдивою.

Кожне покоління повинно передати своїм нащадкам максимальну кількість інформації, пам'яток про найсуттєвіші події, які відбуваються. Тільки так ми зможемо зберегти пам'ять про себе.

Література:

1. *Іванченко Р.* Історія без міфів. Бесіди з історії Української державності. — К., 1996.
2. *Коцур А.* Українська державність: історія та сучасність. — Чернівці, 2000.
3. *Крип'якевич І. П.* Історія України. — Львів, 1992.
4. *Литвин В. М., Мордвінцев В. М., Слюсаренко А. Г.* Історія України. Навчальний посібник. — К., 2002.

Бардаш Віолетта

учениця 11-А класу Красноармійського НВК.

Керівник: учитель історії Красноармійського НВК Гречук Ірина Олександрівна

ІСТОРИЯ – НАСТАВНИЦЯ ЖИТТЯ

“Історія – це ліхтар у майбутнє,
який світить нам з минулого”.

(В. Ключевський)

В.О. Ключевський сказав: «История – не учительница, а назидательница, наставница жизни; она ничему не учит, а только наказывает за незнание уроков». Та чи дійсно це так? Навіщо людству така наука, як історія? Для чого потрібно вчити події, які вже давно відійшли у минуле?

Відповідь на ці питання проста й очевидна - вивчаючи минуле, ми будуємо своє майбутнє, користуючись досвідом поколінь, які жили за багато століть до нас. Історія — це наша культурна спадщина. Завдяки їй ми знаємо, що в нас є минуле, є корні. Історія допомогла нам зрозуміти, що всі здобутки людства раптом не з'явилися хтозна від куди. А її вивчення відкриває перед нами барвистий світ минулої дійсності. Ми стаємо безпосередніми учасниками подій, які відійшли назад у час, але позначилися на

формуванні сучасного людського суспільства. Історія не має неважливих сторінок, адже кожен вік, прожитий людством, несе в собі повчальний і наставницький характер.

Навіть і наше сучасне життя постійно спирається на досягнення минулого. Можна навести такі прості приклади : кожна людина покладається на досвід своїх предків і намагається не допустити їх помилок у майбутньому; більшість творчих людей використовують твори мистецтва як основу для створення нових унікальних ідей; а економістам і бізнесменам вивчення розвитку й ведення справ різних підприємств у минулому дозволяє оцінити їх ефективність і допущені помилки, ідеї та нововведення в сьогоденні. Історія також може навести багато прикладів, як окрема людина чи нація допускали невиправні помилки. Саме з історії взяті основні тактики бою, способи виготовлення ліків із рослин, методи управління державою. Навіть різноманітні вироби людства, які так необхідні нам у сучасному повсякденному житті, ніколи не були б винайдені без історії.

Усе це здається зрозумілим. Але постає питання : навіщо детально вдаватись у хід історії, вивчати конкретні дати, історичних постатей? Тому що історія ще дає нам загальну картину світу. Ми бачимо причини виникнення певних подій і наслідки, до яких вони призвели; і можемо над цим замислитися. Ця наука сприяє розумовому й духовному розвитку, виробляє гнучкість розуму й допомагає запобігти багатьом помилкам, яких допустилися наші предки. Історія дає нам уроки на майбутнє, щоб ми враховували їх на практиці.

Також історія дуже цікава. Цікаво знати, як колись давно жили люди. Адже вони мали погляди, традиції, звички зовсім відмінні від наших. Вони навіть по-іншому вдягалися, облаштовували свої житла, збирали врожай. Цікаво знайомитися з думками людей, які жили в минулих епохах, і, незважаючи на це, все одно змогли донести свої вчення до нас, сучасного покоління, у вигляді історичних книжок, літературних творів, архітектурних пам'яток, витворів мистецтва тощо. Вивчаючи традиції, звичаї, культуру своєї країни, розумієш, як стрімко розвивалося людство. Адже розвиток культури та збереження традицій предків - запорука успішної сильної квітучої нації.

Що стосується політичної діяльності держав, то і тут знання історії допомагає вчасно зіставити події, проаналізувати їх і знайти найкращий вихід із будь-якої ситуації.

Історія важлива і для сучасних вчених, що розуміють, у якому напрямку варто рухатися, які висновки, ґрунтуючись на працях попередників, варто зробити.

Хочу виділити ще одну причину, через яку історія стала такою необхідною для нас наукою. Життя людини не обмежується знанням тільки професійної сфери. Нам дуже часто доводиться діяти в соціумі: голосувати на виборах, висловлювати свою громадянську позицію з якогось питання, підтримувати ту чи іншу партію. Щоб цей вибір не був безглуздом, треба знати історію явищ такого роду. Погодьтеся, наприклад, що людина, яка добре знає історію релігійних навчань, менше схильна до ризику бути втягнутою в якусь релігійну секту.

Історію треба вчити, щоб мати право називатися по-справжньому освіченою людиною. Адже знати і пам'ятати, як зароджувалася державність своєї країни, який шлях пройшов народ для того, щоб стати повноцінним суспільством, як розвивалася культура людства - священний обов'язок людини і громадянина.

Англійський історик Г.Т. Бокль колись сказав: “Закони історії діють як механізми годинника”. Насправді, давно відомо, що в цьому світі усе повторюється з певною циклічністю; змінюються дати, постаті, назви держав, але всі події періодично повторюються. Наприклад, розпади єдиних держав, міжнародні війни, конфлікти, усе це було раніше, повторюється і сьогодні. Історія демонструє неможливість змінити минуле, щоб людина замислилася, як вона буде сьогодні. Історія копітко працює з вічними людськими цінностями, але сама оцінок ніколи не виносить. Це право вона надає нам. Вона виступає безстороннім спостерігачем життя людства, ніколи не вказує на винних і жертв. Робити це повинні ми шляхом глибокого аналізу історичних фактів.

Історія є своєрідною соціальною пам'яттю людства, резервуаром його суспільного досвіду, який вона передає від одного покоління до другого. Історики вивчають минуле не задля того, щоб піти від сучасності. Історія служить сучасності, пояснюючи сьогоднішній день та надаючи матеріал для прогнозування майбутнього. Історія – це свідок часів, світило істини, життя та пам'яті, учителька буття, вісниця старовини. Історія — це справжня наставниця нашого життя.

Література:

1. *Бойко О. Д.* Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Видавничий центр «Академія», 2002.
2. *Борисенко В. Й.* Курс української історії: з найдавніших часів до XX століття. Навчальний посібник. — К., 1996.
3. *Британ В. Т., Висоцький О. Ю.* Історія України з давнини до початку XXI століття. — Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. — 170 с.

4. Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX — XX ст. — К., 1996.

Качмар Зоряна

учениця 11-Б класу Красноармійського НВК.

Керівник: учитель історії Красноармійського НВК Гречук Ірина Олександрівна

ДОНБАС – КРАЙ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА

***Митець потрібен своєму народові та
усьому світові тоді, коли його творчість
зливається з криком його нації.***

Василь Стус

Південно-східна частина України називається Донбасом. Про ці споконвічні українські землі істориками написано не так багато, а ще менше з написаного є відомим для широкого кола українців. Слід відзначити, що десятиріччями деякі історичні факти перекручувались, подавались так, щоб зменшити роль самих українців у становленні й розвитку цього промислового регіону.

Таке поняття, як Донбас, існує в нашій історичній науці з початку XIX століття. Його походження цілком було пов'язане з геологічною наукою, яка виділила цей регіон України за його характерними ознаками. А вжив уперше цю назву в 1827 році інженер Ковалевський Є.П., уклавши геологічну карту земель Донбасу, які прилягають до басейну річки Дінця. Згодом тут завдяки значним покладам вугілля та інших цінних матеріалів утворився потужний промислово-економічний район, який охоплює дві східні області України – Донецьку та Луганську.

Я народилась, живу і навчаюсь у місті Красноармійську Донецької області, а це означає, що Донеччина – мій рідний край, а моя Батьківщина – Україна.

У своєму дослідженні я хочу показати, що Донбас – край українського слова. Довести це мені допоможуть історичні факти і творчі доробки митців літератури, краєзнавства та науки нашого краю.

Донеччина... Ти багата і щедра на мужніх шахтарів і металургів, залізничників і хліборобів, будівельників і моряків, на митців, учених, носіїв української культури та

науки. Потенціал Донеччини формувався декілька століть. Це був довгий, важкий шлях. Дорогою ціною здобувалася слава і велич Донбасу. Ціною хижацького спустошення «підземних комор» донецької землі, отруєння атмосфери хімічними і металургійними заводами, які завдавали катастрофічну шкоду навколишньому середовищу. За металургійними і машинобудівними гігантами, за монументальними пірамідами териконів, хімічних монстрів, не помічали дореволюційних «собачовок», у яких довгими роками тулилися прості робітники та їхні сім'ї, яких свого часу називали «гегемонами пролетаріату».

Так склалося, що з розвитком промисловості Донбасу тут утворився потужний ринок праці. Сюди пішов потік робітників із різних регіонів України і південної Росії. Населення Донеччини стало багатонаціональним. Поступово відбувалося цілеспрямоване, пряме і приховане придушення української культури та мови.

Донеччино моя! Із самого початку колонізації колишнього Дикого поля ти зазнала ідеологічного, політичного і економічного тиску. Багато подій відбулося за роки твого розквіту: обмежувалась сфера вжитку української мови, руйнувалися храми, закривалися монастирі, нищилась самобутня українська культура, духовність та обрядовість. Але ти вистояла, не зламалась, ти давала наснагу митцям культури та мистецтва, а вони у своїх творах оспівували твою красу і велич рідною українською мовою.

Донбас як промисловий край відображено в багатьох творах українських письменників, а також він і сам як український край, населений переважно українцями, дав багато яскравих талантів для української культури, у тому числі й у літературі. Особливого розквіту українське слово на Донеччині отримало в період національного відродження на початку XX століття та в його 20-ті роки. У ці часи здійснювалася так звана «українізація»: відбувався перехід на українську мову в державних і шкільних установах, пресі, книгодрукуванні. У Донбасі народжувались українські газети, журнали і навіть театри. Так, у Гришиному (нині місто Красноармійськ) з травня 1920 року стала виходити газета «Змичка». Письменники Донбасу активно переходять на українську мову (Б. Горбатов, Г. Жукін, В. Торін, Ю. Черкаський). У 1928 році під гаслом «Робітники Донбасу мають знати українських письменників» відбувається урочистий приїзд у м. Сталіно Павла Тичини, Володимира Сосюри, Остапа Вишні, Івана Микитенка.

Та, на жаль, таке становище було недовгим. На початку 30-х років смертоносний вихор репресій пройшовся Україною. У цей час тотально знищувались здобутки

українства: закрито українські школи й періодичні видання, репресовано поетів і письменників, заборонено українські книжки. У кривавому ряду цих злочинів проти українського народу – винищення українського письменства на Донбасі.

Протягом усього періоду історії Донбасу, регіону вкрай зрусіфікованого, тут завжди лунали, як це не дивно, палкі слова на захист української культури, за незалежність України. Вірними синами українського народу були донбасівці Михайло Петренко, Микола Чернявський, Володимир Сосюра, Василь Голобородько, Василь Захарченко, Василь Стус, Станіслав Жуковський і ще багато інших митців літературного слова. Ці сміливі, патріотичні провідники українського слова, представники Донеччини, не давали і не дають замулити українську мову, вони розчищають їй дорогу, прищеплюють любов до «солов'їного» звучання. У свої творах вони оспівують рідний край, його історичні події, чудову природу краєвидів і головне багатство краю – його людей, трудівників праці, науки і культури. Узяти хоча б Володимира Сосюру, «солов'я України». Поет через пейзажні малюнки рідного краю висловлює свою велику любов до Батьківщини, до рідної мови, до батьківського краю:

Швидкий Донець, і шум сосон,
І аромати м'яти-рути,
Як золотий дитинства сон,
Мені ніколи не забути.

А славнозвісний вірш Сосюри «Любіть Україну» знає кожен громадянин нашої держави.

Співцем шахтарського краю по праву вважається донецький поет Станіслав Жуковський. Своєму рідному краю він присвятив величезну кількість творів, зокрема «Донеччина», «Рідний край», «Донбас», «Моя земля», «Донецькі вечори», «Земля батьків». Він сучасний поет, який в українській поезії своєю синівською любов'ю так гаряче оспівує шахтарський край.

Уваги заслуговує ім'я викладача Красноармійського НВК Петра Євгеновича Гайворонського. Його ім'я добре відоме не тільки в нашому місті, але й в Україні загалом і далеко за її межами – у Канаді, Австралії. Його книги з історії рідного краю знаходяться в багатьох історичних музеях, у бібліотеках міст і шкіл, зокрема такі як «Вугільні підприємства Красноармійська», «Історія міського статусу Красноармійська», «Красноармійське педагогічне училище». У 2006 року побачила світ його книга «Струни серця», до якої увійшли твори поетичного характеру, пріоритетною в ній є інтимна лірика.

Неймовірною є документальна повість «Микола Момот: Життя без антрактів», що побачила світ у 2010 році. Нещодавно Петро Євгенович отримав високі нагороди, у тому числі медаль імені Михайла Петренка. Він – член Національних спілок журналістів і краєзнавців. Він завжди у творчому пошуку.

За останні роки патріотами Донеччини багато робилося для популяризації української культури і мови. Оновив репертуар Академічний Донецький обласний український музично-драматичний театр. Тут усе частіше стали лунати українські пісні. В області цілеспрямовано проводиться мовна політика, з року в рік зростає кількість періодичних друкованих видань українською мовою. У більшості шкіл, училищ, ВНЗ навчання проводиться державною мовою. Велику роль у нашому краї багато десятиріч відіграє обласна газета «Донеччина», яка приділяє значну увагу збереженню і розвитку українського слова в регіонах.

Розповідь про те, що Донбас – край українського слова, можна ще продовжувати і продовжувати. Але навіть із того, що наведено вище, можна упевнено сказати, що міф про «рускоязычний» наш край не має права на існування. Нам близька українська мова, і я впевнена, що пройде час і вона займе провідне місце в нашому житті й в побуті також.

Хочу завершити цю роботу словами Миколи Руденка:

«Важливо показати, що Донбас – органічна частина України, що вона робить не лише величезний внесок у створення економічної потуги України, але і в її духовність. В усіх жанрах сучасної української літератури Донбасу, у його фольклорі, його живописі, музиці, театральному мистецтві – усупереч усім несприятливим обставинам проявляється творча сила українського народу. І тут Донбасу є чим гордитися!».

Література:

1. Історія міст і сіл УРСР. Донецька обл. - Київ, 1970. Стор. 13-17.
2. Донеччина. Редактор В.Ф. Вовенко. Видавництво «Діапрінт». Донецьк, 2004. Стор. 244-250.
3. Романько В. Таємниця духовного скарбу. – Журнал «Донбас», 1994.
4. Література донецького краю. Донецьк, 2006.
5. «Плекаймо рідну мову». Лауреати премії газети «Донеччина». Донецьк, 2006.
6. «Петро Гайворонський. Вибрані твори.». Донецьк: Каштан, 2011.
7. «Іван Костін. Мій рідний край». Донецьк: ТОВ ЛЕБІДЬ, , 2001.

ІСТОРІЯ – НАСТАВНИЦЯ ЖИТТЯ

Історія людства значною мірою зникла з нашої пам'яті. Лише дослідницькі пошуки в якійсь мірі наближають нас до неї. Неосяжна глибина тривалої історії недостатньо освітлена тьманим світлом нашого знання. Дані історичного часу - часу письмової документації - випадкові і неповні, число джерел росте лише починаючи з XVI ст.

Наша історія відкрита в минуле і майбутнє. Її не можна обмежити ні з того, ні з іншого боку, щоб змалювати тим самим завершену картину, повний її образ. У цій історії перебуваємо ми і наш час.

Сьогодення відбувається на основі історичного минулого, вплив якого ми відчуваємо на собі. А роздуми над хвилюючим майбутнім змушують нас зазирнути в вічні витоки. Адже саме історія допомагає знайти багато відповідей на нагальні питання, застерегти від помилок, що мають здатність безупинно повторюватись. Лише історичний спадок людства в цілому може дати масштаб для осмислення того, що відбувається в даний час.

Погляд, звернений у минуле, занурює нас в таємницю людського буття. Те, що у нас взагалі є історія; що історія зробила нас такими, якими ми є сьогодні, - все це змушує нас поставити низку запитань. Звідки це? Куди це веде? Що це означає?

Загальна картина історії може звестися до простого виявлення окремих закономірностей і нескінченному опису безлічі подій: одне і те ж повторюється, в різному виявляється подібне; існують різні структури політичної влади в типовій послідовності їх форм, існує також їх історичний перетин; у сфері духовного існує рівномірне чергування стилів.

Чи цього недостатньо, аби зробити висновок, що історія є справжньою наставницею життя, повчальною книгою, сторінки якої красномовно описують помилки, яких припускається людство знов і знов? Ті дані про минуле наших прабатьків, які ми маємо, те уявлення, яке ми створюємо за допомогою етнографії, фольклористики та історії і використовуємо для психологічного усвідомлення про споконвічні потяги людини, часто слугують дзеркалом нашої сутності, яке у свою чергу відкриває те, що ми інколи охоче

приховуємо від самих себе, про що ми за відомих умов забуваємо і що, раптово перетворюючись на реальність, вражає нас і сприймається як катастрофа.

Історія покликана показати життя у всьому її різноманітті: у величі, злетах і падіннях, у непередбачуваних відкриттях. Минулі покоління передають нам не тільки свої трудові навички, досвід, досягнення, а й свої помилки й прикрощі. Все це залишило свої сліди в історії та дісталось у спадок сучасним людям. А ми, щось прийнявши з минулого і щось відкинувши, самі залишаємо у спадок наступникам і свої досягнення, і свої помилки. Кожне покоління, як і кожна людина, вчиться на власному досвіді. Історія ж минулих часів повинна вчити всіх нас. У цьому також одна з її головних ролей. Важливо тільки правильно сприйняти її уроки.

Як часто лунають фрази стосовно гучних подій про те, що «пам'ять вічна, про це будуть пам'ятати завжди, ніщо не буде забуто» та багато іншого, і як час нещадно стирає всю значущість подій, вкриваючи їх пилом забуття. Події важливі лише в зацікавленості самих людей, яка проте є дуже мінливою, як і все людське. Деякі факти приковують до себе досить тривалу увагу людства, а інші, не менш важливі, зникають у пам'яті. Таким чином і виникає розмита, нечітка картина уявлення про існування наших предків. Це неприпустимо. Адже історія слугує нам вічним орієнтиром, яким часто нехтують через неповноту або недостовірність знань. Всі сфери життя людського суспільства мають свої закономірності, які вивчає історична наука. Розглянувши дію цих закономірностей у минулому, можна використовувати їх і в сучасному світі. Знати минуле - означає зрозуміти багато в чому сьогодення і передбачати майбутнє.

На мій погляд, зараз ми маємо дуже велику проблему: сучасна українська молодь зовсім не знає своєї історії! Чому ж так трапилось? Невже можна прожити яскраве, повноцінне життя не знаючи своїх коренів, не пишаючись своїми пращурами? У наш час інформаційних технологій і різноманітних можливостей молодь зовсім не цікавиться своїм минулим.

Відповідь на всі запитання можна знайти у досвіді минулих літ. Як стверджують, історія завжди повторюється, та не існує під цим сонцем нічого такого, що не відбувалося б раніше. Події нашого часу дуже нагадують ситуацію трьохсотлітньої давності. Тоді наша країна, як і сьогодні, опинилася перед важким вибором між Заходом та Сходом. Щоб спрогнозувати, чим усе це може закінчитися, достатньо здійснити екскурс у минуле на триста років назад. У той час Україна розділилася на кілька російських губерній. Навіть тоді події повторювались: полковники постійно вели боротьбу за право володіння

гетьманською булавою та приймали сторону то одного, то іншого союзника. Правобережна Україна постійно вела війну з Лівобережною за своїх гетьманів. Цей період в історії України дуже символічно зветься «Руїна». Гетьмани підписують нові договори з Польщею, Кримом, Росією та кожного разу йдуть на політичні, економічні та територіальні поступки за військову підтримку... Зрештою, тоді від незалежності України залишилася лише пам'ять...

Отже, можна зробити висновок, що не до кінця вирішені проблемні питання у минулому тягнуть за собою низку наслідків та непорозумінь у теперішньому. Історія рухається за принципом спіралі: події повторюються, доповнюючись додатковими умовами відповідно до вимог часу. Щоб вирішити проблему, треба знати її корінь та проаналізувати майбутні наслідки. Дуже хочеться, щоб кожен українець розумів важливість та трагічність теперішніх подій та з усією відповідальністю ставився до формування власного незалежного світогляду. Необхідно пам'ятати, що всі люди беруть участь у створенні великої книги життя - історії, тобто кожен з нас є її співавтором і повинен сприяти красномовному написанню кожного абзацу і не допустити прикрого рядка!

Література:

1. *Малик Я., Вол Б., Чуприна В.* Історія української державності. — Львів, 1995.
2. *Нагаєвський І.* Історія української держави ХХ століття. — К., 1994.
3. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В. І. Танцюри.- К., 2001.
4. Політична історія ХХ століття: Навчальний посібник. / В. Ф. Салабай, Л. О. Панчук, Я. А. Титаренко та ін. — К., 2001.

Попова Тат'яна

*учениця 10 класу Новобелянської СОШ I-III ступеней
Новопсковського р-на, Луганської області.*

ПРОФЕССИЯ «ЮРИСТ»: КАК Я ЕЕ СЕБЕ ПРЕДСТАВЛЯЮ

Каждый человек стоит на пороге выбора жизненного пути. От этого выбора будет зависеть вся его дальнейшая жизнь. Всем хочется заниматься любимым делом. Кому-то нравится лечить людей, другим нравится работать с бумагами, бороться с преступностью, ухаживать за растениями, в общем, любой из них хочет сделать что-то полезное не только для себя, а и для окружающих.

Многие из нас выбирают самые популярные и престижные профессии. Одной из таких, на мой взгляд, является профессия юриста. Первыми юристами были римские жрецы — понтифики.

Понтифики имели судебную власть во всех религиозных вопросах, касавшихся как частных лиц, так и магистратов и жрецов, а в случаях, когда существовавшие законы и обычаи оказывались недостаточными или неудовлетворительными, они устанавливали новые законы и положения, в которых всегда следовали собственному суждению о том, что соответствует существующим обычаям и традициям.

Значение слова юрист в словаре Даля в переводе с латинского означает-правовед, законовед, законник. Само понятие “юрист ” объединяет всех тех, кто работает в юридической сфере -следователей, прокуроров, адвокатов, нотариусов. Эта профессия напрямую связана из знанием законов и прав своей страны, или той, на территории которой, он на данный момент работает и проживает.

С моей точки зрения, основной задачей юриста является сохранение закона и правопорядка. Он должен не только помогать юридическими советами, но и знать выход из определенных ситуаций. Настоящий юрист должен не только иметь высшее образование и знать все законы и права, а и обладать такими качествами как: усидчивость, умение убеждать, настойчивость...

Прежде всего, юрист не должен делать ошибок, так как это может крайне неблагоприятно сказаться на жизни конкретной osoby, или даже общества. Вообще в мире не так уж и много таких почетных, ответственных, и в то же время сложных специальностей.

В наше время нельзя без юридических услуг, так как люди часто нуждаются в услугах нотариуса, адвоката, прокурора, следователя... Без этой специализации в мире бы настал полный хаос, в котором никто не знает, что такое закон.

Юристам по роду своей деятельности приходится сталкиваться с самыми различными задачами. К общим обязанностям юриста можно отнести составление

договоров, помощь в разрешениях споров, представление интересов клиента в судебных процессах, сопровождение сделок, тесное взаимодействие с органами государственной власти и разрешительными инстанциями.

В детстве ведь любой из нас мечтал о том, кем он станет, когда вырастет. Кто-то хотел совершить полет в космос, стать актером, танцовщицей или врачом. Я же в свою очередь хотела, чтобы в моей будущей профессии надо было доказывать невиновность человека, который не нарушал закон, или же обратное, чтобы тот, кто совершил злоумышленное деяние, ответил за свой поступок по всей строгости закона. С того времени меня охватила мысль, чтобы моя будущая профессия была именно юрист. И для себя я сделала ***вывод, что юристы – это такие люди, которые выбрали для себя тернистый путь не ради денег, не ради положения, а ради тех людей, чьи жизни и права они призваны защищать!***

Святоха Владислав

ученик Новобелянской СОШ I-III ступеней

Новопсковского р-на, Луганской области.

ДОКУМЕНТЫ КАК СВИДЕТЕЛИ ИСТОРИИ

Как известно, первые документы появились в Риме, да что там, вся юридическая деятельность заснована в этом древнем городе.

Предлагаю разобрать ряд старейших документов известных на сегодняшний день нам. Самым старым международным договором, который сохранился на сегодня, был договор между Хеттами и египтянами - одни из первых великих цивилизаций. У них были непростые отношения, и оба народа обладали для того времени серьезной военной мощью. Одним из основных камней преткновения в отношениях между хеттами и египтянами был город Кадеш, расположенный на современной территории Сирии. В 13 веке до нашей эры хетты завоевали находившийся под египетским контролем город, который был важным торговым центром. Египетский фараон Рамсес II с 20-тысячным войском попробовал отбить город, но безуспешно. Обе стороны поняли, что ни одна из них, скорее всего, не сможет одержать окончательную победу и попробовали найти другое решение. Результатом стал мирный договор, подписанный в 1269 до н.э.

Медицинские карты, выписки, направления и назначения тоже в своём роде документы, первые сведения о медицинских документах, которые известны на наше время это египетский папирус. Этому документу, который известен как "Гинекологической папирус Кахуна", исполнилось 4000 лет. Документ нашли в 1889 году. В нём содержатся инструкции о диагностике и лечении ряда заболеваний.

Также одним с древнейших в истории дипломатических переписок являются переписка фараона Египта с правителями соседних государств. Эти глиняные таблички, известные как "письма Амарна", были отправлены в 14 веке до нашей эры.

Зацепив эту тему нельзя просто так обойти свидетельства о браке. Древнейшими считаются, левантинские папирусы являются коллекцией документов, датированных 5 веком до н.э., которые были найдены на острове Элефантина на реке Нил. В то время на острове было расположено еврейское поселение под названием Йеб, которое выступало в качестве египетского гарнизона. Среди различных договоров были три свидетельства о браке, старейшие с известных документов, дошедших до наших дней. Эти документы описывали свадебные расходы, в том числе приданое невесты. Одного из женихов звали Анании бен Азария, а его невесту Тамут.

Старейший свод законов - это Законы Ура Намму, царя Ура, Шумера и Аккада, являются древнейшим сводом законов, дошедшим до наших времен. Свод законов были написан около 2050 г. до н.э. и охватывает широкий спектр преступлений.

Но ненужно забывать, что мы тоже являемся частью истории, и наше существование не пройдёт незаметно. Первый документ, который появляется у человека с его рождения - это свидетельство о рождении, бумага, которая доказывает существование этой физической особы. В 21 веке документы отвечают за всё. Национальность, место проживания, психологическое состояние другие факторы человека. Вся наша жизнь излита на бумаге как древняя летопись, да это и есть летопись. Летопись наших времён, нашего века, которая откроет большой поток информации для будущего поколения, и даст возможность творить историю ему. А какой она будет - зависит уже от них. Документы – главные свидетели истории всех времён и народов!

Татаренко Дмитро

учень 8-А класу школи-гімназії № 42, м. Луганськ.

Я МАЮ ПРАВО

Як часто чуємо слова: Я маю право! Я- людина!
Я маю право на життя, і на ім'я, і на родину!
Я маю право гідно жити, і працювати, і творити.
Я маю право на свободу і на улюблену роботу.
Я маю право говорити, обрати владу та змінити,
навчатись, стати Президентом
або таємним спецагентом!
Нащо я тільки прав не маю.
Про дещо навіть я не знаю!
Та мало тільки право мати:
А треба вміти захищати,
Свою свободу і права.
На те дана людині голова.
Я хочу правознавцем стати,
закони досконало знати,
Щоб чесно жити, працювати
І людям щоб допомагати!

Татаренко Игорь

учащийся 8-А класса школы-гимназии № 42, г. Луганск.

ПОЧЕМУ Я ХОЧУ СТАТЬ ЮРИСТОМ

Юрист - это лоцман, умеющий плавать между рифами законов

(Георгий Александров)

Юрист. Как я это понимаю? В любой стране есть законы, предусматривающие соблюдение прав человека. Что бы их применять, нужны люди, которые в них разбираются. Это юристы. Именно они определяют, как нужно действовать в той или иной ситуации.

Профессия юриста всегда востребована. Всем физическим и юридическим лицам нужны юристы, что бы решать их проблемы, что бы они случайно не нарушили закон. Консультации юриста помогают людям принять правильное решение, выжить в нашем мире ограничений.

Для того чтобы стать юристом нужны хорошая память и острый ум, нужно уметь принимать решения в зависимости от ситуации и среди множества похожих статей законов найти наиболее подходящую. Ведь иногда один и тот же поступок можно квалифицировать совершенно по-разному.

Для того, что бы освоить эту профессию нужно долго и упорно учиться. В будущем я хотел бы стать юристом, т.к. это верный способ быть полезным обществу. Кроме того, если ты грамотный юрист, то твой труд хорошо оплачивается. А если стать специалистом по международному праву, то это прекрасная возможность увидеть мир и познакомиться со многими интересными людьми. Профессия юриста мне представляется очень привлекательной, востребованной и достойной.

Тишакова Ніна

учениця 10 класу Артемівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 10.

НАД ДИТИНОЮ В ОСВІТІ ТА ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Кожна дитина, яка знаходиться у суспільстві, має свої права та об-в'язки незалежно від кольору шкіри чи очей, незалежно від того, де вона народилась, незалежно від того, хто її батьки, є вони чиїх немає за будь яких обставин, незалежно від статі, віку, закладу в якому вона навчається, виховується.

Кожна дитина – це особлива й неповторна особистість, яка має право сама визначити своє місце в житті й реалізувати свої здібності. Наша школа №10 в цьо-му нам допомагає.

Права і закони супроводжують все життя. Звичайно в підлітковому віці немо-жливо знати досконало всі закони та права тим більше ми вивчаємо правознавство тільки в 9 та 10 класах. Але основне, що стосується дітей - ми повинні знати – свої права та закони в яких гарантуються ці права. А що ж це - права дитини?

Це забезпечення дитині законом можливості мати і розпоряджатись матері-альними, культурними та іншими соціальними благами й цінностями, користуватись основними свободами у встановлених законом межах.

Які ж документи регламентують та гарантують права дитини?

Один з головних міжнародних документів це Конвенція про права дитини. Прийнята 20 листопада 1989 року майже всіма країнами Організації Об'єдна-них націй та ратифікована в Україні в 1991 році. Згідно Конвенції можна виділи-ти декілька статей, які пов'язані з захистом дитини від насильства в освіті та інших сфера життя. До цих статей про захист дітей від усіх форм насильства відносяться стаття 16, 19, 34, 37, в яких відзначається, що жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійсненні її пра-ва на особисте і сімейне життя, недоторканість житла, таємницю кореспон-денції або незаконного посягання на її честь і гідності. Всі держави учасниці за-безпечують, щоб жодна дитина не піддавалась катуванням та іншим жорстко-стям ні в школі, ні вдома, ні в інших місцях.

Основний Закон України – Конституція статтями 3,28,52 гарантує право на захист людини від усіх форм насильства.

Новий Закон України “Про освіту” чітко регламентує попередження на-сильства над дитиною в закладах освіти.

Закон «Про охорону дитинства» забороняє пропагувати у засобах масо-вої інформації, так зараз розповсюджену, культуру насильства та жорстокос-ті, розповсюдження інформації, що зневажає людську гідність і завдає шкоди моральному

стану дитини. А ми зараз бачимо по телебаченню програми які ро-блять теж саме. Ми всі розуміємо, що телеканали заробляють на цьому гроші. Але постає питання чому б на наших міських телеканалах АТВ та “Заказ” не ввести передачі пов’язані з правовою освітою підлітків в яких розповідалось про права дитини та її обов’язки?

Але повернемося до історії. У 1887 році Міністерством народної освіти Російської імперії було видано так званий циркуляр “про кухарчиних дітей”, який забороняв приймати до гімназій – основних середніх навчальних закладів того часу – “дітей конюхів, лакеїв, прачок, дрібних торговців і тому подібних людей” в наш час порушення прав дитини. Уперше право на освіту було закріплене в Конституції СРСР 1936 року та Конституції УРСР 1978 року. Зараз за даними Міністерства освіти, близько 30 тисяч дітей шкільного віку ніде не навчаються. Це жах, тому що Конституція України в статті 53 гарантує право на освіту, а Закон “Про освіту” регламентує це право та зобов’язує працівників школи, учите-лів, директорів додержуватись педагогічної етики та поважати гідність студен-та, учня, дитини: захищати дітей та молодь від усіх форм насильства, запобіга-ти вживанню ними алкоголю, наркотиків та іншим шкідливим звичкам приймати всі заходи до залучення дітей до навчання.

В нашій школі № 10 це питання стоїть на першому місці. У нас працюють Рада профілактики школи з залученням всіх служб міста, проводяться рейди до залучення дітей до школи працівниками та учнівським активом і багато інших за-ходів.

Аналізуючи все це можна сказати та визначити наступне:

Ніхто не може тебе образити. Ніхто на може над тобою знущатися. Ніхто не може тебе бити. Жоден учень, учитель, батьки та стороння людина не може ображати та принижувати тебе, ставити в куток, бити.

Але якщо образили в школі можна попросити допомоги працівників школи, учителів, директора. В нашій школі не було випадків приниження учнів та насильства над ними. Якщо образили на вулиці потрібно звернутися до батьків, учите-лів, міліції, інших дорослих. Якщо образили вдома можна звернутися до вчителів, директора, міліції.

Згідно Закону «Про охорону дитинства» діти мають право звернутись осо-бисто до органів опіки, служби с справах неповнолітніх та інші установи міської та державної влади. Дуже хотілось щоб у нас в місті існував дитячий орган вла-ди, який допомагав нам виправляти свої помилки та відстоювати свої права.

Але відстоюючи свої права потрібно не забувати, що кожен наш вчинок по-значається на людях, які нас оточують. Ми діти користуємося благами, створе-ними

іншими людьми. Нам потрібно бути добрими та чуйними до людей, особливо до вчителів та працівників школи. Допомогати в біді, поважати та любити батька та матір.

Нам всім потрібно стати чесними громадянами України, людьми з добрим серцем та чистою душею. Потрібно робити все так, щоб людям, які нас оточують, було добре і тоді не прийдеться захищати себе від насильства та жорстокості, тому що добро завжди приносить добро.

Черножукова Альона

*учениця 10 класу Середньої загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів № 6 м. Сєвєродонецьк.*

ПРАВА ШКОЛЯРА ТА СПОСОБИ ЇХ ЗАХИСТУ

Діти – це окрема, самостійна частина суспільства, якій притаманні особливі правила поведінки, своєрідні життєві погляди, що забезпечують її розвиток і становлення та перетворення в дорослу частину суспільства. Унаслідок свого становища діти потребують особливого підходу, соціального захисту та поваги до їх прав. [1] Кожна дитина, яка знаходиться у суспільстві, має свої права та обов'язки незалежно від кольору шкіри чи очей, незалежно від того, де вона народилась, незалежно від того, хто її батьки, є вони чи їх немає за будь яких обставин, незалежно від статі, віку, закладу в якому вона навчається, виховується. Кожна дитина – це особлива й неповторна особистість, яка має право сама визначити своє місце в житті й реалізувати свої здібності. Права і закони супроводжують все життя. Звичайно в підлітковому віці неможливо знати досконало всі закони та права, але основне, що стосується дітей - ми повинні знати – свої права та закони в яких гарантуються ці права.

А що ж це - права дитини? Це забезпечення дитині законом можливості мати і розпоряджатись матеріальними, культурними та соціальними благами й цінностями, користуватись основними свободами у встановлених законом межах. Які ж документи регламентують та гарантують права дитини?

Правова база складається з Конституції України, відповідних кодексів України, законів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, а також відомчих правових актів, державних програм[2].

В загалом, до правових документів, які спрямовані на подолання насильства над людьми відносяться:

- Загальна декларація прав людини (10.12.1948);
- Декларація прав дитини (20.11.1959);
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (16.12.1966);
- Конвенція про права дитини (20.11.1989);
- Закон України «Про охорону дитинства» (26.04.2001);
- Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»
- Кримінальний кодекс України (1.09.2001);
- Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (15.11.2001);
- Сімейний кодекс України (10.01.2002);
- Указ президента України від 5.05.2008 р. №411/2008 «Про заходи щодо забезпечення захисту прав і законних інтересів дітей»;

В Україні прийнято ряд законодавчих та нормативно-правових актів, які захищають людину від насильства, а також регламентують діяльність правоохоронців щодо його попередження та припинення.

Один з головних міжнародних документів це Конвенція про права дитини. Прийнята 20 листопада 1989 року майже всіма країнами Організації Об'єднаних націй та ратифікована в Україні в 1991 році. Згідно Конвенції можна виділити декілька статей, які пов'язані з захистом дитини від насильства в освіті та інших сферах життя, ст.16,ст.19,ст.34,ст.37, в яких відзначається, що жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійсненні її права на особисте і сімейне життя, або незаконного посягання на її честь і гідність. [4] Всі держави-учасниці забезпечують, щоб жодна дитина не піддавалась катуванням та жорсткості ні в школі, ні вдома, ні в інших місцях.

На підставі положень Конституції України і Конвенції ООН про права дитини 26.04.2001р. в Україні був прийнятий Закон «Про охорону дитинства», який визначає охорону дитинства з метою забезпечення реалізації прав дитини на все життя, охорону здоров'я, освіти, соціальний захист та всебічний розвиток, встановлює основні засади державної політики.

Основний Закон України – Конституція України є тією юридичною базою, норми якої визначають та гарантують охорону і захист прав, свобод та інтересів людини. Це такі статті Конституції України як: ст. 27,28,32,52,53 гарантує право захищати своє життя і

здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань (ст. 27); ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому поводженню чи покаранню (ст. 28); ніхто не може зазнавати втручання в його особисте та сімейне життя (ст. 32); будь яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом (ст. 52); кожен має право на освіту (ст. 53). [5]

Закон “Про освіту” регламентує право на освіту та зобов'язує працівників школи, учителів, директорів дотримуватись педагогічної етики та поважати гідність учня, студента, дитини: захищати дітей та молодь від усіх форм насильства, запобігати вживанню ними алкоголю, наркотиків та іншим шкідливим звичкам, приймати заходи до залучення дітей до навчання, тому що формування особистості відбувається в шкільному віці [1].

Закон «Про охорону дитинства» забороняє пропагувати у засобах масової інформації культуру насильства та жорстокості, розповсюджувати інформацію, що зневажає людську гідність і завдає шкоди моральному стану дитини [6].

Коли дитина йде до школи, у нього з'являється маса нових обов'язків, але крім обов'язків у дитини є і права. Закон «Про освіту» перераховує основні права дитини у школі, які обов'язково повинні дотримуватися.

Учень має право на:

- вибір освітнього закладу або освітньої програми;
- вільний вираз власних поглядів, переконань і думок;
- користування навчальною, науковою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою базою навчального закладу;
- свободу отримання інформації.
- свободу думки, совісті і релігії.
- безпечні та нешкідливі умови навчання;
- добровільну участь у трудовій діяльності з благоустрою школи;
- вільне відвідування заходів, не передбачених навчальним планом.
- відпочинок в перервах між уроками і в канікулярний час.
- пільги та матеріальну допомогу відповідно до діючих норм.
- переведення в інший освітній заклад, що реалізує освітню програму відповідного рівня.
- здобуття безкоштовної освіти відповідно до державних освітніх стандартів, розвиток своєї особи, своїх талантів, розумових і фізичних здібностей.

- оцінку знань і умінь навчання, отримання оцінки по кожному предмету виключно відповідно до своїх знань і умінь.
- завчасне повідомлення про терміни і об'єм контрольних робіт відповідно до графіка.
- участь в культурному житті школи, виставках, конкурсах, олімпіадах;
- участь в управлінні освітньою установою в порядку, визначуваному Статутом школи.
- створення суспільних об'єднань, якщо вони не суперечать Статуту школи.
- використання права екстернату, домашнього навчання.
- відкритий вислів своєї думки про якість освітнього процесу на Раді школи, засіданні комісії з прав дитини.
- використання для виступів засобів масової інформації школи, видання газет.
- знання про одержані оцінки, як за усні, так і за письмові роботи.
- пошану людської гідності, захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства.

Учень школи, має не тільки права, але й певні обов'язки.

Обов'язками учнів є: дотримання законодавства, моральних та етичних норм; систематичне та глибоке оволодіння знаннями, практичними навичками, підвищення загального культурного рівня; дотримання Статуту та Правил внутрішнього розпорядку навчального закладу [7].

Основні обов'язки та права дитини в школі перераховуються в статуті конкретного освітнього закладу, але вони не повинні суперечити закону «Про освіту».

Захист прав дитини в системі освіти регулюється такими нормативно-правовими актами як Конституція України, Закони України «Про охорону дитинства», «Про освіту», Постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» та іншими.

Дисципліна в освітній установі підтримується на основі поваги людської гідності учнів, вихованців, педагогів. На жаль, права дитини в школі можуть порушуватися. Так, порушенням права на повагу до людської гідності можна вважати різні форми насильства, що зустрічаються в школі. Під фізичним насильством мається на увазі застосування фізичної сили до дитини, чіткого визначення психічного насильства немає. Форми психічного насильства:

- погрози на адресу школяра;

- навмисна ізоляція;
- пред'явлення завищених вимог, які не відповідають статусу й віку;
- приниження та образа гідності;
- систематична критика, яка не має обґрунтувань;
- негативна характеристика школяра.

Відповідно до ст. 32 Закону «Про освіту» школа несе відповідальність за здоров'я (психічне і фізичне) і життя дітей, які навчаються в ній під час освітнього процесу [7]. Захист прав дитини в школі - це справа батьків і адміністрації. Завдання батьків – зауважити, що права дитини утискають, і повідомити про це адміністрацію, завдання адміністрації – розібратися.

Якщо у дитини стався конфлікт з учителем, спочатку потрібно спробувати вирішити проблему мирно, поговоривши з учителем. Якщо це не допомогло, треба звернутися до директора школи. На основі письмової заяви він зобов'язаний провести внутрішнє службове розслідування. Якщо дитину ображають інші діти, потрібно для початку поговорити з його батьками, можливо, цього буде достатньо. У тому випадку, якщо знущання тривають, звернутися до Служби у справах дітей.

Інтереси дитини повинні бути пріоритетом, треба домагатися дотримання її прав - але при цьому вимагати від дитини виконання своїх обов'язків.

У разі невдоволення вжитими заходами батьки мають право «звертатися до державних органів управління освітою з питань навчання, виховання дітей; захищати у відповідних державних органах і суді законні інтереси своїх дітей»(ст. 60 Закону України «Про освіту») [7].

Учні (крім тих, хто навчається в початковій школі) також мають право клопотати про проведення дисциплінарного розслідування щодо працівника, що утискає права дитини, за участю виборних представників учнів. Клопотання може бути задоволено, а також може бути й відхилено. Якщо учні з рішенням адміністрації не згодні, вони мають право звернутися за допомогою до уповноважених органів державної влади, тобто в органи управління освітою або до фахівців з охорони прав дітей.

Аналізуючи все це можна сказати та визначити наступне: жоден учень, учитель, батьки та стороння людина не може ображати та принижувати тебе, ставити в куток, бити. Але якщо образили в школі можна попросити допомоги працівників школи, учителів, директора. Якщо образили на вулиці потрібно звернутися до батьків, учителів, міліції, інших дорослих. Якщо образили вдома можна звернутися до вчителів, директора, міліції.

Згідно із Законом України «Про охорону дитинства» діти мають право звернутись особисто до органів опіки, служби у Справах дітей та інші установи міської та державної влади. Але відстоюючи свої права потрібно не забувати, що кожен наш вчинок позначається на людях, які нас оточують. Ми діти користуємося благами, створеними іншими людьми. Нам потрібно бути добрими та чуйними до людей, допомагати в біді, поважати та любити батька та матір. Нам всім потрібно стати законослухняними громадянами України, людьми з добрим серцем та чистою душею. Потрібно робити все так, щоб людям, які нас оточують, було добре і тоді не прийдеться захищати себе від насильства та жорстокості, тому що добро завжди приносить добро.

Література:

1.Сидоренко С.А., Ткачова Т.М., Карпушина О.В. Правова освіта та правове виховання : наук.-метод. посіб. для навч. закл. та викладачів правознав. Дисциплін- Луганськ 2010-376с.

2.Пометун О.І., Ремех Т.О., Гейко І.М. Практичне право: Навч. посіб.: 8 кл. / За ред. О.І.Пометун. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: А.С.К., 2002. – 208с.

3.Гавриш С.Б. Правознавство: підруч. для 10 кл.загальноосвт. навч.закл.: рівень стандарту, академ. рівень / С.Б. Гавриш, В.Л. Сутковий, Т.М. Філіпенко-К.: Генеза, 2010.- 416с.

4. Конвенція про права дитини.

5. Конституція України.

6. Закон України про “Охорону дитинства”.

7. Закон України “Про освіту”.

ЗМІСТ

Секція 1

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА; ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

3

Войкова К. Л.,

Захист конституційних прав молоді: міжнародний досвід та українські реалії	3
<i>Івченко К.,</i>	
Конституційно-правовий статус Президента України та Франції: порівняльний аналіз	7
<i>Литовка М.А.,</i>	
Реалізація права на освіту в Україні: деякі аспекти	16
<i>Мазур В. А.,</i>	
Механізм захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні	19
<i>Масловская И.,</i>	
Гендерное равенство: некоторые аспекты проблемы	21
<i>Могиленко М. А.</i>	
Регіональні інститути захисту прав людини	26
<i>Птушко Я. Ю.,</i>	
Проблемы соблюдения прав и свобод человека в зоне АТО	30
<i>Федосенко Х.В.,</i>	
Конституційні права громадян України: сучасні проблеми та шляхи їх вирішення	35
 Секція 2	
РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	39
<i>Denis A. Fomenko,</i>	
An examination of recent trends in the rights of academic staff in the United Kingdom	39
<i>Біннатова Айшам,</i>	
Щодо правового статусу працівника як суб'єкта трудових відносин у сучасних умовах	42
<i>Гніденко В. І.,</i>	
Національна служба посередництва і примирення, як головний медіатор при вирішенні колективних трудових спорів	50
<i>Головкова Г.А.,</i>	
Щодо визначення поняття «молодь» у сучасному трудовому праві України	55
<i>Кобзев І. В.,</i>	
Заходи правового поліпшення процедури притягнення робітника до дисциплінарного стягнення за систематичне порушення обов'язків	60

<i>Рочева М.О.,</i>	
Деякі питання здійснення і забезпечення права на працю в період проведення АТО	64
<i>Соболева О.О.,</i>	
Правові проблеми працевлаштування молодих юристів: стан і перспективи	70
<i>Соболев С.Ю.,</i>	
Поняття соціального партнерства на сучасному етапі	74
 Секція 3	
ПЕРСПЕКТИВИ ЦИВІЛІСТИКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	78
<i>Агєєва Ю. О.,</i>	
Правосуб'єктність фізичних осіб у цивільних правовідносинах	78
<i>Атюшкіна А.Ю.,</i>	
Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин	80
<i>Козирєва Н. О.,</i>	
Проблеми захисту честі, гідності та ділової репутації особи	83
<i>Кравцова В. Е.,</i>	
Правові проблеми регулювання розрахункових та кредитних зобов'язань	88
<i>Ларікова Л.Ф.,</i>	
Правові аспекти механізму оподаткування доходів фізичних осіб від дивідендів	92
<i>Liamzienko V.V.,</i>	
Modern tendencies of protection of intellectual property in Ukraine	97
<i>Михайлик О. С.,</i>	
Проблема захисту прав інтелектуальної власності в сучасній Україні	100
<i>Мяндянова К.З.,</i>	
Способи захисту права власності	104
<i>Петросян Д.Л.,</i>	
Проблемы участия третьих лиц в гражданском процессе: теория и практика	105
<i>Погорелова К. В.,</i>	
Способи захисту права власності	109
<i>Порвін А.І.,</i>	
Захист прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет	111
<i>Потапова М.А.,</i>	

Особливості цивільно-правової відповідальності	119
<i>Савотченко Г.О.,</i>	
Окремі аспекти реалізації процесуальних прав і обов'язків учасників цивільного процесу при захисті інтелектуальної власності	121
<i>Стороженко О.,</i>	
Особливості представництва у цивільному процесі	126
Секція 4	
СУЧАСНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС; КРИМІНАЛІСТИКА; КРИМІНОЛОГІЯ; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА	130
<i>Бичковський Д.І.,</i>	
Щодо правового регулювання домашній арешту як запобіжного заходу у сучасному кримінальному процесі	130
<i>Зінченко М.А.,</i>	
Розслідування маніпулювання на фінансовому ринку: шляхи правового вдосконалення	134
<i>Луценко А.,</i>	
Особенности правового регулирования хранения оружия в Украине, Италии и Норвегии	138
<i>Мешков К.С.,</i>	
Щодо деяких проблемних питань сучасного антикорупційного законодавства України	141
<i>Петросян Д. Л.</i>	
Сравнительно-правовой анализ системы исполнения уголовных наказаний	146
<i>Сапицька О.М.</i>	
Юридичні аспекти боротьби з «чорними археологами»	150
<i>Сорокін І. С.,</i>	
Надмірне затягування справи у суді. Європейська практика та українські реалії	156

Секція 5

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ **160**

Зеленський К.Р.,

Експерт і спеціаліст: юридичний статус висновків в адміністративному судочинстві **160**

Секція 6

УЧНІВСЬКА НАУКА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ **164**

Антоненко Вікторія

Палац культури як осередок культурного розвитку м. Красноармійська **164**

Баранова Владислава

Історія – наставниця життя **169**

Бардаш Віолетта

Історія – наставниця життя **171**

Качмар Зоряна

Донбас – край українського слова **174**

Новакова Вікторія

Історія – наставниця життя **178**

Попова Татьяна

Профессия «юрист»: как я ее себе представляю **181**

Святоха Владислав

Документы как свидетели истории **182**

Татаренко Дмитро

«Я маю право» **184**

Татаренко Игорь

Почему я хочу стать юристом **185**

Тишакова Ніна

Права школяра та способи їх захисту. попередження насильства над дитиною в освіті та охорона здоров'я **186**

Черножукова Альона

Права школяра та способи їх захисту **188**

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-практичної конференції студентів,
аспірантів, молодих науковців
«Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи
розвитку права в Україні»*

19 - 20 травня 2015 року

Відповідальний за випуск : Г.А.Капліна
Оригінал-макет підготовлений :В.І.Гніденко

Підписано до друку: 20.04.2015р.
Формат 68х84/16.Типограф.Гарнітура Times New Roman
Друк. RISO Умов.друк.арк.
Наклад 100 прим.
Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля
Свідоцтво про реєстрацію : серія ДК № 1620 від 18.12.03р.
Адреса університету : просп.Радянський 59-А
м.Сєвєродонецьк , 93400,Україна

надруковано: типографія ПЕТИТ
м.Сєвєродонецьк , вул. Федоренко ,10
тел(0645) 70-29-48